This volume was donated to LLMC
to enrich its on-line offerings and
for purposes of long-term preservation by

Hawaii State Archives

NA KANAWAI

O KA

REPUBALIKA O HAWAII

I KAU IA E KA

HALE AHAOLELO KAU KANAWAI,

I KE

KAU KUIKAWA O 1895.

———o———

HONOLULU:
ROBERT GRIEVE, STEAM BOOK AND JOB PRINTER,
No. 209 Merchant Street (up stairs).
1895.

NA KANAWAI

O KA

REPUBALIKA O HAWAII.

KANAWAI 1.

HE KANAWAI E HOOKAAWALE AI I PUU DALA NO NA LILO O KE KAU AHAOLELO KUIKAWA O KA MAKAHIKI 1895, MAILOKO AE O KA WAIHONA O KA LEHULEHU.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. E hookaawaleia, a ma keia, ke hookaawaleia nei na dala he Umikumamalua Tausani ($12,000.00) mailoko mai o ka Waihona o ka Lehulehu no ka uku ana i na lilo o ka Ahaolelo Kuikawa o ka makahiki 1895.

PAUKU 2. E mana aku no keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 2 o Iulai, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 2.

He Kanawai e Haawi ai i ka Mana i ka Ilamuku a me Kona mau Hope, na Makai Nui a me ko lakou mau Hope i ka Mana e Hoohiki aku i na Olelo Hoohiki.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ua haawiia ka mana i ka Ilamuku a me kona mau Hope, a me na Makai Nui a me ko lakou mau Hope pakahi e hoohiki aku i na olelo hoohiki ma na hana a pau i ae ia ma ke kanawai, a i ole ia, i kauohaia e hoohikiia, a i ole ia, i kupono e hoohikiia kekahi olelo hoohiki.

Pauku 2. E mana keia Kanawai mai kona la aku e hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 9 o Iulai, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 3.

He Kanawai e pili ana i ka Hoohaiki ana i ka Hele ana mai o na Eemoku Pake.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

Pauku 1. Ua ku no i ke Kanawai ke haawi ke Kuhina o ko na Aina E i na Palapala Ae e like me ka mea e hoikeia aku ana e ka Papa Hoopae Limahana mamuli o ke noi ana mai o ka poe e hoohana ana i na limahana ohana, mahiai a halewili paha, i kekahi Pake e noho nei i keia manawa

maloko o ko Hawaii Pae Aina malalo o na Palapala Ae e noho no ka manawa pokole i hoopukaia e like me na olelo o ka Pauku 2 o ka Mokuna 80 o na Kanawai o ke Kau o 1892, e noho iloko o keia Aupuni ma ke ano he mau limahana, oihana mahiai, a i ole ia, limahana ohana.

PAUKU 2. E hookomoia maloko o ia mau Palapala Ae, ke kumu i pa'i ia ma ka olelo Enelani a me na hoailona hua Pake, ua aeia ka mea e paa ana e noho iloko o keia Aupuni mamuli wale no o ke kumu oiai oia e noho ana maanei, aole oia e lawelawe aku ma kekahi oihana kalepa a hanalima akamai paha, mawaho ae o ka lawelawe hana ohana a hana mahiai paha ma na mahinaai, a i ole ia, maloko o na halewili laiki a ko paha, a i kona manawa e hoopau ai i ka hana ana ma ke ano limahana oihana mahiai, a i ole ia, iloko o na halewili ko a raiki paha, a i ole ia, ma ke ano kauwa ohana, e haalele mai no oia i keia Aupuni, a no kela a me keia uhai ana i ua kumu ala, ke ahewaia oia e kekahi Lunakanawai Apana e kauia maluna ona ka hoopai o hookahi haneri dala.

PAUKU 3. I ka wa e haawiia ai o ia palapala ae i kekahi limahana, a i ole ia, kauwa paha, e pau no na kumu i komo mai ai oia iloko o keia Aupuni, a o ka bona i haawi mua ia eia e hoopau ia no, a e kaa no oia ma ia hope iho malalo o na kumu, na hoohaiki ana, na hooponopono ana a me na hoopai a pau i kau ia ma ke kanawai maluna o na Pake i hele mai i keia Aupuni e lawelawe ma na hana ohana, a i ole ia, limahana mahiai ma na mahinaai, a i ole ia, iloko o na halewili raiki a ko paha, mamuli o na palapala ae i haawiia ia lakou malalo o na olelo o ka Mokuna 80 o na Kanawai o 1892, e like me ia i hoololiia ai e ke Kanawai 74 o ke Aupuni Kuikawa a me ke Kanawai 27 o na Kanawai o ka Repubalika o Hawaii.

PAUKU 4. O ia mau limahana a mau kauwa Pake e huiia no a o lakou kekahi hapa o na Pake he elima tausani i aeia e komo mai iloko o keia Aupuni malalo o ka Pauku 2 Mokuna 80 o na Kanawai o ke Kau o 1892.

PAUKU 5. E mana keia Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 12 o Iulai, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 4.

HE KANAWAI E PAPA ANA I KA PEPEHI WALE IA O NA MANU AHIU.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. Aole i ku i ke kanawai ka lawe ana, pepehi ana a hana ino ana paha i kekahi Koloa-lele o na Aina E, Kolea, Ulili, Akekeke, Kioea, (curlew) Kukuluaeo, a i ole ia, Alae paha, mawaena o ka la 1 o Mei a me ka la 15 o Sepatemaba; o ka lawe, pepehi a hoopoino ana i kekahi Nene Hawaii a me ke Koloa o ka aina ponoi nei mawaena o ka la mua o Feberuari a me ka la 15 o Sepatemaba; o ka lawe, pepehi a hoopoino ana i kekahi Manu Kapalulu, a i ole ia, Kolohala (Pekina) mawaena o ka la ekahi o Maraki a me ka la umikumamalima o Sepatemaba;

O ka lawe, pepehi a hoopoino ana i kekahi Nunu Ahiu a Ku Ahiu mawaena o ka la ekahi o Feberuari a me ka la ekahi o Iulai;

O ka lawe, ohi, a i ole ia, hoopoino paha i ka hua o kekahi Koloa, Alae, Kolohala (Pekina), Nunu, Ku, a i ole ia, Manu

Kapalulu i na manawa a pau. E kuai, kuai aku a lawe paha no ke kuai, halihali, a i ole ia, malama paha i kekahi o na manu i oleloia iloko o na manawa i papaia ma ke kanawai ka pepehi ana o ia mau manu.

PAUKU 2. O kekahi kanaka i hoahewaia imua o kekahi Lunakanawai Apana no ka uhaki ana i na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, e hoopaiia oia aole e emi malalo o Umi Dala ($10.00), a aole hoi e oi aku mamua o Kanalima Dala ($50.00.)

PAUKU 3. O ka Mokuna LX. o na Kanawai o ke Kau o 1886, i kapaia "He Kanawai e papa ana i ka Pepehi wale ia o na Manu o ka Lewa," a i aponoia ma ka la 15 o Okatoba, 1886, ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 4. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona hoolahaia ana.

Aponoia i keia la 19 o Iulai, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 5.

HE KANAWAI E HOOMANA AI I KA HAAWI ANA I KEKAHI PONO NO KA HANA ANA A ME KA HOOLAKO ANA I KA MALAMALAMA MAI KA UWILA MAI A ME KA IKAIKA HOOHANA, MA KE TAONA O HILO.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e haawi aku i ka Hilo Electric Light Company i pono no na makahiki he kanalima mai ka la i hanaia ai e haawi aku ana i ka Hui i oleloia; i ka pono no ka manawa i

oleloia e hana a hoolako aku i ka malamalama mai ka uwila mai a me ka ikaika hoohana ma ke taona o Hilo ma ka Mokupuni o Hawaii.

PAUKU 2. E loaa i ka Hui i oleloia ke kuleana malalo o ka aponoia o ke Kuhina Kalaiaina e kukulu i na pou a e kau i ka uwea no ka lawe ana i ka uwila ma na alanui a me na wahi o ka lehulehu, ma na uwapo a me na wahi e ae e like me ka mea i kupono i kela a me keia manawa.

Ua hiki e laweia na paipu wai malalo o na alanui a me na alaloa, a maluna aku o na aina, ma na wahi i kupono no ka hoohana ana i kona pono, aka, aole e hanaia pela maluna aku o na aina o kekahi poe, aia wale no a hiki ole e aelike me ka ona o ia waiwai a ua lawelaweia na hana ma ke ano mau no ka lawe ana ia waiwai me ke kanawai.

PAUKU 3. Aole no e haawi ia ua pono la aia a hoike aku ua Hui la i ke Kuhina Kalaiaina ma o na hooia la i kupono i kona manao, ua hiki i ua Hui la ia wa a me na manawa a pau oiai e mau ana ia pono e hoolako koke aku me ka lawa pono i ka malamalama mai ka uwila mai a me ka ikaika hoohana ma ke taona o Hilo e like me ka mea i makemakeia i kela a me keia manawa, a iloko o hookahi makahiki mai ka la i haawiia ai ka pono e makaukau e hana a hoolako aku ia malamalama mai ka uwila mai a me ka ikaika hoohana ma na wahi a pau maloko mai o elua tausani kapuai mai ka Hale Hookolokolo ma Hilo, eia no nae hoi, aole ia i koiia e hana a malama i kekahi laina no ka lawe ana ia malamalama mai ka uwila mai me ka ikaika hoohana ina aole i lawa ka nui o na kukui a me ka nui o ka ikaika hoohana i aeia e lawe, e paa ai a e hiki ai e hanaia ia laina.

PAUKU 4. O ka lawelaweia ana e ka Hui o na alanui o ka lehulehu ma na wahi, a i ole ia, na waiwai e ae o ka lehulehu, e kaa no ia malalo o na rula a me na hooponopono kupono i

hanaia e ke Kuhina Kalaiaina, e malamaia ai i na manawa a pau na pono o ka lehulehu ma ko lakou lawelawe ana i na alanui a me na wahi o ka lehulehu.

PAUKU 5. Ma keia, ua aeia ke Kuhina, a ua hoomanaia e hana i kekahi aelike me ka Hui i oleloia malalo o na kumu ana i manao ai he kupono no ka hoomalamalama ana i na alanui ma na wahi o ka lehulehu, a me na Hale Aupuni ma ke taona o Hilo i oleloia.

PAUKU 6. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku i hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 19 o Iulai, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 6.

HE KANAWAI E HOOLOLI AI I KA PAUKU 31 O KA MOKUNA LVII. O NA KANAWAI O KE KAU O 1892, I APONOIA MA KA LA 25 O NOVEMABA, M. H. 1892, E PILI ANA I NA KAU O NA AHA HOOKOLOKOLO KAAPUNI.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. E hoololiia ka Pauku 31 o ka Mokuna LVII. o na Kanawai o ke Kau o 1892 i aponoia ma ka la 25 o Novemaba, M. H. 1892, e pili ana i ke Kau o na Aha Hookolokolo Kaapuni, a penei e heluheluia ai:

"Pauku 31. E malamaia na Kau o na Aha Hookolokolo Kaapuni pakahi penei:

"Ma ka Apana Kaapuni Ekahi, ma Honolulu, ma na Poakahi mua o Feberuari, Mei, Augate a me Novemaba.

"Ma ka Apana Kaapuni Elua, ma Wailuku ma ka Mokupuni

o Maui, ma ka Poakolu mua o Iune, a ma Lahaina ma ka Poakolu mua o Dekemaba.

"Ma ka Apana Kaapuni Ekolu, ma Kailua ma ka Apana o Kona Akau, ma ka Poakolu mua o Aperila, a ma ka Apana o Kohala Akau, ma ka Poakolu mua o Okatoba.

"Ma ka Apana Kaapuni Eha, ma ke Taona o Hilo, iloko o ka Apana o Hilo, ma ka Poakolu mua o Ianuari, a ma Honokaa ma ka Poakolu mua o Iulai.

"Ma ka Apana Kaapuni Elima, ma Lihue ma ka Mokupuni o Kauai, ma ka Poakolu mua o Maraki a me Sepatemaba."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia ma keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 19 o Iulai, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 7.

HE KANAWAI E HOOKUU AI I KA CANAIGRE A ME NA MEA ULU OLONA A ME NA MEA A PAU I HOOMAKAUKAUIA A I HANAIA MAILOKO MAI O KA CANAIGRE A ME NA OLONA A PAU MAI UA MEA ULU MAI, A ME NA HALE WILI, NA MIKINI, NA LAKO HANA, NA MEA HANA A ME NA HALE I LAWELAWEIA ME KA MALAMA ANA, MAHI ANA, A I OLE IA, MA KA HOOMAKAUKAU ANA WALE NO O IA MAU MEA, MAI NA AUHAU A ME NA DUTE KUMU MAI A PAU.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. Mai a mahope aku o ka hooholoia ana o keia Kanawai, a no ka manawa o umi makahiki mai ka la i hanaia

ai keia nei, o na canaigre a me na mea ulu olona a pau, a me na mea i hoomakaukauia a i hanaia mailoko mai o ke canaigre a me na olona a pau mai na mea ulu mai i hoouluia iloko o keia aina, a me na hale wili, na mikini, na lako hana a me na mea hana, a me na hale i lawelaweia ma ka malama ana, mahi ana, a i ole ia, hoomakaukau ana i ke canaigre a me na mea ulu olona e hookuuia a ma keia ke hookuuia nei mai na auhau a me na dute a pau.

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai kona la aku e hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 26 o Iulai, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 8.

HE KANAWAI E HOOKAAWALE ANA I MAU HAAWINA PAKUI NO NA HANA O KE AUPUNI O KA REPUBALIKA O HAWAII NO NA MAKAHIKI ELUA E PAU ANA MA KA LA 31 O MARAKI 1896.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. O na huina dala mahope iho nei i hiki ka huina i ka $8,300.00, ma keia ke hookaawaleia nei mailoko ae o kekahi mau dala e loaa ana i ka Waihona iloko o na makahiki elua e pau ana i Maraki 31, 1896, mai ka aie ana i hoomanaia e ke Kanawai i aponoia i Ianuari 11, 1893, a me Kanawai 16 o ke Aupuni Kuikawa i aponoia ma Feberuari 18, 1895, a mai na koena loaa mai na hoahu ana iloko o ka Baneko Hale Leta, a mai na loaa mau mai; eia nae, o kekahi mau dala i haawiia mai na loaa mau mai, a i ole ia, mai na hoahu ana iloko o ka Baneko Hale Leta no na hana i oleloia,

ua hiki no iloko o ka manawa e hiki ai e hana pela e hoihoi hou ia mailoko ae o na dala i loaa mai mamuli oia aie ana:

OIHANA KALAIAINA.

Na Uwapo Hou, Palekai, Eli ana i ke Awa o Honolulu a me ka Nuku.

Papohaku pale lepo, kahawai o Haaliliamanu.....$2,500 00

Na hale hou, na lua pao, hale hoahu pauda a me na Halemai.

Hale noho no ke Kumu Kula, Puna 800 00

Oihana Wai.

No ka pakui ana o na paipu wai no ka Oihana Wai o Hilo, mai ke poo aku..... 5,000 00

$8,300 00

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 26 o Iulai, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 9.

HE KANAWAI E PALE AKU AI I KA UMII ANA I KA WAWAE.

E Hoohololoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. O na huaolelo "Umii ana i ka Wawae" e like me ia i lawelaweia ma keia Kanawai, e manaoia, oia no ka umii ana, hana ino ana, hoopoino ana, a i ole ia, kina i hana ia i na wawae o na kaikamahine opiopio; a pela pu no hoi me na mea i lawelaweia ma ia umii ana, hana ino ana, hoo-

poino ana, a i ole ia, hookina ana i na wawae, a pela no hoi kekahi hoao ana e hana ia mea.

PAUKU 2. Ma keia ke papa loa ia nei na hana umii wawae a o kekahi mea nana i umii, a i ole ia, nana i hoao e umii i na wawae e like me ia i hoakakaia, a i ole ia, i manaoia e hoakaka ma ka Pauku 1 o keia Kanawai, a i ole ia, i hoomana aku e ae aku paha i na hana umii wawae, a i ole ia, me ka ike no ua kokua wale aku ma ia umii wawae ana, ina oia he kanaka lanakila, a i ole ia, ma kekahi ano oia kekahi i hana a i ike paha, a i ole ia, ma kekahi ano ua kokua a ae aku paha ia hana, e hoopaiia oia ina e ahewaia imua o kekahi Lunakanawai Apana e uku i kekahi hoopai aole e emi malalo o iwakaluakumamalima dala, a aole hoi e oi aku mamua o elima haneri dala, a i ole ia, hoopaahaoia ma ka hana oolea aole e emi malalo o umi la, a aole hoi e oi aku mamua o elua makahiki, a i ole ia, oia mau hoopai a i elua e like me ka manao o ka Lunakanawai he pono, a i ole ia, ua hiki i ua mea la a mau mea paha ma kahi o ia hoopai e haalele i ko Hawaii Paeaina ma kekahi manawa i hoakakaia e ia Lunakanawai, a o kekahi hoi ana mai iloko o elima makahiki e manaoia no ia he hoala hou ana ae i ka hoopai i kaohiia mamuli o ia haalele ana.

PAUKU 3. E pili no na hoakaka ana o keia Kanawai i na hana umii wawae a pau e hanaia ana i ka manawa e mana ai o keia Kanawai, ina aole i hoopau kokeia ia mau hana, a o kela a me keia hoomau ana aku o ia mau hana umii wawae e lilo no ia i mau hana hewa hou ana. Aole e manaoia kekahi mea maloko nei he mea e hookuu ia ai kekahi mea nana i kokua, a i ole ia, i ike i kekahi umii wawae ana mai na kaumaha a me na hoopai o na kanawai e pili ana i ka hoeha a me na hana e kina ai, a i ole ia, na hana malalo o kekahi kanawai kupono e ae.

PAUKU 4. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o ka la e hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 26 o Iulai, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 10.

HE KANAWAI E HOOKAAWALE ANA I MAU HAAWINA PAKUI NO NA HOOLILO O KE AUPUNI O KA REPUBALIKA O HAWAII NO NA MAKAHIKI ELUA E PAU ANA I KA LA 31 O MARAKI, 1896.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. O na huina dala mahope iho nei i hiki aku ka huina i ke $56,600.00 ma keia ke hookaawaleia nei e ukuia ae mailoko mai o na dala a pau iloko o ka Waihona Aupuni i loaa mai mailoko mai o na loaa mau o ko Hawaii Pae Aina i pakuiia mawaho ae o na huina dala i hookaawaleia mamua aku nei, no keia mau kumu, penei:

KEENA O NA AINA E.		
Ka Bana		$ 600 00
KEENA O KA LOIO KUHINA.		
Uku o na Makai, Oahu	$40,000 00	
Uku o na Luna Halepaahao, na Kiai a me na Luna o na Paahao	10,000 00	
		$50,000 00
KEENA KALAIAINA.		
Oihana Kinaiahi o Honolulu, Papa Uku.	$ 4,000 00	
Uku o ka Agena Aina (ma ka $3,000 o ka makahiki)	2,000 00	
		6,000 00
		$56,600 00

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o ka la e hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 6 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 11.

HE KANAWAI E PAKUI HOU ANA I HAAWINA NO KE KAU AHAOLELO KUIKAWA O KA REPUBALIKA O KE KAU O 1895.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. O ka huina malalo ae nei nona ka huina ekolu tausani dala ($3,000.00) e laweia ae mailoko ae o na dala a pau o ka waihona dala i loaa mai na loaa mau mai o ke Aupuni o ko Hawaii Pae Aina iloko o ka manawa e pau ana i ka la kanakolu-kumamakahi o Maraki, M. H. 1896.

AHAOLELO.

Na lilo o ka Senate a me ka Hale o ka Poeikohoia...$3,000 00

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la e hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 10 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 12.

HE KANAWAI E HOOKUUIA AI NA WAIWAI A PAU O NA HALE LEHULEHU PALAPALA I HOOHUIHA O KA LEHULEHU.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. O na waiwai a pau oia na waiwai paa a me na

waiwai lewa o na hale heluhelu palapala i hoohuiia o ka lehulehu e hookuu loa ia mai na auhau a pau o ke Aupuni.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e hoolahaia ai, a e komo ana na helu ia ana o ka makahiki 1894.

Aponoia i keia la 10 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 13.

HE KANAWAI E HOOPAU AI I KA MOKUNA 41 O NA KANAWAI O KE KAU O 1884, I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOHOIHOI AI I NA UWEA OLELO MOANA," MOKUNA 27 O NA KANAWAI O KE KAU O 1887, I KAPAIA "HE KANAWAI E HAAWI AI I KA MANA I KE AUPUNI HAWAII E HANA AELIKE NO KA HANA ANA I NA UWEA TELEGARAPA ME NA AINA E, A MAWAENA O NA MOKUPUNI O KEIA PAE AINA," MOKUNA 14 O NA KANAWAI O KE KAU O 1888, I KAPAIA "HE KANAWAI E HAAWI AI I KA MANA I KE AUPUNI HAWAII E HANA AELIKE NO KA HANA ANA I NA UWEA TELEGARAPA MOANA UWILA MAWAENA O NA MOKUPUNI O KEIA PAE AINA;" A ME KA MOKUNA 70 O NA KANAWAI O KE KAU O 1890, I KAPAIA "HE KANAWAI E HAAWI ANA I KA MANA I KE AUPUNI HAWAII E HANA AELIKE AKU NO KA HANA ANA A MALAMA ANA I NA UWEA TELEGARAPA MOANA.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. O ka Mokuna 41 o na Kanawai o ke Kau o 1884, i kapaia "He Kanawai e Hoohoihoi ai i na Uwea Olelo Moana;" Mokuna 27 o na Kanawai o ke Kau o 1887, i kapaia "He Kanawai e haawi ai i ka mana i ke Aupuni Hawaii

e hana aelike no ka hana ana i na Uwea Telegarapa me na Aina E, a mawaena o na Mokupuni o keia Pae Aina;" Mokuna 14 o na Kanawai o ke Kau o 1888, i kapaia "He Kanawai e haawi ai i ka mana i ke Aupuni Hawaii e hana aelike no ka hana ana i na Uwea Telegarapa Moana Uwila mawaena o na Mokupuni o keia Pae Aina;" a me ka Mokuna 70 o na Kanawai o ke Kau o 1890, i kapaia "He Kanawai e haawi ana i ka mana i ke Aupuni Hawaii e hana aelike aku no ka hana ana a malama ana i na Uwea Telegarapa Moana," ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 10 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 14.

HE KANAWAI E PILI ANA I KEKAHI KOMISINA LIMAHANA A E HOOPAU ANA I NA KANAWAI HELU 4 ME 11 O KA AHA HOOKO A ME KA KUKA O KA REPUBALIKA O HAWAII, E PILI ANA I KEKAHI KOMISINA LIMAHANA.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. Ma keia ua haawiia ka mana a ke kauohaia nei ka Peresidena o ka Repubalika e hoonoho i Komisina o ekolu kanaka, a e ikeia lakou ma ke ano o ke "Komisina Limahana," a e hana lakou a pau me ka uku ole.

Hookahi o na Komisina e hoakakaia e ka Peresidena i

Lunahoomalu o ke Komisina, a e loaa iaia ka mana e hoohiki aku i na olelo hoohiki. Ua hiki no e hoopauia na lala o ke Komisina i kela a me keia manawa e ka Peresidena.

PAUKU 2. O na hakahaka i loaa mamuli o ka make, haalele ana, hoole ana aole e lawelawe i ka hana a mamuli paha o kekahi kumu e ae, e hoopihaia no mamuli o ka hoonoho ana o ka Peresidena.

PAUKU 3. E lilo i hana na ke Komisina i oleloia e ninaninau piha a me ke akahele, me ka hoomaopopo pono i na mea mahope iho nei, ma na wahi o ia mau mea i hana ole ia e ke Komisina Limahana i hoomaopopoia maloko o ke Kanawai IV. o na Aha Hooko a me Kuka o ka Repubalika, a e hoike aku i kela a me keia manawa i ka Ahaolelo, ma e noho ana iloko o ke Kau, a i ole ia, i ka Aha Hooko ma ua hoopaneeia ka Ahaolelo.

1. I ka nui a me ka lahui a me kahi noho o na limahana oihana mahiai a pau loa e hoohanaia nei maloko o ka Repubalika, a e hoike ana i ka nui o na limahana i hoohanaia ma kela a me keia ano oihana mahiai.

2. Ka nui o ka uku hana i ukuia i na lahui like ole iwaena o na limahana ma na wahi like ole maloko o ka Repubalika.

3. Ka nui, ka lahui a me kahi noho o na mekanika a pau e hoohanaia nei ma na wahi a pau o ka Repubalika.

4. Ka nui o ka uku hana i ukuia i na lahui like ole iwaena o ia poe mekanika ma na wahi like ole iloko o ka Repubalika.

5. Na kumukuai i loaa i ka poe mahiko Hawaii no na kopaa i hoomaemae oleia.

6. Ka lilo o ka hana ana a loaa ke kopaa e hoike ana e like me ka mea e hiki ana, i ka nui o na lilo o kela a me keia

hana ana mai ka hoomaka ana e kanu a me ka hoike pono ana i ka hapa o na lilo no na limahana akamai ole.

7. Ina paha, a i ole ia, aole e makemakeia ana e hoomahuahua hou ae ma keia mua koke iho na limahana mahiai a me na limahana akamai ole e ae, a ina pela, no na oihana hea a pehea ka nui o na limahana e makemakeia ana.

8. Na hoao ana i hanaia e pili ana i ka mahiai mahele, a i ole ia, ma ka mahele ana i na loaa, ma ka oihana hana kopaa, raiki a mea mahiai e ae paha iloko o keia Aupuni, me ka hoike pu mai e like me ka mea e hiki ana, i ke ano o na aelike a me ke ano o ka hana ana i hooholoia a me na hopena i loaa.

9. Ina paha, a i ole ia, aole e hiki ana e kukuluia ma ke ano kanu ma ka mahele, a i ole ia, ma ke ano mahele i na loaa, e pili ana i na hana oihana nui o ka aina nei, a ina he hiki, ma ke ano hea la e hiki ai.

10. Ina paha, a i ole, aole i hoohanaia kekahi hana o ia ano ma kekahi aina e aku i ano like kona kulana me Hawaii, a ma ka hooulu ana i na mea ulu i like me na mea ulu e hoouluia nei maanei; a ina ua hanaia pela, heaha na mea i loaa.

11. Ina paha, a i ole ia, aole he mau mea kekahi e pili ana i ke ano o na kau, a i ole ia, he mea e ae paha e pili ana i keia aina i lilo i mea e hiki ole ai i na kanaka o Europa, a i ole ia, o Amerika e lawelawe me ka holopono i na hanalima ma na mahinaai iloko o keia aina.

12. Ina ua ikeia ua hiki no i na kanaka Europa, a i ole ia, o Amerika e hana ma ke ano he mau limahana ma na mahinaai, he hiki no anei e loaa ka hele ana mai o na eemoku i kupono ka nui mai Europa, a i ole ia, mai Amerika mai e lawa ai i keia wa a me keia mua iho na hemahema no na limahana

akamai ole ; a ina ua hiki, heaha ka uku a ma ke ano hea, a mai na aina hea mai.

13. Heaha na hopena i ikeia mamuli o ka hele ana mai o na eemoku Pake iloko o keia aina.

14. Heaha na hopena i ikeia mamuli o ka hoohaiki ana i ka hele ana mai.

15. He mea pono anei, a i ole ia, he mea pono ole paha, ka ae ana aku e hele hou mai na Pake. Ina he pono, malalo o na kumu hea e hele mai ai.

16. Heaha na hopena i ikeia mamuli o ka hele ana mai o na eemoku Iapana iloko o keia aina.

17. He mea pono anei, a i ole ia, he mea pono ole paha, ka ae ana aku e hele hou mai na Iapana. Ina he mea pono malalo o na kumu hea e hele mai ai.

18. Heaha ke kulana o na limahana ma na mahinaai a me na mekanika i keia wa a me ka wa mamua aku nei iloko o keia aina ke hoohalike ia me na aina e aku.

19. Heaha ka uku i haawiia ma na aina e i na limahana akamai a me ka poe mekanika ma ka hana ana i na mea hana i like me na mea i hoonlu ia maanei.

20. Ma ke ano hea a me ka nui o ke komo ana o na kanaka i laweia mai ma ke ano he poe limahana e ake'ake'a a paonioni me me na oihana hanalima akamai a kalepa paha o ka aina.

21. Na mea e ae i like ke ano a i pili hoi nana e hoomalamalama i keia kumuhana, a e kokua ai paha i ka imi ana i ka haina o na ninau e pili ana i na limahana iloko o keia aina.

Pauku 4. Ua lilo i hana no na luna Aupuni a pau, na luna o na hui i hoohuiia, a me na poe e ae a pau, e hoike aku ia, ua Komisina ala ke noi ia e lakou i na ike a pau i loaa ia lakou e pili ana i ka mea i hoakakaia ma keia Kanawai ; a

ma keia ua haawiia ka mana i ua Komisina ala, a i ole ia, i ka hapanui o kona mau lala e hoopuka i na palapala kii hoike no na hoike e hele ae a e hoike imua o ia Komisina, a e hoike ae i na pepa imua o lakou, ma ke ano i like me ka hoopukaia ana o na palapala kii hoike ma ka Aha Hookolokolo Kiekie. O ka hoolohe ole, a i ole ia, ka hoole e pane i na ninau i ninauia mamuli o kekahi palapala kii hoike i hoopukaia e ia Komisina ua hiki no e hoopaiia e kekahi Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie ma kekahi palapala hoike aku iaia mai ke Komisina mai, a i ole ia, mai ka hapanui mai o na lala e hoike aku ana iaia no ia hoolohe ole, e like no ka hoopai me ka hoopai no ka hoolohe ole i ka palapala kii hoike o ka Aha Hookolokolo Kiekie.

Pauku 5. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Komisina i oleloia e hoohana i kekahi kakauolelo, a i ole ia, mau kokua kakauolelo e ae i kupono no ka ohi ana a hooponopono ana i na mea i hoakakaia maluna; a pela no hoi kekahi kakaupokole a me kekahi pa'i huapalapala i na manawa e makemakeia ai, a e hooholo i ko lakou uku malalo o ka hoaponoia ana e ke Kuhina Kalaiaina, a e hoolilo aku no hoi i na lilo kupono e pili ana me ka hooko ana aku i ka hana o ke Komisina, i huipuia ma na lilo kaahele o na lala o ke Komisina, a me na hoike i kauohaia e lakou; eia nae aole e hooliloia kekahi dala no ka hele ana aku mawaho o na palena o keia Repubalika.

Pauku 6. No na hana o ka hookaa ana i na lilo o ia Komisina, ma keia ke haawiia nei ka mana e unuhi mai ka Waihona ae o ka Lehulehu i kekahi koena i hoolilo ole ia mai ka huina i hookaawaleia no na lilo o ke Komisina Limahana maloko o ke Kanawai IV. o na Aha Hooko a me Kuka o ka Repubalika, mahope iho o ka hookaa ana i na lilo i hooliloia e ke Komisina i oleloia, a hiki i ka manawa e hoonoho ia ai

ke Komisina i hoomaopopoia ma keia Kanawai. O ke dala i hookaawaleia maloko o keia, e unuhiia no ia mai ka Waihona mai ma ke ano a malalo o na rula i hoakakaia e ka Aha Hooko.

PAUKU 7. Iloko o ka manawa kupono mahope iho o ka hoonohoia ana o ke Komisina i hoakakaia ma keia Kanawai, e hoihoi ae ke Komisina i hoomaopopoia ma ke Kanawai IV. o na Aha Hooko a me Kuka o ka Repubalika i na buke, na palapala moolelo a me na waiwai a pau o ka lehulehu e waiho ana ia lakou, a i ole ia, malalo o ka lakou hooponopono ana i ke Komisina, a ma ia manawa iho e pau no ia Komisina.

PAUKU 8. O na Kanawai 4 a me 11 o na Aha Hooko a me Kuka o ka Repubalika o Hawaii a me na kanawai me na hapa kanawai a pau i kulike ole me na hoakaka ana o keia Kanawai ma keia ua hoopauia.

PAUKU 9. E mana keia Kanawai mai kona la aku e hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 10 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 15.

HE KANAWAI E HOOPAU AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I KA HOOHOLO ANA I KA WAI MALUNA O NA AINA O KA POE I HOOPOMAIKAI OLE IA MAMULI O IA MEA," OIA NO HOI KA MOKUNA 27 O NA KANAWAI O 1876.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. O ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooponopono ai i ka hooholo ana i ka wai maluna o na aina o ka

poe i hoopomaikai ole ia mamuli o ia mea," oia hoi ka Mokuna 27 o na Kanawai o 1876, ma keia ua hoopau loa ia.

PAUKU 2. E mana keia Kanawai ma kona la e aponoia ai.

Aponoia ma keia la 12 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 16.

HE KANAWAI E HOOPAU LOA AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HAAWI AI I KA MANA E HANA I NA ALAHAO NO NA HANA MAHIAI MALUNA O NA AINA I HOOPOMAIKAI OLE IA E IA MEA," OIA HOI KA MOKUNA 60 O NA KANAWAI O 1890.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. O ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e haawi ai i ka mana e hana i na alahao no na hana mahiai maluna o na aina o na poe i hoopomaikai ole ia e ia mea," oia hoi ka Mokuna 60 o na Kanawai o 1890, ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 12 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 17.

He Kanawai e Kokua ai i ka Hana ia ana a me ka Malama ia ana o na Uwea Telegarapa ma ka Moana Pacipika.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii :

Pauku 1. Ma keia ua ae ia a ua haawiia ka mana i ka Peresidena me ka ae o ka Aha Kuhina, e hana a hooholo i kekahi aelike a mau aelike paha, me ke kahi mea, a poe paha hui i hoohuiia a mau hui i hoohuiia paha, aupuni a mau aupuni paha, no ka hana ana, malama ana a hoohana ana aku i kekahi uwea telegarapa a mau uwea paha e hoohui ana i na Mokupuni o ka Repubalika, a i ole ia, e hoohui ana i ka Repubalika o Hawaii me na aina e waiho ana, a i ole ia, e pili pu ana me ka moana Pacipika.

Pauku 2. Ua hiki no e hookomoia maloko o kekahi aelike a mau aelike paha o ia ano i kekahi mau kumu e ae ana e lawelaweia me ka uku ole i kekahi o na aina aupuni i kupono no ka hana ana, malama ana, a i ole ia, hoohana ana aku o kekahi uwea a mau uwea paha o ia ano ;

E hookomo mai me ke dute ole i na mea hana a pau e lawelaweia ana ma ka hana ana, malama ana, a i ole ia, hoohana ana aku wale no o kekahi uwea a mau uwea paha o ia ano ;

E ae aku i ka lawe ana a me ka hoohanaia ana e like me ke kanawai i na aina, ka waiwai, a i ole ia, na kuleana hele i kupono no ka hana ana, malama ana, a hoohana ana aku o ia uwea a mau uwea paha a me na hoohui ana ma ka aina oia mau uwea ;

E hookuu no kekahi mau makahiki i haiia ka nui maloko o laila i na auhau a pau maluna o ka waiwai e waiho ana ma-

loko o ka Repubalika o ia uwea a mau uwea paha, a i pili paha i ia mau mea a i kupono a i pili maoli paha i ka hana ana malama ana a hoohana ana aku o ia uwea a mau uwea paha;

E hookuu i na uku a me na auhau o ke awa maluna o kekahi moku a mau moku paha e hoohanaia ana ma ka hoomoe ana a malama ana paha i kekahi uwea a mau uwea paha o ia ano, a i ole ia, i hoonohoia ma na kai o ka Repubalika no ia hana; a,

E haawi akui ia hana a mau hana paha i na kokua dala ana i ikeia ua kupono a he pomaikai i ka Repubalika.

PAUKU 3. Oia kokua dala ana ua hiki no e hanaia ma ke ano o:

(1) He uku dala a kokua paha i hoomaopopoia i kela a me keia hapalua makahiki no kekahi manawa i hoakakaia; a i ole ia,

(2) He hooia ana e ka Repubalika no ka hookaaia ana o ke kumupaa, a i ole ia, ka ukupanee, a i ole ia, o ia mau mea a i elua o kekahi huina i hoakakaia o na bona o kekahi mea, a i ole ia, kekahi hui e hana ana, a i ole ia, e hoohana aku ana i ia uwea a mau uwea paha; a i ole ia,

(3) He uku kokua ma ka haawi ana aku i ka mea, a i ole ia, i ka poe i hoakakaia maloko o ia aelike i kekahi huina i hoakakaia o na bona o ka Repubalika e kau ana ka ukupanee ma ke ano a e hookaaia i ka manawa a mau manawa paha i hoakakaia maloko; a i ole ia,

(4) He kakauinoa ana e lawe i na mahele kumuwaiwai o kekahi hui a mau hui paha i hoohuiia, i kukuluia no ka hana ana a me ka hoohana ana aku i kekahi uwea a mau uwea paha o ia ano; a i ole ia,

(5) He hooia ana e loaa ana kekahi huina loaa i ka makahiki; a i ole ia,

(6) Ke komo pu ana aku o keia aupuni me na aupuni e

ae ma ka hana like ana a noho ona ana no kekahi uwea o ia ano ;

(7) He hoohui ana ae o kekahi mau hana ana elua a oi ae paha o na ano hana i olelo mua ia ae nei maluna, a i ole ia, ma o kekahi mau mea kupono e ae i hoakaka mua ole ia ae nei maluna.

PAUKU 4. E hookomoia no hoi maloko o ia aelike a mau aelike paha, na kumu a ka Peresidena a me ka Aha Kuhina i manao ai ua kupono no ka malama ana i na pono o ka Repubalika maloko, a e pili ana i ka lawelaweia ana a me ka malama ana oia uwea.

PAUKU 5. O kekahi aelike a mau aelike paha i hooholoia malalo, a i ole ia, mamuli o ka mana o keia Kanawai, e pili ana i ka uku ana aku i kekahi dala, e kaa no ia malalo o ka hooholoia ana a aponoia ana e ka Ahaolelo.

PAUKU 6. Ma keia ua ae ia a ua hoomanaia ka Peresidena e hoohana aku i kekahi agena, a i ole ia, mau agena e kokua maloko o ka Repubalika, a i ole ia, ma kekahi aina e ma ka huli ana a loaa na ike piha e pili ana i ka nui, ke kaumaha, ka hanaia ana a me ke ano o ke uwea a mau uwea paha i kupono no na hana i hoakakaia maloko o keia Kanawai, a me ka moku a mau moku hana uwea i kupono, a me na mea e ae a pau i pili pono i ka manao nui o keia Kanawai ; a me ka hooholo ana i kekahi aelike a mau aelike paha o ia ano.

PAUKU 7. I mea e hookaaia ai na lilo e loaa ana mamuli o keia Kanawai, ma keia ke hookaawaleia nei he umi tausani dala mailoko ae o kekahi mau dala iloko o ka waihona i hookaawale ole ia no kekahi hana e ae, a o ia mau dala, a i ole ia, o ka hapa oia mau dala i kupono e hooliloia aku no ma ke ano i kauohaia ai e ka Peresidena.

PAUKU 8. E mana aku no keia Kanawai a e lilo i kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 12 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 18.

HE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I KA LOAA ANA O NA KULEANA HELE MALUNA O KA AINA O KEKAHI POE.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. I na manawa a pau e makemake ai kekahi mea e loaa kekahi kuleana hele ponoi maluna o ka aina o kekahi mea, a i ole ia, kekahi poe no kekahi alahao, auwai hoomaloo, auwai papa, paipu wai, a i ole ia, auwai paha no na hana mahiai, na hana ana i na mea hana, na hale wili, na hana iloko o ka honua, na hana pili i ka noho ohana ana, a i ole ia, na mea pili i ka malama ana i ke ola kino, a ua hiki i ole e hooholo like me ka mea a mau mea paha nona ka aina, a i ole ia, mau aina paha maluna olaila i makemakeia ai e loaa ia kuleana hele, ua hiki no e noiia aku kekahi Lunakanawai Kaapuni o ka Apana Hookolokolo iloko olaila i waiho ai ia aina, me ka hoakaka i ka inoa o ka ona, a i ole ia, na ona o ka aina, a i ole ia, na aina maluna aku o laila i makemakeia ai e loaa ia kuleana hele, a me na mea a pau a me na kii i kupono no ka hoomaopopo pono ana i ka hihia.

PAUKU 2. Mahope o ka hookoia ana o ka palapala noi e like me ia e kauohaia nei ma ke kanawai i keia manawa no

na hana ma ke Keena, e hoomaka aku no ka Lunakanawai i noiia maloko o ka palapala hoopii e lawe i na olelo hoike e pili ana i ke kupono a me ka pomaikai e pili ana i ka haawi ana oia kuleana hele, a me ka nui o na poho maoli a mamuli paha oia mea e loaa ana i ka ona, a i ole ia, na ona o ka aina i manaoia e hele aku maluna. Ina e ike ka Lunakanawai he mea kupono a pomaikai ka loaa ana oia kuleana hele e hooholo no oia i olelo hooholo e hoomana ana i ka hanaia ana o ia mea a e hooholo i ke poho, aka, aole e loaa kekahi kuleana hele e like me ia i hoakakaia ma ia olelo hooholo ina aole i hookaaia ka huina o ke poho i haawiia a me na koina i ka aoao hoopii iloko o kanakolu la mai ka hoopukaia ana o ka olelo hooholo, ua hiki e hookaaia ia mea i ka mea nona ka pono ma ia olelo hooholo, a i ole ia, i ka Aha.

Pauku 3. Oia olelo hooholo, ina no ka pomaikai o ka mea noi e hoakaka no i kahi e moe aku ai ke alahao, auwai hoomaloo, auwai papa, paipu wai, a i ole ia, auwai paha i manaoia, a me na pa, alahaka a me na wahi e ee aku ai ma kekahi aoao, ina he mau mea kekahi oia ano e malamaia e ka mea nonoi. Mahope iho o ka hanaia ana oia alahao, auwai hoomaloo, auwai papa, paipu wai, a auwai paha, e ili no maluna o ka ona o ia alahao, auwai hoomaloo, auwai papa, paipu wai a auwai paha, me kona mau hooilina a me kona mau waihona e malama i ke alahao, auwai hoomaloo, auwai papa, paipu wai a auwai paha, na pa, na alahaka a me na wahi e ee aku ai me ka maikai, a a no ia hana e loaa iaia ke kuleana e komo i na manawa kupono a pau ; a oia ona oia alahao, auwai hoomaloo, auwai papa, paipu wai, a auwai paha me kona mau hooilina, a i ole ia, na waihona, e hoopaaia no lakou i na manawa a pau i ka ona o ka aina me kona mau hope a waihona no kekahi mau poho e loaa ana mamuli o kekahi kahe wale ana o ka wai a poho e ae i loaa mamuli o ka malama pono ole ana i ia alahao, auwai hoomaloo, auwai papa, paipu wai a auwai

paha, a i ole ia, no ka malama kupono ole ia o na pa me na alahaka a me na wahi e ee aku ai.

Ina e ike ka Lunakanawai imua ona i hooloheia ai kekahi hihia oia ano he kupono ole, a i ole ia, waiwai ole ke kuleana hele i manaoia, e hooholo no oia i olelo hooholo no ka pono o ka mea i hoopiiia.

PAUKU 4. Ina ua hoohalahala kekahi o na aoao a i elua i ka olelo hooholo a kekahi Lunakanawai imua ona i laweia ai kekahi hihia malalo o keia Kanawai, ua hiki iaia e hoopii hou aku imua o na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie e noho ana ma ka Baneko, a e hooloheia no kana hoopii hoohalahala ma ka moolelo, aka, ua hiki no i na aoao a i elua ke lawe mai imua oia mau Lunakanawai i na mea hoike hou. Ina na ka mea i hoopiiia ka hoopii hoohalahala, a aole i hiki iaia ke hoololi i ka olelo hooholo o ka aha malalo, a i ole ia, e hoomahuahua hou ae i ke poho i hookahi-hapalima hou iho, e uku no oia i na koina o ka hoopii hoohalahala ana, aka, ma na hana e ae ana a pau e ukuia na koina o ka hoopii hoohalahala ana i oleloia e ka mea hoopii.

PAUKU 5. O ka huaolelo "mea" e like me ia i lawelaweia ma keia Kanawai, e manaoia ua pili, aole i na kanaka wale no aka, i kekahi a me na ahahui, a i ole ia, hui i hoohuiia a pau, na Komisina o na aina o ka lehulehu, a e hui pu no hoi i ka ona a me ka mea e noho ana.

PAUKU 6. E mana keia Kanawai a e lilo i kanawai mai a mahope aku o ka la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 13 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 19.

He Kanawai e Hooponopono ai i ke Dala.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

Pauku 1. Ua ku no i ke kanawai i ke Kuhina Waiwai e hookaa i na palapala kikoo o ka waihoia ana o na dala i hoopukaia malalo o na hoakaka ana o ka Mokuna 35 o na Kanawai o ke Kau o 1886, a me na hooloii o ia kanawai, i hookaa oleia i keia manawa ma ko lakou waiwai maoli ke koiia mai, a o na palapala hoike a pau i hookaaia pela e unuhi kokeia a e hoopau loaia e ka Luna Buke Helu o ke Aupuni ma ke ano i kauohaia e ka Aha Hooko.

Pauku 2. Ua hiki no i ke Kuhina Waiwai e hoopuka, a i ole ia, e kauoha e hoopukaia i kela manawa keia manawa na palapala kikoo o ka waihoia ana mai o na Dala Gula a me ke Dala Keokeo, e ukuia i ka mea nana e paa ana i ka manawa e koiia mai ai me ka ukupanee ole ma kona hookaawale ana ma ke ano he waihona kuikawa i kekahi huina i like ka nui o ke Dala Gula o Amerika Huipuia a me ke Dala Keokeo o ko Hawaii Paeaina, a i ole ia, o Amerika Huipuia ma ke ano hoopaa no ka hookaaia o ia mau kikoo o ka waihoia ana.

Pauku 3. O na kikoo dala i hoopukaia mamuli o ka hoahu Dala Gula ana, e hanaia me ka like o ka waihooluu a no na huina pakahi o elima, umi, iwakalua, kanalima a me hookahi haneri dala. O na kikoo dala i hoopukaia mamuli o ka hoahu Dala Keokeo ana, e hanaia ma kekahi waihooluu okoa i like ke ano a no na huina pakahi o elima, umi, iwakalua, kanalima a me hookahi haneri dala.

Pauku 4. O na palapala hoike kikoo a pau o ia ano e

kakauinoaia e ke Kuhina Waiwai, a e kakau pakuiia e ka Luna Buke Helu o ke Aupuni, a o na waihona Dala Gula a me Keokeo iloko o ka Waihona no ko lakou hookaaia ana e lawelaweia no ka hookaa ana i ua mau kikoo nei wale no, a e malamaia ma ke ano he mau puu dala hoahu kuikawa no ia hana, aole no kekahi mea e ae.

PAUKU 5. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona aponoia ana, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kulike ole me keia nei ma keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 13 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 20.

HE KANAWAI E KUKULU A E HOOPONOPONO AI I NA KOA KIAI O HAWAII A ME NA PUALI KI POLOLEI A E HOOPAU AI I KE KANAWAI HELU 46 O NA KANAWAI O KE AUPUNI KUIKAWA O KO HAWAII PAE AINA, E PILI I NA KOA KIAI O KE AUPUNI.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. O ka Oihana Koa i hoonohonohoia a i hoaahu like ia o ka Repubalika o Hawaii, ua ikeia oia na Koa Kiai Aupuni o Hawaii. Ma keia oihana e hoonohoia aole e emi malalo o eha puali, a ua hiki e kukuluia keia oihana ma ke kauoha a ka Alihikaua Nui, a e hoonohoia ma na wahi a pau o keia Pae Aina me ka nana i na mea e kupono ai o ia oihana, na mea e hiki ai ke hoakoakoaia me na mea e ae e pono ai. Eia no nae, ua hiki i ka Alihikaua Nui e kukulu i mau puali

ki pololei, a mahope iho o ko lakou kukuluia ana, aole nae e lilo i lala no ka Puali Koa Kiai o Hawaii, a e kuleana i kona mau hookuu ana a pau; a iloko o na wa maluhia e kaawale no malalo o na kanawai a me na rula i hoakakaia no ka hooponopono ana ia lakou i kela a me keia manawa e ka Alihikaua Nui.

PAUKU 2. E hoonohoia ka Oihana Koa o ka Repubalika o Hawaii iloko o na puali, bataliona a me na regimana, a e hoonohoia e like me keia mahope iho nei:

Ma na puali e loaa no aole e emi malalo o kanaha, a aole hoi e oi aku mamua o hookahi haneri, a me ekolu luna koa, a me na kanaka i kepaia. E hoonohoia lakou me hookahi kapena, hookahi lutanela ekahi a me hookahi lutanela elua, a me aole e emi malalo o kanakolu-kumamahiku, a aole hoi e oi aku mamua o hookahi haneri kanaka i kepaia.

Ma na Bataliona e loaa no he elua a oi ae mau puali.

Ma na Regimana e loaa no he elua a oi ae mau Bataliona.

PAUKU 3. O na alii koa kiekie o kekahi regimana oia no he hookahi Konela, hookahi Lutanela Konela me hookahi Mekia no kela a me keia Bataliona.

O na ukali o ke Alii Koa Kiekie o kekahi Regimana oia no he hookahi akukana, hookahi kuata-master, hookahi luna pu, hookahi kauka a me hookahi kahunapule me ke kulana kapena pakahi, a e hoonohoia lakou e ke Alii Koa Kiekie, a e noho ma ka oihana e like me kona makemake, a i ole ia a hiki i ka manawa e hoonohoia ai ko lakou mau hope, a e kupono ai ia mau hope.

E hoonohoia no hoi he Akukana no kela a me keia Bataliona me ke kulana Lutanela Ekahi.

O na aliikoa komisina ole oia no hookahi Kakiana-Mekia no ka Regimana, hookahi Kakiana-Mekia no kela a me keia

Bataliona, hookahi Kakiana-Kuata-Master, hookahi Kakiana Luna Pu, hookahi Kakiana Luna Malama Ai, elua Kakiana Malama Hae a me hookahi Luna Puhi-ohe nui ma ke kulana Kakiana-Mekia.

PAUKU 4. O ka Peresidena ka Alihikaua Nui o na Puali Koa Kiai Aupuni.

PAUKU 5. O na ukali o ka Alihikaua Nui, oia no he hookahi Akukana me ke kulana Lutanela-Konela, elua Mekia a me na ukali e like me ka mea ana i manao ai he kupono me ke kulana kapena, e noho ma ka oihana e like me kona makemake.

PAUKU 6. Ua ae ia ka Alihikaua Nui a ua loaa iaia ka mana e kukulu a e hana i na rula a me na hooponopono ana, na kumu a me na mea alakai i kulike me na kanawai ana i manao ai he kupono no na hana, ka hooponopono ana a me ke a'o ana i na Puali Koa Kiai Aupuni, a e hooko piha i na kanawai e pili ana ilaila. O ia mau rula, hooponopono ana, na kumu a me na alakai e hooponoponoia no i kela manawa keia manawa e like me ka mea i manaoia he kupono, a e kukalaia aku no ma na kauoha, a e houluuluia ma ke ano i manaoia he kupono i mea e ike ai na Koa Kiai o ke Aupuni, a e like no ko lakou mana me he mea la ua kauohaia ma ke kanawai.

PAUKU 7. O na luna koa komisina a pau o na Puali Koa Kiai Aupuni a me na Puali Kipololei e hookohuia no lakou e ka Alihikaua Nui, aka, ua hiki no iaia ke hoole i ka haawi ana i kekahi hookohu i kekahi luna koa i kohoia, a i ole ia, i hoonohoia ina ma kona manao o ka mea i kohoia, a i ole ia, hoonohoia ua kupono ole ma kahi ano e lilo i luna koa iloko o ka Puali Koa Kiai Aupuni.

PAUKU 8. E loaa no ka mana i ka Alihikaua Nui e hoonoho a hookohu i na luna koa e lawelawe maoli ana i ka hana ina ua loaa he hakahaka. E mau aku no ka hookohu o ke-

kahi luna koa i kaheaia e komo iloko o ka lawelawe maoli ana i ka hana a hiki i kona manawa e hoopauia ai me ke kauoha a ka Alihikaua Nui. Ua hiki no e hoopauia kekahi aliikoa oiai oia ma ka hana maoli ana ma ke kauoha o ka Alihikaua Nui.

PAUKU 9. O na hakahaka iloko o na oihana kohoia iloko o ka Oihana Koa Kiai Aupuni, i ka manawa e lawelawe maoli ole ana i ka hana, e hoopihaia no ma ke koho ana. I ka wa e loaa ai na hakahaka ma ke koho ana mamuli o ka hookiekie ia ana ae o kekahi luna koa, ua hiki no e hoopihaia ia mau hakahaka malaila a ma ia manawa me ke kauoha hou ole. O na koho ana i na aliikoa komisina o na puali e lawelawe maoli ole ana i ka hana, e hanaia no ia ma ka balota, a e hoomaluia e kekahi luna koa i hoonohoia no ia hana e ka Alihikaua Nui, a na luna koa hoomalu ina o ke koho ana he koho i na luna koa o ka puali e hoolaha aku aole e emi malalo o ehiku la no kona hoonohoia ana i na mea a pau i kuleana ma ke kau ana i ke kauoha e hoonoho ana iaia iloko o ka hale paikau a me ka heluhelu ana imua o ka puali. Ina he koho ana no na luna koa nui e hoolahaia aole e emi malalo o umikumamaha la ma ka hoolaha ana iloko o kekahi nupepa i hoolahaia ma Honolulu. E hoike aku no oia iloko o ekolu la mahope iho o ke koho ana i ka hopena o ia koho ana i ka Alihikaua Nui.

Ma na koho ana a pau no na aliikoa i komisinaia e loaa i ka mea i kohoia ka hapanui o na koho ana o ka poe i hiki mai i mea e mana ai na koho ana o ia ano i hiki ae, aole e emi malalo o ka hapanui o ka poe i kuleana e koho. Ma na koho ana no na aliikoa kiekie, ua kuleana no na lunakoa kiekie, a me na luna koa laina e koho. E noho na luna koa kiekie ma ka oihana no elua makahiki, a i ole ia, a hiki i ka manawa e kupono ai ko lakou mau hope mai. E noho na luna

koa laina ma ka oihana no hookahi makahiki, a i ole ia, a hiki i ka manawa e kupono ai ko lakou mau hope mai.

PAUKU 10. E hele aku kela a me keia luna koa laina o na Koa Kiai Aupuni o Hawaii i kohoia mahope iho o kona kohoia ana imua o kekahi papa ninaninau e ninauia no kona makaukau no ka oihana i kohoia ai oia.

PAUKU 11. Ina ua koho hou ia kekahi luna koa, aole e hoopuka houia he palapala hookohu hou, aka, e hoopukaia aku no iaia kekahi hoike no ia kohoia ana e ka Alihikaua Nui.

PAUKU 12. I na manawa a pau a kekahi poe i lawa ka nui a i kupono, ka lawelawe ana i ka hana koa e kakauinoa ai i kekahi noi e kukuluia kekahi puali, ua hiki i ka Alihikaua Nui me ka apono o ka Aha Kuka o ke Aupuni, ma ke noi ana o ia poe, e hoonoho i manawa a me kahi e halawai ai no ka hoonohonoho ana a e kauoha i kekahi luna koa e noho hoomalu ma ia halawai.

Ua haawiia ka mana ma keia i ka Peresidena e kukulu i puali ma ke ano he Puali Koa Lahui, e like me ia i ka la ekahi o Iulai, kekahi poe i waiho mai i kekahi palapala noi ma ka la ekahi o Iune, 1895, e kukuluia pela.

PAUKU 13. Ua hiki no i ka Alihikaua Nui i kela a me keia manawa, me ka ae ana o ka Aha Kuhina, no na kumu kupono e hoopau i kekahi hapa o na Koa Kiai Aupuni a me na Puali Kipololei.

PAUKU 14. O kekahi luna koa e hoihoi ana i kona hookohu, e hana no oia pela ma ka palapala i kakauia i ka Akukana o na ukali o na aliikoa kiekie me ka hoike aku i kona mau kumu o ka hana ana pela, a e haawi aku i ke aliikoa kiekie ae maluna ona, a nana no e kakau kua iho maluna;

a e hoomaka ka waiho ana i ka hana i ka manawa e aponoia ai e ka Alihikaua Nui, a ua hoikeia mai ma na kauoha.

PAUKU 15. O na luna koa a me na koa a pau o ka Puali Koa Kiai Aupuni a me na Puali Kipololei nana i hooko i na hana oihana koa a pau e like me ia i hoakakaia ma keia Kanawai, he kuleana ko lakou e hookuuia mai ka hookaa ana i na auhau kino, auhau kula a me ka auhau alanui; a o na luna koa a me na koa a pau e lawelawe maoli ana i ka hana e hookuuia no lakou mai ka hana ana ma ke Jure.

PAUKU 16. E hana ka Akukana o na ukali o na aliikoa kiekie ma ka la elima o Iulai, a i ole ia, mamua ae o ia la o kela a me keia makahiki i papainoa piha o na puali koa o kela a me keia Apana Auhau e like me ka mea i ikeia ma na buke o kona keena ma ka la 1 o Iulai, a e haawi aku i kope i hoohikiia i ka Luna Helu o ka Apana kahi i noho ai ia mau puali.

PAUKU 17. O na luna koa a me na koa a pau o ka Puali Koa Kiai Aupuni o Hawaii, i ko lakou manawa e lilo ai i mau lala a mamua ae o ko lakou lawelawe ana i ka hana, a ma kela a me keia kepa hou ana, e hoohiki a kakauinoa i ka olelo hoohiki mahope iho nei, a ua haawiia ka mana i na luna koa a pau i komisinaia e hoohiki aku:

"Ke hoohiki nei wau e kokua no wau i ke Aupuni o ka Repubalika o Hawaii e hana no wau me ka pololei a me ka ewaewa ole ma ke kue ana i ko lakou mau enemi o na ano a pau, a e hooko no wau i na kauoha a ka Peresidena o ka Repubalika o Hawaii a me na kauoha a na luna koa i hoonohoia maluna o'u, a e hooko a kokua i na kanawai, a e hana no wau iloko o ka Puali Koa Kiai Aupuni o Hawaii ma ke ano he koa no ka manawa o hookahi makahiki ina pela ka loihi o ka manawa o ke Aupuni i makemake ai i ka'u hana." A oia hoohiki i hooiaioia e ka luna koa nana i hoohiki e hoihoiia

aku no i ka Akukana o ka Regimana a e malamaia me na moolelo o na puali; ma na olelo hoohiki no ke kepa hou ana e hoikeia no ma ka aoao ka nui o na kepa hou ana.

PAUKU 18. O na uku hoopai a pau no ka hele ole ana i ka manawa paikau, na hookahakaha ana a me na nana ia ana, i hooholoia a kauia malalo o na rula a me na kanawai i hooholoia i kela manawa keia manawa e kekahi Regimana, Bataliona a Puali paha a i aponoia e ka Alihikaua Nui, a i ole ia, o na hoopai i hooholoia e kekahi Aha hookolokolo Koa, ua hiki no e ohiia ma ka hoopii ana ma ka Aha Hookolokolo Apana ma ka inoa o ka Repubalika o Hawaii; a o na buke a me na moolelo o ka Regimana, Bataliona a Puali paha, a me na moolelo o na hana i ka wa i hoopaiia ai na poe hana hewa he mau hoike kumu no ia o na mea i hoikeia maloko.

PAUKU 19. Ua hiki no e hookuuia kekahi kanaka i kepa ia mamua ae o ka pau ana o kona manawa i kepaia ai ma ke kauoha a ka luna koa kiekie o ka Bataliona, a i ole ia, Regimana, ma ka hoike ana aku o ka luna koa nui o kona puali, a i ole ia, no kekahi o na kumu mahope iho nei:

E lawe i ka hookiekieia ana ae ma ka hookohu; ma ke kaawale ana aku o kahi noho mawaho o na palena o ka apana ana i noho ai, a ma ka manao o ka luna koa nui aole e hiki iaia ke hooko pono i kana hana oihana koa no ka loihi loa; no ka hiki ole e hana i hoikeia ma ka palapala hoike a kekahi kauka, a i ole ia, ua hiki e hoopauia oia me ka hilahila no kekahi o na kumu mahope iho nei: No ka hoahewaia ana no kekahi feloni imua o kekahi Aha Hookolokolo Kanawai, mamuli o ka hoopai o kekahi Aha Hookolokolo Koa.

PAUKU 20. O kekahi luna koa, a i ole ia, kanaka i kepaia o na Koa Kiai Aupuni o Hawaii, e hoopauia me ka hilahila, a ma ia hoopauia ana aole e hiki iaia e noho ma ke-

kahi oihana, a i ole ia, hana paha malalo o ka Repubalika o Hawaii, ina aole oia i kalaia e ka Alihikaua Nui.

PAUKU 21. Ina ua ulu ae he kaua, hoohaunaele, a i ole ia, kipi, a i ole ia, ua kueia i ka hookoia ana o na kanawai o keia Aupuni, e hoike ae na poe a pau e noho hana ana malalo o ke Aupuni no ka hana, a e noho malalo o na hana koa ina aole i hiki ole e hana pela mamuli o ka nawaliwali o ke kino.

PAUKU 22. Ua hiki i na aliikoa mahope iho nei e hoonoho i na Aha Hookolokolo Koa: Ka Alihikaua Nui, na Aha Hookolokolo Koa Laula; ke Aliikoa Kiekie o ka Regimana, na Aha Hookolokolo no ka Regimana, a hiki no i kela a me keia aliikoa e noho luna ana maluna o kekahi papu a wahi e ae paha i hoonohoia ai na koa e hoonoho i Aha Hookolokolo Koa no ia papu a wahi paha.

PAUKU 23. O na aliikoa kiekie i hiki e hoonoho i kekahi Aha Hookolokolo Koa, ua hiki no ia lakou e hoonoho i kekahi Lunakanawai Koa nana e hoopii no ia mea.

PAUKU 24. E loaa no i na Aha Hookolokolo Koa a me ka Lunakanawai Koa nana e hoopii oia aha ka mana e kauoha a ninau i na hoike e like me ko na Aha Hookolokolo Apana.

PAUKU 25. O na Aha Hookolokolo Koa Laula e hoonoho ia no ia no kekahi mau luna koa mai ka ekolu a hiki i ka elima ka nui.

PAUKU 26. O na Aha Hookolokolo Koa Regimana a me Papu e hoonohoia no kekahi mau luna mai ka hookahi a hiki i ka ekolu ka nui.

PAUKU 27. E loaa i na Aha Hookolokolo Koa Laula ka mana hookolokolo like maluna o na hewa a pau i hiki e hookolokoloia imua o kekahi Aha Hookolokolo Koa Regimana a Papu paha, ahe mana hookolokolo pakahi maluna o na hewa mahope iho nei:

Na hana kupono ole i kekahi aliikoa a me kekahi keonimana.

Kepa ana iloko o kekahi puali e aku me ka hookuu pono ole ia.

Hooko ole ana i kekahi kauoha i ku i ke kanawai o kekahi luna koa maluna ae ona.

Paipai ana, a i ole ia, huipu ana, hoohaunaele, a i ole ia, kipi ana, a i ole ia, ka hoike ole aku no ia mea i ka luna koa kiekie o kona puali.

Mahuka ana.

Hohe wale iloko o ka wa e lawelawe ana i ka hana maoli.

Na hana kupono ole imua o ke ala o ka enemi.

Na feloni a pau i hanaia iloko o ka manawa kaua e ka poe iloko, a i ole ia, e hana pu ana me ka Puali Koa Kiai Aupuni, a i ole ia, ka Puali Kipololei.

Hele ana me ka ae ole ia.

Hiamoe ana ma kahi kiai iloko o ka wa e ku kiaiia ana, a i ole ia, haalele ana i kahi kiai mamua ae o ka hiki ana mai o kona pani.

Hoike ana aku i ka ike i kekahi kanaka e pili ana i na lako kaua o ka Puali Koa Kiai Aupuni, a i ole ia, ka Puali Kipololei, a i ole ia, ka nui, ke ano, kahi i waiho ai o na pu, poka, a i ole ia, na lako kaua me na waiwai o ke Aupuni. Ke kuai ana, a i ole ia, lawe ana, a i ole ia, hoolilo ana aku i kekahi lako kaua poka, a i ole ia, waiwai o ke Aupuni.

Ka lawe ana mai me ka ike no pela, a i ole ia, kuai ana i na lako kaua, poka, a i ole ia, waiwai Aupuni mai kekahi mea mai i loaa ole ka mana ma ke kanawai e kuai, a i ole ia, hoolilo paha ma ia mea.

Komo ana mamuli o ka ikaika maloko o kahi i kiaiia i ka manawa kaua.

Kokua ana me ke dala, ka ai, a i ole ia, ka poka, a i ole ia, hookipa ana, hoomalu ana, kukai palapala ana, a i ole ia, hoike

ana aku i ka ike i ka enemi ma ka hana ponoi ana, a i ole ia, ma kekahi mea e ae paha.

Hana ana i na hoike oiaio ole.

Uhaki ana i kekahi rula i kauia e ka Alihikaua Nui no ka hooponopono ana i ka Puali Koa Kiai o Hawaii, a i ole ia, na Puali Kipololei.

PAUKU 28. Ua komo no na hewa mahope iho nei malalo o ka mana hookolokolo o na Aha Hookolokolo Koa o na Regimana a me Papu:

Ka hana ana i na hana hoopuiwa oiaio ole.

Hoolimalima ana no ka hana i ka hana, kokua, a i ole ia, ae ana ia mea.

Ona rama iloko o ka manawa hana, a i ole ia, iloko o ka manawa e lawelawe ana i ka hana maoli.

Hoike ole ae no ka hana, paikau a hookahakaha paha.

Ka uhaki ana i ka manawa hookuu a oi aku mamua paha o ka manawa i hookuuia ai.

Na hana hoohaunaele iloko o ka wa e lawelawe ana i ka hana maoli.

Hoomaemae ole iaia iho.

Hoomaemae ole i na lako kaua, na aahu koa a me lako e ae.

Na olelo hoohiki ino.

Moe ana mawaho o kona wahi i hoonohoia ai.

Na olelo a me na hana hoonaukiuki.

Na hana hoohaahaa i kekahi luna koa maluna ae ona.

Hoike aua aku i na hua kiai i kekahi mea i kuleana ole e loaa iaia ia mea.

Hana ana i na hana lu wale a hoopoino (ina aole i hanaia ma ke kauoha o kekahi luna koa e noho luna ana ma ke kahua.)

PAUKU 29. O na luna koa a me na kanaka a pau i kepaia iloko o ka hana o ka Repubalika o Hawaii, ua hiki no e hoo-

kolokoloia lakou i na manawa a pau e ka Aha Hookolokolo Koa.

PAUKU 30. E hookolokoloia na luna koa e na Aha Hookolokolo Koa Laula wale no; aole no e hookolokoloia kekahi luna koa, ina he hiki ke pale ia ae ia mea e na luna koa malalo iho ona ma ke kulana.

PAUKU 31. E hoohiki na lala a pau o na Aha Hookolokolo Koa i kekahi olelo hoohiki mamua o ka hookolokolo ana i kekahi hihia, e hooholo i ka pono me ka hoopilimeaai ole, kokua ole me na manao aloha ole e like me na kanawai o ka Repubalika o Hawaii.

PAUKU 32. Ma ka hookolokolo ana i na hihia a pau e hahai no na Aha Hookolokolo Koa mamuli o na mea i maa a me na kumu alakai i kukuluia mamua aku nei ma ka Oihana Koa, a e like me ia i hoakakaia ma na kanawai a me na rula e hooponopono ana i ka Oihana Koa o Amerika Huipuia.

PAUKU 33. O na kanaka a pau iloko o ka manawa kaua, kipi a hoohaunaele paha e kue ana i ka mana kiekie o ka Repubalika o Hawaii, i loaa e nana ana, a i ole ia, e hana ana ma ke ano he kiu, maloko, a i ole ia, ma ia wahi kokoke mai i kekahi papu, wahi kiai, wahi noho a wahi hoolulu ana o kekahi o na oihana koa o ka Repubalika o Hawaii, a i ole ia, ma kekahi wahi e ae, ua hiki no e hookolokoloia e kekahi Aha Hookolokolo Koa Laula, a i ole ia, e kekahi Komisina Oihana Koa, a ina e hoahewaia no ia mea e hoopaiia i ka hoopai he make, a i ole ia, kekahi hoopai e ae i kauia e ia Aha Hookolokolo Koa, a i ole ia, Komisina Oihana Koa.

PAUKU 34. O na kanaka a pau i hoopaiia e hoopaahaoia e kekahi Aha Hookolokolo Koa, a i ole ia, Komisina Oihana Koa, ua hiki no e hoopaahaoia ma kekahi wahi e like me ka mea i kauohaia ma ka hoopai o ka Aha.

PAUKU 35. Aole no e mana kekahi hoopai e make, hoopaahao, a i ole ia, hoopau ana i na luna koa mai ka hana ae ina aole i aponoia e ka Alihikaua Nui.

PAUKU 36. O na kue ana a pau i na rula hooponopono i na koa e hoopaiia no ia e like me ka mea a ka Aha Hookolokolo Koa e kauoha ai.

PAUKU 37. I ka wa kaua ole ua hiki no i na Aha Hookolokolo Koa Laula e kau i ka hoopai uku dala, aole e oi mamua o kanalima dala, a me (a i ole ia) hoopau hoohilahilaia ana mai ka Puali Koa Kiai Aupuni mai ma ka hihia o na luna koa a me na kanaka i kepaia, aole e lawelawe ana i ka hana maoli, ina ua hoahewaia no kekahi o na hewa i oleloia ma keia Kanawai, a i ole ia, no kekahi uhai ana i kekahi rula i kukalaia e ka Alihikaua Nui. A ina he mau luna koa a me na kanaka i kepaia e lawelawe ana i ka hana maoli, ua hiki i na aha hookolokolo o ia ano e hoopai ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o hookahi haneri dala, a me ka hoopaahao a hiki i ka manawa e ukuia ai ia hoopai, a me (a i ole ia) ma ka hoopaahao aole e oi aku mamua o umikumamalua mahina, a me (a i ole ia) ka hoopau hoohilahila ana mai ka hana mai.

PAUKU 38. Iloko o ka manawa kaua, ua hiki no i na Aha Hookolokolo Koa Laula, a i ole ia, na Komisina Oihana Koa e kau i ka hoopai e make, a ua hiki e kau i na hoopai a pau i ae ia ma ke kanawai no na hewa a pau i loaa ka mana e hookolokolo ma ka Aha Koa, a i ole ia, ma kekahi Aha Komisina Koa paha, a i ole ia, he uku hoopai aole e oi aku mamua o elima haneri dala, a me (a i ole ia) ka hoopaahao ma ka hana oolea aole e oi aku mamua o elima makahiki ma na hihia e ae a pau i hoakaka ole ia ma ke kanawai.

PAUKU 39. Ua hiki i na Aha Hookolokolo Koa Regimana a hoolulu koa paha iloko o ka manawa kaua ole e kau i ka hoopai ma ka uku dala aole e oi aku mamua o umi dala a me

(a i ole ia) ka hoopau hoohilahilaia mai ka Puali Koa Kiai Aupuni mai, ina he poe kanaka i kepaia, aole e lawelawe ana i ka hana maoli, a i na poe kanaka i kepaia e lawelawe ana i ka hana maoli ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o kanaha dala, a me (a i ole ia) ma ka hoopaahao aole e oi aku mamua o hookahi mahina; a iloko o ka wa kaua ma ka hoopai aole e oi aku mamua o hookahi haneri dala, a me (a i ole ia) hoopaahaoia aole e oi aku mamua o ekolu mahina, a me (a i ole ia) ka hoopau hoohilahilaia mai ka Puali Koa Kiai Aupuni mai.

PAUKU 40. O ka poe a pau e noho ana ma kahi hoolulu, a i ole ia, wahi i hoonohoia ai na koa a me na mea a pau, e hana pu ana me ka oihana ma ke kahua ina no aole he mau koa i kepaia, e komo no lakou malalo o na kauoha e like me na rula a me ka hana ana i ka manawa kaua.

PAUKU 41. O kela a me keia aliikoa e noho luna ana maluna o kekahi puali, e kakiia iaia na lako kaua, na pono, na poka, na lole aahu, a i ole ia, na waiwai e ae i pili i kona puali, a maluna ona ka hoike ana aku i ke Aupuni no ia mau mea, ina e nalowale a poino paha ma kekahi ano mawaho ae o ka ulia hiki ole ke pale ia, a i ole ia, ka lawelawe maoliia ana ma ka hana.

PAUKU 42. O kekahi aliikoa komisina i hana mau no ka manawa o elima makahiki, a i ole ia, i nawaliwali a hiki ole ke hana hou ana i na hana maoli o kana oihana, ua hiki no iaia ma kona noi ponoi ana e hookomoia maloko o ka papa o ka poe i hookuuia, ina ma ka nanaia ana e kekahi kauka ua ikeia aole i loaa iaia ia nawaliwali mamuli o kekahi mea i hanaia eia. O na lunakoa i hookuuia e paa no lakou i ke kulana i loaa ia lakou i ko lakou manawa i hookuuia ai, a e hoounaia lakou i ka hana ma ke kauoha wale no mai ka Alihikaua Nui mai. I ko lakou wa e kauoha ia ai no ka haan

e lawe no lakou i ke kulana malalo iho o na luna koa o ia kulana like e lawelawe ana i ka hana maoli.

PAUKU 43. Iloko o ka manawa kaua, hoohaunaele, kipi, a i ole ia, kue i na kanawai o keia Aupuni ua hiki no e kahea ia ka oihana Koa Kiai Aupuni me ka Puali Kipololei, a i ole ia, o kekahi hapa paha e lawelawe i ka hana maoli e ka Alihikaua Nui. O kekahi lala o ka oihana Koa Kiai Aupuni a i ole ia na Puali ki Pololei i hele ole, a i ole ia, i hoole i ka hele ana i ka wa e kauoha ia ai e ka Alihikaua Nui ua pili iaia ka hewa hoolohe ole i na kauoha, a ua hiki e hookolokoloia a hoopaiia e kekahi Aha Hookolokolo Koa.

PAUKU 44. E hoolakoia ka oihana Koa Kiai Aupuni me na Puali Kipololei me na lako kaua a me na mea e ae e like me ka mea i kauohaia i kela manawa keia manawa e ka Alihikaua Nui.

PAUKU 45. Aole kekahi oihana koa i hoomaopopoia ma keia kanawai, oiai ma na hana hookahakaha, a i ole ia ma na hana maoli e paa i kekahi hae o kekahi aina a lahui paha koe wale no ko ke Aupuni o ka Repubalika o Hawaii.

PAUKU 46. O ka oihana Koa Kiai Aupuni o Hawaii e like me ia i kukuluia i keia manawa, a me na komisina, na kauoha a me na rula i hoopukaia a e pili ana paha e mau no ko lakou mana a e mau aku no malalo o keia Kanawai koe ma na wahi i hoanoe ia, a i ole ia hoololi paha mamuli o na olelo o keia Kanawai. A o na luna koa a me na kanaka a pau he mau lala i keia manawa o ka oihana Koa Kiai Aupuni a e noho no lakou malalo o na olelo o keia Kanawai ma ke ano he mau lala no ka Puali Koa Kiai Aupuni a i ole ia ka Puali Kipololei.

PAUKU 47. O ke Kanawai Helu 46, o na kanawai o ke Aupuni Kuikawa o ko Hawaii Pae Aina e pili ana i ka Puali

Koa Kiai Aupuni, a me na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kulike ole me na olelo o keia Kanawai ma keia ua hoopau loa ia.

PAUKU 48. E mana keia Kanawai mai kona la aku e hoolaha ia ai.

Aponoia i keia la 13 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 21.

HE KANAWAI E HOOKAAWALE ANA I MAU HAAWINA PAKUI NO NA HOOLILO O KE AUPUNI O KA REPUBALIKA O HAWAII NO NA MAKAHIKI ELUA E PAU ANA I KA LA 31 O MARAKI, 1896.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

PAUKU 1. O na huina dala i hiki aku i ka $122,430 28 ma keia ke hookaawaleia nei e ukuia ae mai loko mai o na dala a pau e waiho ana iloko o ka Waihona Aupuni, i loaa ma o na loaa mau o na Mokupuni o ko Hawaii Pae Aina i pakuiia mawaho ae o na huina dala i hookaawaleia mamua aku nei, penei:

KEENA O NA AINA E.

No ka uku o na Koa . . . . . .$ 21,500 00

KEENA O KA LOIO KUHINA.

No ke Ola a me ka Malama ana i na
Paahao . . . . . .$ 14,000 00
Na lilo Huikau na lilio o na Hihia

Kivila a me Karaima	6,000 00	
Na lilo o ka Puali Koa Makaainana.	5,000 00	
		$ 25,000 00

BURO OIHANA HOONAAUAO.

Na lako Pepa kakau, na Buke, a me na lilo huikau o ke Keeena a me na Kula	$ 5,000 00	
Hana hou ana i na Hale Kula, me ka apono mua ia e ka Kuhina Kalaina.....	13,650 00	
		$ 18,650 00

KEENA KALAIAINA.

Na lilo o ke Kanawai Aina o 1895 .	$ 10,000 00	
Na Awa a me na Mouo, Honolulu..	5,000 00	
Na Alanui me na Alahaka, Puna...	5,000 00	
Na Alanui me na Alahaka, Kau....	2,000 00	
Alanui mai Kohala a hiki i Waimea	3,000 00	
Na Alanui me na Alahaka, Hana...	1,500 00	
Alanui ma Maulua	5,000 00	
Keena Wai o Honolulu, na lilo mau o ke Kahua Pauma Wai	5,000 00	
Keena Wai, Laupahoehoe	250 00	
Keena Wai, Koloa	2,000 00	
Hale Hookolokolo Hou, Kona, hooloiia mai Waiohinu mai	3,500 00	
Hoohui Uwea mawaena o Kona Akau, Kona Hema a me Kau	3,000 00	
Hoohui Uwea Telepona mawaena o ka Hale Hookolokolo ma Pohoiki Puna me Hilo ina e hoolilo na kanaka e noho ana ma ia		

Apana i kekahi huina i like ka nui me keia no ia hana	1,000 00	
Uku koi o S. F. Chillingworth Komikina no ka hooponopono ana i na palena Aina Aupuni ma Molokai a me Lanai	80 28	
Uku hoohana no Oahu Railway & Land Co., malalo o ka Pauku 2, Mokuna XXXI, Na Kanawai o 1890. E kokua ai hoi i ke kukulu me ka hanaia ana o na alahao ma ka Mokupuni o Oahu	10,500 00	
Koena uku kula o Iolani College a hiki i Maraki 31, 1894	450 00	
		$ 57,280 28
		$122,430 28

PAUKU 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o ka la e hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 14 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 22.

He Kanawai e Hookaawale ana i Kekahi mau Haawina Kuikawa no na hana o ka Papa Hoonaauao no ke kuai ana i ka Waiwai Paa a me ka Hoomaemae ana i na Hale ma ke Alanui Emma i ike ia ma ma Inoa o "Keoua Hale."

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

Pauku 1. O na huina dala mahope iho nei i hiki ka huina i ka Umikumamahiku Tausani dala ($17,000.00) ma keia ke hookaawale ia nei e uku ia mailoko ae o na dala a pau iloko o ka Waihona i loaa mai na loaa a pau o ko Hawaii Pae Aina no ka manawa e pau ana ma ka la kanakolu-kumamakahi o Maraki, M. H. 1896.

Buro Hoonaauao.

Kuai ana i ka aina ma ke Alanui Emma, "Keoua Hale"	$ 15,000 00
Hoomaemae ana, hana hou ana a me na lilo mahope mai o Iune 27 a hiki i ka la i hoolilo ia ai	2,000 00
	$ 17,000 00

O keia mamua ae ua hana ia mamuli o ke kumu e haawiia a e hoopau ia na dala he Umikumamahiku Tausani ($17,000.00) ma na Bona o ke Aupuni Hawaii i kauia i ka ukupanee ma ka umikumamalua (12) pa-keneta i ka Waihona Hawaii ma ke ano he loaa Aupuni.

Pauku 2. E mana keia Kanawai mai kona la e hoolaha ia ai.

Aponoia i keia la 14 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,

Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 23.

He Kanawai e Hookaawale ana i kekahi Haawinh Kuikawa no na hana o ka Papa Hoonaauao iloko o ka Manawa e pau ana ma ka la Kanakolu-kumamakahi o Maraki, M. H. 1896.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

Pauku 1. O ka huina mahope iho nei i hiki i ka Umikumamalima Tausani Dala ($15,000 00) ma keia ke hookaawaleia nei mailoko ae o kekahi dala e loaa ana iloko o ka Waihona iloko o ka manawa e pau ana ma ka la 31 o Maraki, M. H. 1896, mai ka aie i hoomana ia ma ke kanawai i aponoia ma ka la 11 o Ianuari, M. H. 1893, a ma ke kanawai 16 o ke Aupuni Kuikawa i aponoia ma ka la 18 o Feberuari, 1893, mai loko o kekahi koena loaa mai na hoahu ana o na Keena iloko o ka Baneko Hale Leta, a mai na loaa mau mai.

Buro Hoonaauao.

Kuai ana i ka Hale i ike ia o "Keoua Hale" ma ke Alanui Emma. . . . . $ 15,000 00

O keia mamua ae nei ua hana ia mamuli o ke kumu e haawiia a e hoopauia na dala he Umikumamalima Tausani ($15,000.00) ma na Bona o ke Aupuni Hawaii i kau ia i ka ukupanee ma ka umikumamalua (12) pa-keneta i ka Waihona Hawaii, ma ke ano he loaa Aupuni.

Pauku 2. E mana keia Kanawai mai kona la e hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 14 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,

Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 24.

He Kanawai e Hoololi ai i ka Mokuna 74 o na Kanawai o 1890 i kapaia "He Kanawai e Ae ai i ka Hui Kaa Alahao Hawaii, Kaupalenaia, e Hoohana ai a e Malama ai i mea Huki ma o ka Uwila."

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

Pauku 1. Ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e ae ai i ka Hui Kaa Alahao Hawaii, Kaupalenaia, e hoohanaia a e malama ai i mea huki ma o ka Uwila," oia no ka Mokuna 74 o na Kanawai o 1890, ma ka pakui ana aku i elima mau mahele e helu ia Mahele 4, 5, 6, 7 a me 8 e like me keia mahope iho nei:

4. O ka mana i haawiia ma keia Kanawai e hoohana a e malama i na mea huki ma o ka Uwila no ka hoonee ana i na kaa, e lawelaweia no a e hoohanaia a me ka hoohana ana i ka Uwila no ia hana, e hanaia no a paa pono ma ke ano hiki e hoohanaia mamua ae o ka la 1 o Ianuari, 1897, ina aole e hanaia pela e pau no ka mana i haawiia ma keia Kanawai ma ka la i hai hope ia ae la.

5. O ke ano o ka hoohanaia ana o ka Uwila no ka hana i oleloia, aia no ia malalo o ka apono ana o ke Kuhina Kalaiaina, a aole e lawelaweia ka Uwila no ka hana i olelo mua ia ae nei, aia a loaa mua ka apono o ke Kuhina i oleloia.

E hoopaaia aku mamua o kela a me keia kaa iloko o ka manawa e hoohanaia ana kekahi pale malama ola o ke ano, a i ole ia, o ke kii i aponoia, a i ole ia, i kauohaia i kela a me keia manawa e ke Kuhina Kalaiaina.

6. E loaa no hoi i ke Kuhina Kalaiaina ka mana e hana i

na rula me na hooponopono e hooponoponoia ai ka hoohana ia ana o ka Uwila no ka hoonee ana i na kaa, ka ikaika holo o na kaa i hooneeia e ka Uwila, ka pinepine o ka holo ana o na kaa, na wahi e ku ai, ka loihi o ka manawa e hiki ai na kaa e ku ma kekahi wahi hookahi, ka maemae o na kaa a me na mea e ae a pau i pili me ka lawelaweia ana o ka uwila no ka hana i olelo mua ia.

7. Aole e hoohanaia kekahi mea ma ke ano he hookele kaa, a i ole ia, kalaiwa ina aole i loaa iaia kekahi laikini mai ke Kuhina Kalaiaina mai. He kuleana ko ke Kuhina Kalaiaina e hoopau i ka laikini o kekahi hookele kaa ina ma kona manao he mea ia e pono ai ka lehulehu. E uku ia he uku o hookahi dala ($1.00) no na laikini o na hookele kaa.

8. O ka hooko ole ana i kekahi o na olelo o keia Kanawai, a i ole ia, kekahi o na hooponopono ana i hanaia e ke Kuhina Kalaiaina he mea ia e kau ia ai ka hoopai maluna o ka Hui o kanalima dala ($50.00) no kela a me keia hana hewa ana e ohiia imua o ka Aha Hookolokolo Apana o Honolulu.

Pauku 2. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o ka la e hoolahaia ai.

Aponoia i keia la 14 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 25.

He Kanawai e Hooponopono ai i ka Haawi ana a me ka waiho ana ae i na Bona ma na noi e Hookolokolo hou, na Hoopii Hoohalahala, na Kumu Hoohalahala, na Palapala hai Hewa, a e Hooponopono ai i ke ano o na hana e pili ana no ia mea.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii :

Pauku 1. I na manawa a pau iloko o kekahi hana imua o kekahi Aha Hookolokolo, ma kekahi noi e hookolokolo hou, a i ole ia, ma kekahi hoopii hoohalahala, a i ole ia, ma kekahi noi no kekahi palapala hai hewa, a i ole ia, ma kekahi mau kumu hoohalahala, ua kupono e waihoia kekahi bona no na koina, a i ole ia, e kue ana i ka laweia ana, a i ole ia, ka hoolilo ia ana o ka waiwai i kupono e hoomaluia, ua lawa no ina e haawiia he hookahi bona no kekahi huina i hooholoia e ka lunakanawai e noho hoomalu ana, a ua hiki no e huiia ka hoopaa no na koina a me ka hoopaa ana aole e lawe, a i ole ia, hooliloia paha ka waiwai, a aole e koiia e waiho hou ia ae kekahi bona hou aku. A oia bona e mau no kona mana a me kona paa a hiki i ka hoopau loa ia ana o ia hana a pau imua o ia Aha Hookolokolo, a i ole ia, a hiki i ka pau loa ana o ia hana imua o ka Aha Hookolokolo i laweia aku ai ia noi no ka hookolokolo hou ana, noi no ka palapala hai hewa, hoopii hoohalahala a kumu hoohalahala paha.

Pauku 2. Aole e hoopau wale ia kekahi bila kumu hoohalahala, a i ole ia, hoopii hoohalahala no kekahi hemahema, a i ole ia, lawa ole o kekahi bona, aia wale no a hooko ole ka mea nana i waiho ae i ka bona i kekahi kauoha o kekahi lunakanawai e hooponoponoia ua bona la mahope iho o ka

hala ana o kekahi manawa kupono i emi ole malalo o 24 hora i haawiia no ia hooponopono ana.

PAUKU 3. O ka bona i kauohaia ma ka Pauku mua o keia Kanawai e hanaia no i na manawa a pau i ke Kakauolelo o ka Oihana Hookolokolo a me kona mau hope ma ia oihana. E nanaia malalo o na kumu no ka hookaa ana i na koina a pau e ulu ae ana mahope iho o kona waihoia ana aku a no ka lawe ole ana, a i ole ia, hoolilo ana i ka waiwai.

PAUKU 4. I na manawa a pau e loaa ai i kekahi mea nona ka pomaikai i waihoia ai ia bona ke kuleana e ohi malalo oia bona, ua hiki no e laweia kekahi hoopii imua o ka Aha Hookolokolo kupono ma ka inoa o ke Kakauolelo o ka Oihana Hookolokolo no na pono o ia mea, aka, aole loa e ili maluna o ia kakauolelo kekahi o na koina, na poho, a i ole ia, na lilo o ia hoopii ana, a o kekahi olelo hooholo i ohiia e hookaaia aku no ia i ka mea nana ia hoopii i hoomakaia ai, a o ka palapala hookaa o ia mea e lilo no ia i hoike lawa no ka hookoia ana o ia olelo hooholo.

PAUKU 5. E mana keia Kanawai mai kona hoolahaia ana aku.

Aponoia i keia la 14 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 26.

He Kanawai e pili ana i na Aina o ka Lehulehu, a e hoololi ana i na Pauku 36, 39 a me 40 o ke Kanawai Kivila e pili ana i ka malama ana i na Aina Aupuni; Pauku 42 o ke Kanawai Kivila, Mokuna 44 o na Kanawai o 1876, Mokuna 3 o na Kanawai o 1878, a me ke Kanawai 48 o ke Aupuni Kuikawa o ko Hawaii Pae Aina e pili ana i na hoolilo i na Aina Aupuni, na Pauku 43 a me 44 o ke Kanawai Kivila e pili ana i na hoolilo i na Aina Aupuni; Pauku 45 o ke Kanawai Kivila e pili ana i ke Anaia ana a me na Kii o na Aina Aupuni; na Pauku 46 a me 47 o ke Kanawai Kivila e pili ana i na Luna Aina, a me ka Mokuna 87 o na Kanawai o 1892 e pili ana i na Home Liilii, a e hoopau ana i kekahi Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoomakaukau ai i Puu Dala Pale Aie," i aponoia ma ka la 31 o Dekemaba, 1864, a me ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoopau ai i na Moraki maluna o na Aina Moi, a e papa ana a mau loa aku i ka Hoolilo ana o ua mau Aina la," i aponoia ma ka la 3 o Ianuari, 1865.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

Pauku 1. O ke poo pokole o keia Kanawai, oia no "Ke Kanawai Aina o 1895."

MAHELE I.

HOAKAKA ANA.

Pauku 2. Ma keia Kanawai ina i kulike ole me na olelo mahope iho e manaoia "Na Aina o ka Lehulehu" oia no na

aina a pau i heluia mamua aku nei ma ke ano he mau aina Aupuni, na aina a pau i heluia mamua aku nei ma ke ano he mau aina Lei Alii a me na aina a pau e komo ana malalo o ka hooponopono ana o ke Aupuni ma ke kuai, panai, lilo wale ana, a i ole ia, ma ka lawelawe ana i ka mana lawe i ka aina a i ole ia, ma kekahi ano e ae paha koe ma ke ano i hoakaka ia mahope iho nei :

"Na Komisina" oia no na Komisina o ka Aina o ka Lehulehu.

"Hope-Agena" oia no ka Hope-Agena o na Aina o ka Lehulehu o ka apana kahi i waiho ai ka aina e noonooia ana.

"Apana" oia no ka Apana Aina e like me ia i hoomaopopoia ma keia Kanawai, kahi i waiho ai ka aina e noonooia ana.

"Palapala Sila Aina" oia no ke kuai ana o ke Aupuni i na waiwai paa ma ke ano alodio.

"Ka Palapala Hoolimalima Laula" oia no kekahi hoolimalima i hanaia e na Komisina, koe nae na hoolimalima i hana ia malalo o na hoakaka ana o na Mahele 6 a me 7 o keia Kanawai, a me na hoolimalima a pau e paa nei o na Aina Aupuni a me Lei Alii.

"Ka Palapala Ae Aina" oia no kekahi pono i haawiia e ke Aupuni e noho maluna o ka aina no kekahi mau hana i hoakakaia, e like me ke oki ana a lawe ana aku i ka laau, lawe ana i ka lepo, ke one, iliili, a i ole ia, ka pohaku.

"Palapala Hoolimalima Home Liilii" oia no kekahi hoolimalima o ka aina i hanaia malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai no ka manawa o Eiwa Haneri a me Kanaiwa-kumamaiwa makahiki, a i hiki ole e hooliloia aku, a aole hoi e hiki e hoomaluia.

"Palapala Hoike no ka Noho ana" oia no kekahi palapala

i hanaia mamua iho o ka hanaia ana o ka Palapala Hoolimalima Home Liilii, e haawi ana i ka mea noi nana e paa i ka aina.

"Mea Noho" oia no kekahi mea i kuleana e paa i ka aina malalo o kekahi palapala hoike o ka noho ana.

"Hoolimalima me ke Kuleana e Kuai" oia no kekahi hoolimalima me ke kuleana e kuai i ka aina e like me ia i hoomaopopoia ma keia Kanawai.

"Kuleana Kuai" oia no ke kuleana e paa i ka aina malalo o kekahi aelike i kapaia he aelike kuleana malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai.

"Mea Kuleana" oia kekahi mea e paa ana i ka aina malalo o kekahi Aelike Kuleana.

"Na Hana Hou Paa Mau" oia no na hale, na pa, na alanui, na hoomaloo ana i na aina pohopoho, ke kanu ana i na laau, ke kope a me na laau hua e ae, a me ka hoomaemae ana i ka aina mai na ulu-laau, nahelehele a pohaku paha mamua iho o ka mahiia ana.

Eia no nae, aole e pili keia Kanawai i na aina o na papa a me na ano mahope iho nei, he waiwai no ke Aupuni, a e waiho no ia mau aina a pau malalo o ka mana a me ka hooponopono ana a ke Kuhina Kalaiaina.

Na apana ma na kulanakauhale, na kahua o na hale o ka lehulehu, na aina i hoohanaia no na hana o ka lehulehu, na alanui, na alanui kulanakauhale, na awa-pae, na wahi hooulu hehu laau, na apana aina i hookoeia no ka hooulu laau ana a kokua i ke kumu wai, na paka a me na aina a pau e hoohana ia aku ana no na hana o ka lehulehu. O na aina a pau e hookoe ia ana ma keia hope aku e na Komisina no na hana o ka lehulehu e hoihoi koke ia ae no malalo o ka mana a hooponopono ana o ke Kuhina Kalaiaina. E loaa no ka

mana i ke Kuhina Kalaiaina me ka ae o ka Aha Hooko i kela manawa keia manawa e hoihoi ae i na Komisina no na hana o keia Kanawai i kekahi mau aina a hapa paha o kekahi mau aina i hookoeia no na hana o ka lehulehu.

MAHELE II.

NA HOAKAKA LAULA.

PAUKU 3. Ma keia ke hoonohonoho papa ia nei na aina o ka lehulehu no na hana o keia Kanawai e like me keia mahope iho nei:

1. Na aina mahi. Papa Ekahi: Ka aina i kupono no ka mahi ana i na hua ai, kope, a i ole ia, ko paha me ka hookahekahe ole i ka wai a me na aina i hiki e hookahekaheia i ka wai. Papa Elua: Na aina i kupono no ka mahi ana i na mea ulu i kela a me keia makahiki. Papa Ekolu: Na aina wai e like me ka aina kalo a laiki.

2. Aina hanai holoholona. Papa Ekahi: Aina aole i pili i ka hoakaka ana o na aina mahiai, aka, ua hiki e hanai ia na holoholona a puni ka makahiki. Papa Elua: Aina i kupono no ka hanai ana i na holoholona no ka hapa wale no o ka makahiki, a i ole ia, he aina ua ano emi mai kona maikai.

3. Aina hanai holoholona me mahiai. Na aina i kupono ma kekahi wahi no ka hanai holoholona a ma kekahi wahi no ka mahiai.

4. Aina ululaau. Na aina i paa me na ululaau, a i kupono ole no ka mahiai.

5. Aina waiwai ole. Na aina i komo ole iloko o na papa e ae.

PAUKU 4. Ua hiki e hookomoia malalo o na palapala hoolimalima a pau o na Aina o ka Lehulehu, e hanaia ana ma keia hope aku ma na papa aina mahiai, aina hanai holoholona

a me na aina hanai holoholona a mahiai i huiia, koe nae na palapala hoolimalima i hanaia malalo o na hoakaka ana o na Mahele 6 a me 7 o keia Kanawai, kekahi hoakaka na hiki no i ke Aupuni i kela a me keia manawa e lawe me ka hoolaha kupono aku a me ka uku ole, koe wale no, no mea hou i hanaia, i kekahi wahi o ka aina i hoikeia ma ia mau palapala hoolimalima i makemakeia no ka hoomoe ana a me ka hana ana i na alanui hou, a i ole ia, no ka hoomaemae ana, a i ole ia, hoololi i ka moe ana o na alanui kahiko, a e lawe mai ia mau wahi mai i ka lepo, pohaku a me iliili e like me ka mea i kupono no ka hana ana, a i ole ia, hoomaemae ana o ia mau alanui, eia nae, oia pono o ka lawe ana me ka uku ole, aole ia e pili i na wahi o ia aina i kanuia me na mea ulu hua makahiki, a ko paha a hiki i ka ohi ia ana o ia mau mea kanu, aole no hoi i na wahi o ia aina i kanuia a mahiia i ke kope, na laau huaai a me na mea kanu hua mau, a i ole ia, i paa, a i ole ia, i hanaia me na mea hana hou paa mau, koe na pa.

PAUKU 5. Ua hiki i na Komisina o na Aina o ka Lehulehu i kela a me keia manawa e hoolaha ae ma ke akea, ua lilo kekahi wahi o na Aina o ka Lehulehu i alanui i noho ole ia malalo o na hoakaka ana a na Mahele 6 a me 7 o keia Kanawai.

MAHELE III.

HOOPONOPONO LAULA ANA.

PAUKU 6. E hoonohoia he papa o ekolu mau Komisina iloko o laila ke Kuhina Kalaiaina a me elua mau mea i hoonohoia i hiki e hoopauia e ka Peresidena me ka apono ana o ka Aha Kuhina, hookahi o lakou e kapaia ka Agena o ka Aina o ka Lehulehu. E kapaia ua papa nei na Komisina o na Aina o ka Lehulehu, aia ia lakou ka hooponopono ana o ia mau aina malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai.

Ua hiki no e hoopauia na lala o ke Komisina e ka Peresidena me ka apono o ka Aha Kuhina.

PAUKU 7. No na hana o keia Kanawai, ua maheleia ka Repubalika iloko o na Apana Aina mahope iho nei:

Apana Ekahi: O kela wahi o ka Mokupuni o Hawaii i ikeia o Hilo a me Puna.

Apana Elua: O kela wahi o ka Mokupuni o Hawaii i ikeia o Hamakua a me Kohala.

Apana Ekolu: O kela wahi o ka Mokupuni o Hawaii i ikeia o Kau a me Kona.

Apana Eha: Na Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai a me Kahoolawe.

Apana Elima: Ka Mokupuni o Oahu.

Apana Eono: Na Mokupuni o Kauai me Niihau.

PAUKU 8. E loaa i na Komisina he luna na lakou ma kela a me keia Apana, a e kapaia oia he Hope-Agena o na Aina o ka Lehulehu, e hoonohoia oia e na Komisina a e hoopauia e like me ko lakou ike he pono.

PAUKU 9. E loaa i na Komisina ka mana e hoomaopopo i kela a me keia manawa i ke ano o na palapala a pau i kupono no ka hooko ana i keia Kanawai, a i hoomaopopo ole ia maloko o keia Kanawai, a e hana, hooloii a hoopau i na rula no ke a-na ana i na Aina o ka Lehulehu, no ka hoomalu ana i na ululaau a me ka hookoe ana no ka hooulu ana i na laau, no ka haawi ana i na Palapala Ae Aina, no ka hooponopono ana i na wahi i koe no ka lehulehu a me na aina o ka lehulehu i noho ole ia, a no ka hooko pono ana aku i na manao a me na hana a me ka malama ana i na hooko ole ana a me na kue ana i keia Kanawai.

PAUKU 10. E loaa i na Komisina me ka apono o ka Aha Kuhina ka mana e kuai i na aina no na Home Liilii me kekahi dala i hookaawaleia no ia mea.

PAUKU 11. Ua hiki i na Komisina i kela a me keia manawa e hoonoho i hookahi a oi ae paha kanaka ma kela a me keia Apana i mau Luna Nana Kaahele o na Aina o ka Lehulehu, a o ka lakou hana ka nana i ka hookoia o na olelo o keia Kanawai maloko o ko lakou mau apana pakahi e pili ana i na poe hoolimalima a me ka poe i hooliloia aku ai o na Aina o ka Lehulehu, a e hoike aku i ka Hope-Agena, a ma na ano e ae e hooko i na hana i pili i na Aina o ka Lehulehu o ia Apana e like me ka mea i kauohaia e ka Hope-Agena.

PAUKU 12. E loaa i na Komisina ka mana e hoohana i na kakauolelo a me na a-na aina i kupono no ka hooholo ana i na hana a ke Komisina, a e hooholo i ko lakou uku. E hooholo no hoi lakou i ka uku o na Hope-Agena a me na Luna Nana Kaahele. E hooholoia ka uku o na Komisina e ka Ahaolelo.

PAUKU 13. E lilo ka Agena o na Aina o ka Lehulehu i mea nana e lawelawe i na hana no na Komisina, a nana no, malalo o ka lakou kauoha a ma o na Hope-Agena ala, a i ole ia, ma kekahi ano e ae e hooponopono i na hana e pili ana i na Aina o ka Lehulehu malalo o na olelo o keia Kanawai, a e loaa iaia ka mana e hoohiki aku i na olelo hoohiki ma na mea a pau e pili ana i ka hooponopono ana i na Aina o ka Lehulehu.

PAUKU 14. O na mana a me na hana o na Hope-Agena maloko o ko lakou mau apana pakahi aia no ia malalo o ka hooponopono ana o na Komisina, a mawaho ae o na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, e hana no lakou i na hana mahope iho nei:

1. E pale aku i ka noho kanawai ole ia ana, a i ole ia, komo hewa ana maluna o na Aina o ka Lehulehu.

2. E kauoha aku i na mea a pau e komo hewa ana a me ka poe e noho kanawai ole ana maluna o na Aina o ka Lehu-

lehu, a me ko lakou mau waiwai a me na holoholona a pau e komo hewa ana ma ia mau aina e hookaawaleia, a oia mau holoholona e hoopaa e like me ke kanawai.

3. Ma ka inoa o ke Aupuni e komo maluna o kekahi Aina o ka Lehulehu i mea e paa ai i ua aina nei, a e paa hou i na Aina o ka Lehulehu ina ua hoihoiia, lilo wale a pili paha i ke Aupuni.

4. E hooko i na aelike e pili ana i na kuai ana, hoolimalima, ae ana, a i ole ia, hoolilo e ae paha o na Aina o ka Lehulehu.

5. E ohi i na uku hoolimalima, dala kumukuai a me na dala e ae e uku ia ana i ke Aupuni no kekahi mau kuai, hoolimalima, ae ana, a i ole ia hoolilo e ae paha o na Aina o ka Lehulehu, a i ole ia no ka lawelawe ana a noho ana paha i ka aina.

6. E ohi mai i ke dala i kupono e uku ia i ke Aupuni no ka poino i hana ia i kekahi Aina o ka Lehulehu mamuli o ke komohewa a noho ia ana paha a i ole ia mamuli o ka lawe hewa ana mailaila aku, a i ole ia hoopoino ana i kekahi waiwai o ke Aupuni.

7. E lawe i na hoopii a me na hana i kupono no ka hooko ana aku i na mana a me na hana i hai mua ia ae nei ma ka inoa o ke Aupuni, a e pale aku i na hoopii i lawe ia e kue ana i ke Aupuni i ae ia imua o na aha o ka Apana e pili ana i na Aina o ke Lehulehu ma ia Apana.

8. E malama i moolelo o kana mau hana oihana a pau i huipuia me na aelike a pau i hanaia e ia me kekahi poe a mawaena o kekahi poe e pili ana i na Aina o ka Lehulehu maloko o kona apana, a me na hoihoi ana, na lilo wale ana a me na pili ana a pau o ia mau aina, a me ka make ana o kekahi mea noho, hoolimalima a i ole ia kuleana paha, a me ka inoa o ka poe i ili aku ai ko lakou mau kuleana ma ia ano.

9. E hoohiki aku i na olelo hoohiki ma na mea a pau e pili ana i ka hooponopono ana i na Aina o ka Lehulehu.

PAUKU 15. O na hoopaapaa a pau, like ole o ka manao, a i ole ia, hoomaopopo like ole ana mawaena o na aoao elua i kekahi Palapala Hoike no ka Noho Ana, Hoolimalima Home Liilii, Hoolimalima me ka Kuleana e Kuai, a i ole ia Aelike Kuleana, i pili i ka manao maoli o ia mau palapala, a i ole ia, e pili ana ia mea i hiki ole e hooponoponoia me ka maikai e waihoia no imua o ka Lunakanawai Kaapuni, nona ka mana hookolokolo ma kahi i waiho ai ka aina i hoopaapaaia; a e loaa i ua Lunakanawai Kaapuni nei ka mana piha a kaokoa ma ke keena me ka waiho ole imua o ke Jure, e hooholo no ia mea, malalo wale no nae o ka hiki e hoopii hou ae imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie.

MAHELE IV.

PALAPALA SILA AINA.

PAUKU 16. E kakauinoaia na Palapala Sila Aina e ka Peresidena, a e kakauinoa pakuiia e ke Kuhina Kalaiaina, a e hoailona-kuniia e like me ke kanawai, a oia hoailona-kuni e ukuia no e ka mea kuai.

PAUKU 17. Ua hiki no i na Komisina me ka ae ana o ka Aha Hooko e kuai aku i na Aina o ka Lehulehu i hoolimalima ole ia ma na apana i oi ole aku mamua o hookahi tausani eka ma ke kuai kudala akea no ke dala kuike. Ma kekahi kuai o ia ano a me ka hookaaia ana o ke kumukuai piha no ia aina, e haawiia aku no ka Palapala Sila Aina i ka mea kuai. Ua hiki no ia lakou, me ia ae ia ana, e kuai aku i na Aina o ka Lehulehu i kaa ole malalo o ka hoolimalima ma na apana i oi ole aku mamua o eono haneri eka, ma ke kuai kudala akea, ma ka aie kekahi hapa a ma ke dala kuike kekahi hapa, a e haawi aku i ka paa ana i ka aina malalo o kekahi aelike kuai i hookomoia kekahi mau kumu no ka noho ana maluna, a i

ole ia, hoomaemae ana i ka aina i kuaiia, a i ole ia, no ka hookaa liilii ana, a i ole ia ma kekahi ano e ae paha i ke kumukuai, a i ole ia o ia mau kumu a pau, a o kekahi paha o ia mau kumu. A ma ia aelike e loaa ai i ka mea kuai kekahi Palapala Sila Aina o ka aina i ka wa e hooko pono ia ai kona mau kumu. E loaa no i na Komisina ka mana e hoomaopopo i kekahi kumukuai koho mua no na kuai ana a pau o ia ano no ke dala kuike, a i ole ia hapa ma ka aie a hapa ma ke dala kuike. E malamaia na kuai ana a pau o ia ano ma Honolulu, a i ole ia maloko o ka apana kahi i waiho ai o ka aina e kuai ia ana. O kekahi mea i hoakakaia e na Komisina ua hiki no iaia ka lawelawe ma ke ano luna kudala ma ia mau kudala ana, me ka lawe ole i laikini luna kudala. Eia no nae hoi, ua hiki no e hoopukaia na Palapala Sila Aina ma ke ano panai no kekahi mau palapala hoolilo o na aina o kekahi poe, a i ole ia ma ke ano hooponopono mamuli o ka hoike ana aku o na Komisina a me ka apono ana o ka Aha Hooko, me ke kua kudala ole, a e hoomaopopo hou ia, ua hiki no i ka Peresidena e like me kona ike he pono mamuli o ia hoike ana a apono ana, e kakauinoa i na palapala hoolilo haalele kuleana no ka hoomaikai ana ae i na kuleana iloko o na aina o kekahi poe ma na wahi he ano kaulike wale no ia mau kuleana, a i ole ia ma na wahi i hemahema ke kuleana o ia mau aina, a i ole ia ma na wahi i koiia he kuleana e lawelawe i ka aina mamuli o kekahi mau kumu ma ke Kanawai a kaulike paha.

Pauku 18. E hookaawale ia na loaa a pau mai ke kuai ia ana o na Aina o ka Lehulehu ma ke ano he puu dala kuikawa no ka hookaa ana i na aie o ke Aupuni, a i ole ia no ke kuai ana i na aina e ae e like me na mea i hoakakaia ma ka Pauku 10 o keia Kanawai.

MAHELE V.

NA HOOLIMALIMA LAULA.

PAUKU 19. Ua hiki no i na Komisina ke manao lakou he pono e hana i na hoolimalima laula o na Aina o ka Lehulehu no kekahi mau makahiki, i oi ole aku mamua o iwakaluakumamakahi makahiki, ma ke kudala akea, aka, aole o hookomoia maloko o kekahi hoolimalima o ia ano no ka pono hoolimalima hou, aole hoi e hanaia no kekahi aina e paa mua malalo o ka hoolimalima i oi aku mamua o elua makahiki ka loihi o ka manawa i koe o ia hoolimalima. Aole e ku i ke kanawai ka ohi ana i na uku hoolimalima ma kekahi hoolimalima o ia ano no ka manawa i oi aku mamua o hookahi makahiki ma ke ano ohi mua, a i ole ia, e lawe i kekahi mea ma ke ano he makana no ke kakauinoa ana ia mea. O kekahi uku ana o ia ano a me ka lawe ana i ka uku hoolimalima no ka manawa i oi aku mamua o hookahi makahiki ma ke ano ohi mua, a i ole ia, o ia uku makana he mea ia e pau wale ai ka hoolimalima maluna o laila i hookaaia ai ia uku hoolimalima ohi mua a makana paha, ke hooiaioia ia mea imua o kekahi Aha Hookolokolo i loaa ka mana ma na hihia o ia ano.

PAUKU 20. Mamua ae o na makahiki hope elua o ka manawa o kekahi palapala hoolimalima laula e hooholo na Komisina me ka apono o ka Aha Kuhina e pili ana i ka aina malalo o ia hoolimalima no ka hoolilo hou ia aku malalo o kekahi hoolimalima hou, a i ole ia, e hookoe ia e ke Aupuni no kekahi hana e ae malalo o keia Kanawai, a i ole ia, no na hana hooulu laau, a i ole ia, no ke kokua ana i ke kumu e loaa ai ka wai, a i ole ia, no na hana e ae o ka lehulehu a ano e ae paha, a i ole ia, e hookoe ia kekahi hapa a e hooliloia kekahi hapa malalo o kekahi hoolimalima hou, a e hoike koke aku i ka mea hoolimalima malalo o ia palapala hoolimalima i ke ano o ia hooholo ana.

PAUKU 21. E kauoha no na palapala hoolimalima laula a pau e hookaaia ka uku hoolimalima mamua, ma ka hapaha, ma ka hapalua makahiki, a i ole ia, ma ka makahiki paha.

PAUKU 22. Ma kekahi palapala hoolimalima laula, ua hiki no e kauoha ia ka mea hoolimalima e pa i kona mau holoholona mai kekahi aina ululaau i hookoeia e ke Aupuni, a i ole ia, i hookoeia no ka malama ana i na kumu wai e waiho pili ana me ka aina i hoolimalimaia.

PAUKU 23. Ua hiki no i na Komisina ke manao lakou he pono e ae aku i kekahi mea hoolimalima malalo o kekahi hoolimalima laula e paa i kahi i hoolimalima ia mahope iho o ka pau ana o ka manawa o ia hoolimalima mamuli o na kumu i hoakaka ia maloko o ka palapala hoolimalima, ina aole i hoolilo ia aku ia wahi i ka manawa i pau ai o ka manawa o ka hoolimalima kahiko, aka oia paa hou ana aole loa ia e ae ia no kekahi manawa i oi aku ka loihi mamua o hookahi makahiki.

PAUKU 24. O kekahi mea i loaa iaia i ka la i aponoia ai keia Kanawai, ke kuleana e paa i kekahi aina o ka lehulehu koe ka aina wai malalo o kekahi hoolimalima ua hiki no e loaa iaia me ka ae o na Komisina a me ka apono ana o ka Aha Hooko kekahi Palapala Sila Aina no ka aina holookoa, a i ole ia no kekahi hapa o ia aina aole nae e oi aku mamua o hookahi haneri eka ma ka apana hookahi ma kona hooko ana i na kumu mahope iho nei :

1. Ka mahi maoli ana aole e emi malalo o iwakalua pakeneta o ka ili o kahi e haawiia ana ka palapala sila e like me ka mea i kupono me ka makemake o na Komisina.

2. Ka uku ana aku i na Komisina i ka waiwai io o ka aina i hoomaemae ole ia i manao ia e loaa ka palapala sila, e like me ia i heluia ai kona waiwai io e na Komisina.

3. Ka hooko pono ana i na kumu a pau o ia palapala hoo-

limalima e hooko ia e ka mea hoolimalima a hiki i ka manawa o ke noi ia ana.

4. Ka hoihoi ana i ke koena o ka aina i hoakakaia maloko o ia palapala hoolimalima, a ua hiki e ae ia e na Komisina e like me ko lakou manao he pono.

E hana ia na noi no na Palapala Sila Aina malalo o keia Pauku i na Komisina iloko o eono mahina mai ka la i aponoia ai keia Kanawai, a ina ua ae ia ke noi e loaa no i ka mea noi he ekolu makahiki mai ka la i hana ia ai iloko o laila e hooko ai i ke kumu 1. Ina ua hoihoiia ke koena o ka aina e like me ia i hoakaka ia ma ke kumu 4, aole nae i ae ia e na Komisina, e mau no ka mana o ka palapala hoolimalima e pili ana i ke koena o ia aina.

Eia nae, aole e loaa i kekahi mea mamua aku o hookahi Palapala Sila Aina malalo o keia Pauku.

O ka hookaa ana i ke kumukuai o na aina i silaia malalo o keia Pauku e hana ia no ia e like me keia mahope iho nei: Hookahi-hapaha mahope koke iho o ka ae ia ana o ke noi e kuai i ka aina i hoakakaia, a o ke koena ma na mahele like iloko o elua, eha a me eono makahiki pakahi mai ka la o ia noi ana me ka uku panee o eono pa-keneta no ka makahiki, eia nae ua hiki no i ka mea noi e hookaa i kekahi mahele mamua ae o ka piha ana o ka manawa e hookaa ia ai, a ma ia hana ana e hoopau i ka uku panee.

Pauku 25. No na hana auhau o ka waiwai io o na hoolimalima laula i hana ia ma keia mua aku oia no ka waiwai io o ka aina i hoolilo ia a e helu ia no ka mea hoolimalima ma ia ano; a oia mau palapala hoolimalima e lilo no ia i mea ole ina e hookaa ole ia na auhau ma ia mau aina a hala na la he kanaono mahope ino o ka hala ana o ka manawa e hookaa ia ai o ia mau auhau.

PAUKU 26. Ua hiki no i na Komisina ke manao lakou he pono e hookomo maloko o na palapala hoolimalima laula e hana ia aku ana i na kumu e hoomalu ia ai na ululaau, malama ana i na aina e pili mai ana, mai na mea e laweia aku e ka wai a me na mahelehele ino, malama ana i na laau e pili ana i na alanui, a i ole ia, ma kekahi ano e ae paha a lakou i manao ai ua kupono no ka pono o ka lehulehu.

PAUKU 27. O ka uhaki ia ana o kekahi o na kumu maloko o kekahi palapala hoolimalima laula e hooko ia e ka mea hoolimalima e lilo no ia i kumu kupono no na Komisina me ka apono o ka Aha Kuhina e lawe ae ai i kahi i hoolimalima ia me ka hoolaha, koi, a komo mua ole, a me ka hoopii a hoopii ole paha, a ma ia hana ana e hoopau i ke kuleana i loaa mamuli o ia hoolimalima.

MAHELE VI.

NA HOOLIMALIMA HOME LIILII.

PAUKU 28. Ma keia ua haawiia ka mana, a ke kauoha ia nei na Komisina o na Aina o ka Lehulehu, e kauoha aku e anaia a e hookaawale ia i kela a me keia manawa i na wahi kupono o na Aina o ka Lehulehu, no ka noho ia ana e ka poe e makemake ana e loaa ia lakou na home liilii malalo o keia hapa o keia Kanawai. E wae ia na aina o ia ano mai na aina mahiai, a hanai holoholona wale no, a e maheleheleia iloko o na apana i oi ole ae mamua o ewalu eka ma na aina mahiai papa ekahi, a aole hoi e oi aku mamua o umikumamaono eka ma na aina mahiai papa elua, aole e oi aku mamua o hookahi eka ma ka aina wai, aole e oi aku mamua o kanakolu eka ma ka aina hanai holoholona o ka papa ekahi, a aole hoi e oi aku mamua o kanaono eka ma na aina hanai holoholona o ka papa elua, aole hoi e oi aku mamua o kanahakumamalima eka ma ka aina hanai holoholona a me mahiai i huiia.

E anaia na alanui kupono ma na mea pili i ka iliwai a me ka moe ana e hoohui ai i ua mau apana nei me kekahi alanui o ka lehulehu.

PAUKU 29. I ka wa e pau ai ke anaia ana e haawi aku ke ana aina i na Komisina i kope o ke kii, a i kope i ka Hope Agena. Ma ia manawa e hoolaha aku ka Agena o na Aina o ka Lehulehu i olelo hoolaha ma ka hoolaha ana ma ka olelo Hawaii maloko o kekahi nupepa i paiia ma ka olelo Hawaii a me ka olelo Beretania, a i ole ia, na hoolaha kapili, a oia mau mea paha a i elua, a ina ua manao oia he kupono e hoolaha aku no ma kekahi olelo e ae i paiia ai na nupepa maloko o ka Repubalika, e hoakaka aku ana, ua wehe ia na aina i oleloia no ka noho ia ana e like me na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai.

PAUKU 30. E hamama na kii o ke anaia ana no ka nana ia e ka lehulehu iloko o na hora hana me ka uku ole. O na noi a pau loa no kekahi o na apana i oleloia e hana ia no ia ma ka hele kino ana o ka mea noi ma ke keena hana o ka Hope-Agena, a e huipuia me kekahi hoakaka ana i hoohikiia i hana ia e like me ka mea i hoike ia ma ka Papa A. E uku aku ka mea noi i ka Hope Agena i uku o elua dala i ka wa e noi aku ai. I ka wa e loaa aku ai kekahi noi o ia ano a me ka uku i oleloia, e kakau iho ka Hope-Agena ma ka palapala noi i ka la a me ka hora i loaa ai iaia a me ka loaa ana o ka uku. Ina he elua a oi ae poe i noi no ka apana hookahi, o ka mea nana ke noi mua i loaa i ka Agena ka mea e haawiia iaia ka pono; a o ka uku i haawiia e ka mea noi i haule e hoihoiia aku no ia iaia. Aole e lawe ia a noonoo ia paha kekahi noi i hana ole ia ma ke ano i hoike ia maluna ae nei a i hui ole ia paha me ka uku i oleloia.

KUPONO O KA POE NOI.

PAUKU 31. O kekahi kupa ma ka hanau ana, a i ole ia,

mamuli o ka hookupa ana a me ka poe noho mamuli o ka palapala hoopuka a me ka poe i loaa na pono o ke kupa, i oi ae kona mau makahiki mamua o ka umikumamawalu, i kaa ole malalo o kekahi pilikia e pili ana i kona mau pono kivila no kekahi hewa ana i hana ai, i hala ole ka manawa e hookaa ai i kona auhau, i hana ole i kekahi hoike oiaio ole ma ke noi ana i aina malalo o keia Kanawai, aole oia he ona ma kona kuleana ponoi no kekahi aina ma ko Hawaii Pae Aina a i komo ole iloko o ka papa o na aina wai, a aole oia he mea noi no kekahi pono e ae iloko o na aina malalo o keia Kanawai, ua hiki iaia e noi i hookahi o na apana aina i oleloia no kona pono a pomaikai malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai.

Eia no nae hoi, ua hiki no i kekahi kanaka i lawa kona mau mea e kupono ai oia e noi i hookahi apana aina wai mawaho ae o ka aina o na ano e ae i noi mua ia e ia, a i ole ia, i loaa mua paha iaia malalo o keia mahele o keia kanawai, ma na wahi i kokoke kupono ia aina wai i kona apana e ae; a

E hoomaopopo houia aole e laweia a noonooia paha ke noi o kekahi mea i mareia nona ka wahine, a i ole ia, ke kane paha he aina kona mawaho ae o hookahi eka aina wai ma kona kuleana ponoi iho maloko o ko Hawaii Pae Aina, a i ole ia, he nea noi i aina malalo o keia kanawai, ina aole i hoanoeia ka nohona mareia o ia mea mamuli o kekahi olelo hooholo e hoopau ana, hookaawale, a i ole ia, oki loa ana i ka mare.

Pauku 32. Ina ua kupono a lawa na mea e kupono ai ka mea noi e like me ia i hoakakaia mamua ae nei, e kakauinoa ka Hope Agena i palapala hoike i hana pakoluia no ka nohoia ana o ka apana aina i noiia no ka mea noi, a e haawi aku i kekahi kope i ka mea noi a o kekahi kope e waihoia me ka Agena o na Aina o ka Lehulehu, a e malama hoi i kekahi ma kona keena hana. Ua loaa i ka mea noi i ka manawa e loaa

aku ai iaia o ka palapala hoike i oleloia ke kuleana e lawe malalo o kona mana a e noho ma ka aina i oleloia ma ia palapala a e ike ia oia ma ia manawa ma ke ano he mea noho, a oia no ka olelo ana no ka poe e noho iho ana ma ia hope ma o kono kuleana mamuli o ka palapala hoike no ka noho ana i oleloia. E loaa i ka mea noho ke kuleana e loaa iaia he palapala hoolimalima o kahi i oleloia i ka pau ana o na makahiki he eono mai ka la i hanaia ai o ka palapala hoike o ka noho ana, ina ua hookoia na kumu a pau ma ia palapala hoike e hanaia e ka mea noho ma ke ano nui. O ka lawe ana o ka mea noho i ka palapala hoike, oia no kona lawe ana a ae ana i na kumu a me na mea a pau i hoakakaia maloko o ia palapala.

NA KUMU O KA NOHO ANA.

PAUKU 33. O ke kuleana e lawe a paa i ka aina o ka mea noho, mawaho ae o na mea i hoakakaia ma ka Pauku 41, malalo no ia o keia mau kumu i hoikeia mahope iho nei:

1. Mamua ae o ka pau ana o elua makahiki mai ka la i hana ia ai ka palapala hoike o ka noho ana, e kukulu oia i hale noho maluna o ka aina i oleloia ina aole i loaa mua he hale noho kupono maluna o ia wahi.

2. Mamua ae o ka pau ana o elua makahiki mai ka la i hana ia ai ka palapala hoike o kona noho ana e hoomaka oia e noho maluna o ka aina i oleloia.

3. E noho mau oia maluna o ka aina i oleloia mai a mahope o ka pau ana o elua makahiki mai ka la i hanaia ai ka palapala hoike o kona noho ana.

4. Mamua ae o ka pau ana o eono makahiki mai ka la i hanaia ai o ka palapala hoike o kona noho ana, e mahi oia a e malama me ka mahiia i ka manawa hookahi, aole e emi malalo o umi pa-keneta o ka aina i oleloia, a i ole ia, e mahi a e malama me ka mahiia i ka manawa hookahi aole e emi mala-

lo o elima pa-keneta o ka aina i oleloia, a e kanu a malama me ka ulu maikai maluna o ka aina i oleloia aole e emi malalo o umi laau kupono i ka hana, a i ole ia, laau malumalu a huaai paha no kela a me keia eka o ia aina, ina he aina mahiaiia.

A i ole ia, ina ua heluia ka aina ma ka papa o na aina hanai holoholona, mamua ae o ka pau ana o eono makahiki mai ka la i hanaia ai o ka palapala hoike no kona noho ana, e pa oia i ka aina a paa i ka pa.

PAUKU 34. Ina i ka pau ana o elua makahiki mai ka la i hanaia ai ka palapala hoike o kona noho ana, ua ike ia aole i hooko ka mea noho i ke kumu ekahi, a i ole ia, elua i hoakakaia ma ka Pauku mamua ae nei, a i ole ia, ina i ka pau ana o eono makahiki mai ia la mai ua ike ia aole oia i hooko i ke kolu, a i ole ia, i ka ha o na kumu i hoakakaia maloko o ka Pauku maluna ae nei ua hiki i na Komisina e lawe i ua aina nei me ka hoopii a hoopii ole paha, a me ka hoolaha, koi, a komo mua ole, a ma ia ano e hoopau i ke kuleana i loaa mamuli o ia Palapala Hoike no ka noho ana.

NA KUMU HOOLIMALIMA.

PAUKU 35. Aka, ina i ka pau ana o na makahiki eono i oleloia ua ikeia ua hooko ka mea noho i ua kumu a pau loa i hoakakaia ma ka Pauku 33, a pela no hoi me na kumu i hoakakaia ma ka Pauku 41, e hooiaio aku ka Agena o na Aina o ka Lehulehu, i ka Peresidena no ia hookoia ana, a nana e hana i palapala hoolimalima i hana pakoluia no ka mea noho no ka manawa o eiwa haneri me kanaiwa-kumamaiwa makahiki, a oia palapala hoolimalima e kakauinoa pu ia e ke Kuhina Kalaiaina. O ka mea noho i ka wa e loaa ai iaia o ia palapala hoolimalima, e kapaia oia ka mea hoolimalima, a oia no hoi ka olelo ana o kekahi poe e ili aku ai kona kuleana malalo o ia palapala.

PAUKU 36. Hookahi kope o ka palapala hoolimalima i olelo ia e waihoia ma ke keena hana o ka Agena o na Aina o ka Lehulehu, a o kekahi kope ma ke keena o ka Hope-Agena, a o kekahi kope e haawiia aku i ka mea hoolimalima ma kona hookaa ana i kekahi uku o elima dala, a e kakauia ka hookaaia ana o ia mau dala maluna o ke kope i olelo ia e ka Hope-Agena. Aole pono i haawiia ma ia plapala hoolimalima aia wale no a haawi ia aku ia e like me ia i olelo mua ia ae nei a me ka hookaaia ana o ka uku i olelo ia, a o ka lawe ana o ka mea hoolimalima i ka palapala hoolimalima o ia ano kona lawe ana a ae ana i na kumu a me na mea a pau i hoakakaia maloko o ia palapala.

PAUKU 37. Ina ke kanaka i olelo ia he mea hoolimalima maloko o kekahi palapala hoolimalima o ia ano e hele kino ole aku, a i ole ia, ma o kona Agena i hoomanaia ma ka palapala ma ke keena o ka Hope-Agena a e hookaa aku i ka uku i olelo ia a e lawe i ka palapala hoolimalima i olelo ia a hala na mahina eono mahope iho o ka pau ana o eono makahiki mai ka la i hanaia ai ka palapala no kona noho ana mahope iho e pau ke kuleana o ia mea e loaa iaia ka palapala hoolimalima a me na aina i olelo ia maloko, a o ka palapala hoolimalima i olelo ia a me ka palapala hoike o kona noho ana e lilo no ia i mea ole.

PAUKU 38. Aole e hiki e hooliloia aku ia palapala hoike o ka noho ana, a i ole ia, ka palapala hoolimalima a me ke kuleana o ka mea noho a hoolimalima paha iloko o kahi i olelo ia ma ke ano moraki, a i ole ia ma kekahi ano e ae, koe wale no ma ke ano i hoakakaia malalo iho nei ; aole no hoi ia palapala hoike a hoolimalima paha, a kuleana paha o ka mea noho, a i ole ia, hoolimalima paha maloko o ia wahi aole hoi na hale, na mea hou i hanaia a me na mea ulu i hanaia, a i ole ia, e ulu ana maluna o ia wahi e hiki e hoopaaia, hooma-

luia, a i ole ia, kuaiia aku mamuli o ka hoomaluia ana, a i ole ia, mamuli o kekahi palapala ma ka banakarupa, aole hoi mamuli o kekahi palapala i hoopukaia mai kekahi aha hookolokolo mai o keia Aupuni; aole no hoi e hoolimalima hou ia aku kahi i olelo ia ma ia palapala hoike a hoolimalima paha, a i ole ia o kekahi hapa paha o ia wahi. Ua hiki no i kekahi mea noho a poe noho paha, a i ole ia, mea hoolimalima a poe hoolimalima paha, e paa ana i ke kuleana a pau iloko o kekahi palapala hoike no ka noho ana, a i ole ia, palapala hoolimalima Home Liilii, e hoihoi aku ia kuleana i ke Aupuni ma ka haawi ana aku i ka palapala hoike no ka noho ana, a i ole ia, ka palapala hoolimalima i ka Hope-Agena me ka manao maoli o ka mea e paa ana e hoihoi aku ia kuleana i kakau kuponoia maluna iho o ia palapala a i kakauinoaia eia, a i ole ia, e laua paha imua o ka Hope-Agena a i hooiaioia. O kekahi hoihoi ana o ia ano, he mea ia e hookuuia ai ka poe noho a hoolimalima paha mai ka hooko hou ana aku i na kumu i olelo ia maloko o ka palapala i hoihoiia. Aka, aole e mana kekahi hoihoi a kekahi mea oo ole malalo o 18 makahiki koe wale no ma o kekahi kahu i ku i ke kanawai. Ua hiki no i kekahi mau mea elua e paa ana i na palapala hoike o ka noho ana, a i ole ia, he mau palapala hoolimalima o ia ano ma kekahi apana hookahi, aole hoi laua he mau mea i hooko ole i kekahi o na kumu i hoakakaia maloko o ka laua mau palapala hoike o ka noho ana a hoolimalima paha, me ka ae no o ka Hope-Agena a me ka uku ana aku iaia i hookahi dala pakahi, e hoolilo panai aku i ko laua mau palapala hoike o ka noho ana a hoolimalima paha i kekahi me kekahi me ka uku a uku ole paha mawaho ae. Ina ua hanaia kekahi hoolilo panai o ia ano, e kakauia ia mea e ka Hope-Agena maluna o na palapala hoike elua o ka noho ana a hoolimalima paha, a e kaa no maluna o na mea noho a hoolimalima paha ka hooko ana i na kumu i hooko oleia o na palapala ho-

ike o ka noho ana a palapala hoolimalima paha i loaa ia laua ma ia hoolilo panai ana, a e hookuuia hoi mai ka hooko ana i na kumu a pau maloko o na palapala hoolimalima i hookuiia e laua. Aka, aole e hiki i kekahi mea noho a me kekahi mea hoolimalima e hoolilo panai aku kekahi i kekahi.

PAUKU 39. O ke kuleana e lawe a paa i ka aina o ka mea hoolimalima mawaho ae o na kumu i hoakakaia ma ka Pauku 14, malalo no ia o keia kumu i hoikeia iho mahope iho nei:

E malama mau oia, a i ole ia, o kona mau hope paha i kona home maluna o ka aina i hoolimalimaia.

PAUKU 40. Ina ua ikeia i kekahi manawa aole i hooko ka mea hoolimalima i na kumu i olelo ia, a i ole ia, ua hana i na hana, a i ole ia, ua waiho aku ma ke ano i like me ka haalele i kahi i olelo ia, ma ke ano he home nona, ua hiki i na Komisina, me ka hoopii a hoopii ole paha, a me ka hoolaha, koi a komo mua ole paha e lawe i kahi i hoolimalimaia a hoopau i ke kuleana i loaa mamuli o ia palapala hoolimalima.

PAUKU 41. O ke kuleana e lawe a paa i ka aina o kekahi mea noho a hoolimalima paha i ka aina i paaia e lakou malalo o kekahi palapala hoike no ka noho ana, a i ole ia, hoolimalima Home Liilii mawaho ae o na kumu i hoakakaia ma na Pauku 33 a me 39, malalo no ia o keia mau kumu i hoikeia mahope iho nei:

1. E hookaa oia i na auhau i heluia maluna o ia aina iloko o kanaono la mahope iho o ka manawa e piha ai o ka manawa hookaa.

2. E hooko oia i kekahi kumu maloko o ka palapala hoike o kona noho ana a palapala hoolimalima paha no ke kanu ana i na laau, no ka malama ana i na laau e ulu ana, a i ole ia, e kanu ia ana maluna o ia wahi a me kekahi kumu maloko o ia palapala hoike no ka noho ana a palapala hoolimalima paha no ka hoopau loa ana aku i na laau ino maluna o ia wahi, a i ole

ia, no ke pale ana aku i ka hookomoia ana o na mea ino o ia ano ma ia wahi.

PAUKU 42. Ma ke kueia ana o kekahi o na kumu mamua ae nei, e lilo no ia i kumu kupono no na Komisina e lawe ai i kahi i hoolimalimaia me na hoopii ole paha, a me ka hoolaha, koi a komo mua ole, a e hoopau i ke kuleana i loaa mamuli o ia palapala hoolimalima.

PAUKU 43. Ina e make kekahi mea noho a hoolimalima paha, e ili aku no ke kuleana a pau loa o ia mea noho a hoolimalima paha iloko o ka aina i paaia e ia mea make mamuli o kekahi palapala hoike no ke noho ana a palapala hoolimalima Home Liilii paha i ka poe i pili i ka mea make me ka mana ole i kekahi palapala hooilina a kauoha paha, e like me keia mahope iho nei :

1. I ka wahine kane-make, a i ole ia, i ke kane wahine-make.

2. Ina aole wahine kane-make a i ole ia, kane wahine-make, alaila, i na keiki.

3. Ina aole mau keiki, alaila i na wahine kane-make, a i ole ia, i na kane wahine-make o na keiki.

4. Ina aole he mau wahine kane-make, a i ole ia, kane wahine-make o ia ano, alaila, i na moopuna.

5. Ina aole mau moopuna, alaila, i ka makuakane.

6. Ina aole makuakane, alaila, i ka makuahine.

7. Ina aole makuahine, alaila, i na kaikunane me na kaikuahine (kaikuaana a kaikaina).

8. Ina aole mau kaikunane a mau kaikuahine (kaikuaana a kaikaina), alaila i na wahine kane-make, a i ole ia, kane wahine-make o na (kaikuaana a kaikaina).

9. Ina aole mau wahine kane-make, a i ole ia, kane wahine-

make o ia ano, alaila, i na keikikane a me na kaikamahine o na kaikuaana, kaikaina, kaikunane a kaikuahine paha.

10. Ina aole he mau keikikane a kaikamahine o na kaikuaana, kaikaina, kaikunane a kaikuahine paha, alaila, i na wahine kane-make, a i ole ia, i na kane wahine-make a ia poe keiki.

11. Ina aole he mau wahine kane-make, a i ole ia, kane wahine-make o ia ano, alaila, i na moopuna o na kaikuaana, kaikaina, kaikunane a kaikuahine paha.

12. Ina aole he mau moopuna o ia ano, alaila, i ka Repubalika o Hawaii. A oia poe a pau loa e ili mai ai ka aina, koe ka Repubalika o Hawaii, e kau ia no maluna o lakou ka hooko ana i na kumu i hooko ole ia o ia palapala hoike no ka noho ana a palapala hoolimalima paha e like me ka hooko ana o ka mea i make ina i mau kona ola ana. Eia no nae, ina kekahi wahine kane-make, a i ole ia, kekahi kane wahine-make i ili maluna ona kekahi kuleana e like me ia i olelo ia mamua ae nei, a ua mare hou oia a make aku me ke koe mai o kana kane, a i ole ia, o kana wahine a me kekahi keiki a mau keiki paha o ka mare mua ana e ola ana e ili aku ke kuleana o ka mea i make ia keiki a mau keiki paha. A e hoomaopopo houia ina ua ili maluna o elua a oi ae paha poe ke kuleana o kekahi mea noho a hoolimalima paha, e like me na mea i hoakakaia mamua ae nei, e paa no lakou i ua wahi nei ma ka noho like ana e like me ka loihi o ka manawa e ola ai o elua a oi paha o lakou; aka i ka wa e make ai o ka mea hope loa o lakou e ola ana, alaila, e ili aku no ka waiwai e like me na mea i hoakaka ia ma ka hapa mua o keia Pauku. A ina ua noho like kekahi poe ma ia ano o ka noho mau ana o kekahi mea hookahi o lakou maluna o ka aina ua lawa ia no ka hooko ana i na kumu e pili ana i ka noho ana i hoakaka ia ma na Pauku 33 a me 39.

PAUKU 44. Ina e make kekahi mea noho a hoolimalima paha, aole e lilo ke kuleana o ka poe e noho mai ana mahope ona a hala na mahina eono mai ia make ana. Ina aole i lawe kekahi mea i ka aina ma kahi o ka mea i make iloko o hookahi makahiki mai ka make ana o ka mea noho, alaila, e lilo ia wahi i ke Aupuni.

PAUKU 45. Ina ua lilo i kekahi poe he elua a oi ae paha ke kuleana o kekahi mea noho a hoolimalima paha, ua hiki i kekahi mea hookahi a oi ae paha o ia poe malalo iho o ka huina o lakou a pau e waiho aku maloko o ke keena o ka Hope-Agena i kekahi haawi i ka poe i koe e kuai i ko lakou kuleana iloko o ka aina, a i ole ia, e kuai aku ia lakou i ko lakou kuleana no kekahi kumukuai i hoakakaia e like me ka nui o ko lakou mau mahele, a ua hiki e waiho me ka Hope-Agena i ka huina o ia kumukuai a lakou e haawi ai ma ke dala, me kekahi uku o umi dala. Ma ia manawa e hoike aku ka Hope-Agena i ka poe i haawiia aku ai ia haawi i ke ano nui o ka haawi a e kauoha aku ia lakou e waiho mai me ia i ka lakou olelo pane iloko o kanaono la no ko lakou lawe, a i ole ia, e kuai paha e like me ia haawi. Ina e waiho mai ka poe haawiia aku ai ka haawi i ka lakou pane me ka Hope-Agena iloko o kanaono la mai ka manawa o ka loaa ana aku ia lakou ka lohe e hoike ana i ko lakou ae e kuai i ko lakou kuleana e like me ka mea i haawiia aku, alaila, e kakau ka Hope-Agena i kela kuai ana a me ka nui o ke kumukuai maluna o ka palapala hoike no ka noho ana, a i ole ia, ka palapala hoolimalima, a e uku aku ia poe i ka huina o ia kumukuai i waihoia me ia e like me ko lakou mau kuleana pakahi; a o ke kuleana o ia poe e lilo no ia ma ia manawa i ka poe nana i waiho aku ka haawi. E kakauia ua hoolilo ana la ma ke ano kupono iloko o ka moolelo oihana o ka Hope-Agena, a e kakauia maluna iho o ka palapala hoike no ka noho ana, a i ole ia, ma ka palapala hoolimalima o ka mea

noho a hoolimalima paha. Aka nae, ina aole e pane mai ka poe i haawiia aku ai iloko o kanaono la mai ko lakou hoolaha ia ana aku ma ia haawi, a i ole ia, iloko o kanaono la mai ka hooiliia ana o ia haawi ma ka leta ma ka hale leta i ko lakou wahi a mau wahi noho hope i ikeia, a i ole ia, ua pane no iloko o kanaono la e kuai ana no lakou i ua kuleana ala o ka poe nana i haawi mai no ke kumukuai i haawiia mai, aka, aole i waiho ae i ka huina i like me ka waiwai o ke kuleana i haawiia iloko o kanaono la mahope iho o ia hoolahaia ana aku e like me ka mea i hoikeia aku e lilo no ko lakou kuleana i ka poe nona ka haawi i waiho mai, a e haawiia aku no ka huina o ia kumukuai e ka Hope-Agena ia lakou ponoi, a i ole ia, i ko lakou mau hope pakahi ke noiia aku. Ina pela i hanaia ai ka hoolilo ana e kakauia no ia mea a e kakaukuaia no hoi e like me ia i hoakakaia maluna. Aka, ina ka poe i waihoia aku ai ia haawi e pane aku i ka Hope-Agena iloko o kanaono la mai ka manawa i loaa aku ai ia lakou ka haawi, e kuai ana lakou i ke kuleana o ka poe nana i waiho ae i ka haawi, a ua waiho ae iloko o ia mau la he kanaono me ia i ka huina i kupono no ia kuai ana e like me ka mea i haawiia ae, alaila, e kakau a kakaukua ka Hope-Agena no ia kuai ana e like me ia i hoakakaia maluna ae nei, a e hookaa aku i ka poe nana i waiho ae i ka haawi i ka huina i oleloia e like me ko lakou mau kuleana pakahi; a e lilo ma ia manawa ke kuleana o ka poe e pane ana i ka poe nana ka haawi. Ma ia hana ana e hoihoiia aku no ke dala o ka poe nana ka haawi ia lakou.

Pauku 46. E hoomaka ka manawa o kanaono la i haiia maluna mai ka manawa i hoolahaia ai ka mea hope loa i kupono e hoolahaia e like me ke ano i hoakakaia maluna. Aole e mana kekahi hoolilo ana i kekahi kuleana iloko o kekahi palapala hoike no ka noho ana, a i ole ia, palapala hoolimalima paha i onaia e elua a oi ae mau mea e like me ia i hoakakaia

ma ka Pauku 45, ina kekahi o ia poe he mea oo ole malalo iho o umikumamawalu makahiki, ina aole he mau kahu ko ua poe oo ole ala i hoonohoia e like me ke kanawai.

PAUKU 47. O na aina i paaia e elua a oi ae mau mea malalo o kekahi palapala hoolimalima Home Liilii aole no e hiki ke maheleia.

PAUKU 48. Ina ua pili wale no ke kuleana iloko o kekahi palapala hoike no ka noho ana, a i ole ia, kekahi palapala hoolimalima i kekahi wahine i mareia, a i ole ia, i kekahi mea oo ole malalo o umikumamawalu makahiki malalo o na hoakaka ana o ka Pauku 43, ua lawa no ka hookoia ana o na mea i hoakakaia ma na Pauku 33 a me 39 pakahi iloko o ka noho mareia ana o ia wahine, a i ole ia, iloko o ka manawa o ia mea oo ole malalo o umikumamawalu makahiki ma ka noho ana o kekahi hope maluna o ka aina.

PAUKU 49. Ina e mare kekahi mau mea noho aina elua, a i ole ia, he mea noho aina me kekahi mea hoolimalima iloko o aole e emi malalo o umikumamalua mahina mahope iho o ka la i hoopukaia ai ka palapala hoike no ka noho ana i lawe hope ia ai ka palapala hoike no ka noho ana i lawe hope ia ai e kekahi o laua, ua lawa no ke kumu e pili ana i ka noho ana ma kekahi o na apana o laua.

PAUKU 50. O na aina i paaia malalo o ka palapala hoike no ka noho ana, a i ole ia, malalo o ka hoolimalima Home Liilii e auhauia no e like me na aina i loaa na ke kuleana alodio.

PAUKU 51. Aole no e kauohaia e kuniia na palapala hoike no ka noho ana a me na hoolimalima Home Liilii.

PAUKU 52. Ina e hoihoi hou kekahi mea noho, a i ole ia, mea hoolimalima i kona kuleana i ke Aupuni e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 38, a ina ua hookoia na kumu a pau o ia palapala hoike no ka noho ana, a i ole ia, ka palapala

hoolimalima a hiki i ka manawa i hoihoiia ai e ka mea noho, a i ole ia, ka mea hoolimalima he kuleana ko ka mea nana i hoihoi ae pela e loaa iaia mai ke Aupuni mai ka waiwai io o na mea i hanaia maluna iho o kahi i hoihoiia i ka manawa e loaa ai i ke Aupuni ia mau mea mai kekahi mea noho hou e like me na mea i hoakakaia ma ka Pauku 54, a ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai e uku i ka huina o ia waiwai io ma ke kikoo ana o na Komisina mailoko ae o ke dala i kupono no ia hana.

Pauku 53. Ina o ke kuleana o kekahi wahine i mareia, a i ole ia, he mea oo ole malalo o umikumamawalu makahiki, a oia wale no ka ona o kekahi hoolimalima Home Liilii malalo o na olelo o ka Pauku 43, ua lilo i ke Aupuni no ka hooko oleia o na kumu o ka palapala hoike no ka noho ana, a i ole ia, ka palapala hoolimalima, ina mamuli o ia noho mare ana, a i ole ia, oo ole ana i loaa mai ai ia lilo ana, e loaa ke kuleana i ka ona o ia wahi ka waiwai io o na mea hou ano paa maluna o kahi i lilo mai ke Aupuni mai, i ka manawa e loaa mai ai o ia mea i ke Aupuni mai kekahi mea noho hou e like me na mea i hoakakaia ma ka Pauku 54, a ma keia ke haawiia nei ka mana i ke Kuhina Waiwai e uku i ka huina o ia waiwai io i heluia mamuli o ke kikoo ana o na Komisina mailoko ae o kekahi dala i hiki e hooliloia no ia mea.

Pauku 54. Ina ua hoihoi houia, lilo i ke Aupuni, a i ole ia, pili paha i ke Aupuni kekahi hoolimalima Home Liilii ua hiki e malamaia ka aina i paaia malalo o ia palapala ma ke ano hamama no ka nohoia ana me ke kauia iho nae o ka waiwai io o na mea hou ano paa i hanaia maluna iho ma ke ano he hoolimalima Home Liilii, hoolimalima me ke Kuleana e Kuai, a i ole ia, Kuleana Kuai, a i ole ia, ua hiki ke malamaia no na hana o ka lehulehu e like me ka manao o na Komisina he pono.

Ina ua malamaia ua wahi ala no ka noho ana e like me ia i olelo muaia iho nei e helu kaawaleia ka waiwai io o ka aina wale no me ka hana oleia o kekahi mea hou maluna iho a me ka waiwai io o na mea hou ano paa maluna iho o ia wahi. E heluia ka waiwai io e kekahi papa maloko o laila ka Hope-Agena a me kekahi kanaka e ae i hoonohoia e na Komisina. O ia kanaka helu waiwai io i hoonohoia aole oia he kanaka e noho ana ma kekahi oihana Aupuni. O ia helu ana aia no ia malalo o ka nana a me ka hooponopono hou ana o na Komisina, a o ka helu ana i hooholoia e lakou e maikai no ia no ka makahiki hookahi, a mahope o ia manawa ua hiki no e helu houia ka waiwai io o ia wahi e like me na mea i olelo mua ia ae nei. Ina e hooliloia ua wahi ala malalo o na hoakaka ana e pili ana i na hoolimalima Home Liilii, a i ole ia, hoolimalima me ke Kuleana e Kuai e uku ka mea noho hou no ia mau mea hou paa mau i hanaia maluna o ka aina ma ke dala maoli i ka manawa e loaa ai kona palapala hoike no ka noho ana, a i ole ia, palapala hoolimalima. Aka, ina ua paaia ua wahi ala no ka nohoia ana ma ke ano Kuleana Kuai, alaila, e kauia aku no ke kuai ma ke kudala ma ke kumukuai koho mua i like me ka huina o ka waiwai io o na mea hou ano paa i hanaia maluna iho o ka aina a me ka huina o ka waiwai io o ka aina wale no me na mea hou ole maluna iho.

MAHELE VII.

NA HOOLIMALIMA ME KE KULEANA E KUAI A ME KULEANA KUAI.

PAUKU 55. Ma keia, ke haawiia nei ka mana, a ke kauohaia nei na Komisina o na Aina o ka Lehulehu, me ka apono o ka Aha Kuhina e kauoha e anaia, a e hookaawaleia na wahi kupono o na Aina o ka Lehulehu no ka nohoia e ka poe e makemake ana e loaa ia lakou na Home Liilii malalo o keia hapa o keia Kanawai.

E waeia ia mau aina mailoko mai wale no o na aina mahiai a hanai holoholona, a e anaia ma na apana aole e oi aku mamua o hookahi haneri eka, ma na aina mahiai papa akahi, aole e oi aku mamua o elua haneri eka ma ka aina mahiai o ka papa elua, aole e oi aku mamua o elua eka ma ka aina wai, aole e oi aku mamua o eono haneri eka ma ka aina hanai holoholona o ka papa ekahi, aole e oi aku mamua o umikumamalua haneri eka ma ka aina hanai holoholona o ka papa elua, a aole e oi aku mamua o eha haneri eka ma ka aina mahiai a hanai holoholona i huiia. E anaia na alanui kupono o ka iliwai a me ka moe ana e hoohui ana i ua mau apana la me kekahi alanui Aupuni.

Pauku 56. I ka wa e pau ai kekahi ana ana o ia ano, e koho no kekahi papa koho waiwai, maloko o laila, ka Hope Agena me kekahi mea e ae i kohoia e na Komisina i ka waiwai o ia mau apana e like me kona ike ma kekahi kumukuai kupono a e hoike aku no ia helu ana i na Komisina i kona koho ana ma kekahi hoike i kakauia, e hoakaka maopopo ana i na apana ma ko lakou mau helu e like me ka hanaia ana ma ke kii o ke anaia ana. O ia mea koho aole oia he mea e noho ana ma kekahi oihana Aupuni. A na ke ana aina e hoolako aku i na Komisina i kope o ia kii maluna iho o laila i hoike maopopoia ma na huahelu maloko iho o na palena o kela a me keia apana, ka huina kumukuai i kohoia ma na dala a me na keneta a e haawiia no hoi he kope e like me ia i ka Hope-Agena, eia nae ua hiki ke hooloiia ia koho ana e na Komisina. E hamama no na kii o ke ana ana no ka nanaia e ka lehulehu iloko o na hora hana me ka uku ole.

Pauku 57. Ma ia manawa e hoolaha akea aku ka Agena o na Aina o ka Lehulehu ma ka olelo Beretania a me Hawaii maloko o na nupepa a me na olelo hoolaha kapili, a ina ua manao oia he mea pono e hoolaha no ma kekahi olelo e ae ma

na nupepa i i paiia ma ia olelo maloko o ka Repubalika, a e kauia ia mau hoolaha ma ka hale leta a me ka hale hookolokolo o ka apana e hoakaka ana ua hamama ia mau apana no ka nohoia e like me na hoakaka no ia mea ma keia wahi o keia Kanawai.

NA MEA E KUPONO AI KA POE NOI.

PAUKU 58. O kela kanaka a me keia kanaka maluna ae o umikumamawalu makahiki, he kupa ma ka hanau ana, a i ole ia, mamuli o ka hookupaia ana, a i ole ia, ua loaa iaia na palapala hookupa, a i ole ia, ua loaa iaia na pono hookupa kuikawa, aole hoi i kaa malalo o kekahi mea e lilo ai kona mau pono kivila no kekahi hewa ana i hana ai, aole kaa malalo o ke kumu he hookaa ole i kona mau auhau, aole i hana i kekahi hoakaka oiaio ole ma ke noi ana i ka aina malalo o keia Kanawai, aole hoi i lilo wale ka aina no ka hooko pono ole i na kumu malalo o keia Kanawai, aole i hoihoi i ka palapala hoike o ka noho ana, a i ole ia, he palapala hoolimalima mau me ka hooko pono ole ia o na kumu malalo o keia Kanawai, aole no hoi oia ka ona ma kona kuleana ponoi iho o kekahi aina mahiai aole i helu ia ma ke ano he aina wai, aole no i kekahi aina hanai holoholona ma ko Hawaii Pae Aina, a aole no hoi oia he mea noi no kekahi kuleana e ae iloko o ka aina malalo o na olelo o keia Kanawai, ua hiki iaia e noi no hookahi o na apana i oleloia no kona pono a pomaikai ponoi iho ma ke ano kuleana kuai, hoolimalima, a i ole ia, kuai dala maoli. Eia nae ua hiki no i kekahi kanaka kupono e noi aku i hookahi apana aina wai mawaho ae o kekahi apana aina o na ano e ae i noi muaia eia, a i ole ia, i loaa iaia malalo o ka hapa o keia Kanawai, ma na wahi i kokoke ia aina wai i kona mau aina e ae; a e hoomaopopo houia o kekahi kanaka oia ka ona o ka aina malalo iho o hookahi haneri eka aina mahiai papa ekahi, a i ole ia, malalo iho o elua haneri eka ma-

hiai papa elua, a i ole ia, malalo iho o eono haneri eka aina hanai holoholona papa ekahi, a i ole ia, malalo iho o umikumamalua haneri eka aina hanai holoholona papa elua, i kupono ole no ka nohoia, aole hoi oia ka ona o kekahi aina mahiai a hanai holoholona e ae koe ka aina wai, ua kupono no e loaa iaia malalo o na hoakaka ana o keia hapa o keia Kanawai, i aina hou aku o ka papa o ka aina i loaa mua iaia e oi aku ai ke huiia me kona aina ponoi mamua o ka huina i olelo ia ma kela papa keia papa, a i ole ia, kupono no e loaa iaia na aina hou aku o kekahi ano koe ka aina wai ma ka ratio o umikumamalua mahele aina hanai holoholona papa elua, eono mahele aina hanai holoholona papa ekahi, a i ole ia, elua mahele aina mahiai papa elua, ma kahi o hookahi mahele aina mahiai papa ekahi, a hiki i ka piha ana o na eka aina o kela papa keia papa i ae ia e like me ka papa o ka aina i noi ia ai, a e hoomaopopo hou ia aole e kupono i kekahi kane me kana wahine i mareia e noi like i ka aina malalo o keia hapa o keia Kanawai ina aole i hoanoeia ko laua kulana mareia e kekahi olelo hooholo e hoopau ana, hookaawale ana, a i ole ia, e oki ana i ko laua mare.

NA HOOLIMALIMA MA KE KULEANA E KUAI.

PAUKU 59. O na noi a pau e loaa he kuleana hoolimalima e hana kinoia no e ka mea noi ma ke keena o ka Hope-Agena iloko o na hora hana a e hui pu ia me kekahi olelo hoakaka i hoohikiia i hanaia ma ke ano nui e like me ke kumu ma ka Papa A. E uku aku ka mea noi i ka Hope-Agena i kekahi uku i like me ka uku hoolimalima no eono mahina o kahi i noiia, a o ia uku e hoopaaia ma kona inoa ma ke ano he uku hoolimalima ina e ae kona noi a e hoihoi hou ia aku iaia ina aole i ae ia kana noi. I ka wa e loaa ai o ia noi a me ia uku e kakau iho ka Hope-Agena maluna o ka palapala noi i ka la a me ka hora o ka loaa ana o ia mea iaia a

me ka loaa ana o ka uku i olelo ia. Ina he elua a oi ae poe i noi no ka apana hookahi o ka mea nana ka palapala noi i loaa mua oia ke haawiia ka pono. O na noi i hui pu ole ia me ka hoakaka no ke kupono a me ka uku i olelo ia maluna aole no e laweia a noonooia.

PAUKU 60. Ina ua kupono ka mea noi e like me na mea i hoike mua ia ae nei, e hana ka Hope-Agena me ka apono o ka Agena o na Aina o ka Lehulehu i palapala hoolimalima i hana pakoluia no ka mea noi, no ka apana i noiia, a haawi aku i ka mea noi i kekahi kope o ia palapala hoolimalima a e waihoia kekahi me ka Agena o na Aina o ka Lehulehu a e malama i kekahi ma kona keena hana. E kapaia ka mea noi i ka wa e loaa ai iaia ka palapala hoolimalima oia ka mea hoolimalima a oia no ka olelo ana no kekahi mea e ili aku ai kona mau kuleana malalo o ka palapala hoolimalima. O ka laweia ana o ka palapala hoolimalima e ka mea hoolimalima, he ae ana no ia e hoapono ana i na olelo a me na kumu i hoikeia maloko.

NA KUMU O NA HOOLIMALIMA ME KE KULEANA E KUAI.

PAUKU 61. E hanaia ka palapala hoolimalima no ka manawa o iwakalua-kumamakahi makahiki e heluia mai ka la 1 o Aperila a i ole o Okatoba mahope iho o ka la i hanaia ai, a e hui pu ia no hoi ka uku hoolimalima no ka manawa mawaena o ka la i hanaia ai ka palapala hoolimalima a me ia la, a e hanaia no malalo o keia mau kumu mahope iho nei:

1. He uku hoolimalima o ewalu pa-keneta maluna o ka waiwai ma ke dala i kohoia o ka aina, e hookaa mua ia i kela a me keia hapalua makahiki ma ka la mua o Aperila a me ka la mua o Okatoba o kela makahiki keia makahiki i ka Hope-Agena.

2. E noho no ka mea hoolimalima mai ka pau ana o ka

makahiki mua o ia manawa a hiki i ka pau ana o ka elima o na makahiki me ka malama mau ana i kona home maluna o ka aina.

3. Mamua ae o ka pau ana o ka ekolu o na makahiki o ka manawa i olelo ia e mahi oia a e malama me ka mahiia aole e emi malalo o elima pa-keneta o ia aina, a i ka pau ana o ka elima o na makahiki o ka manawa i olelo ia e mahi a e malama ma ke ano mahiia aole e emi malalo o umi pa-keneta o ia aina, a e kanu a e malama me ka ulu maikai maluna o ka aina i olelo ia aole e emi malalo o ka awalike o umi laau kupono i ke kukulu hale, laau malumalu a huaai paha no ka eka o ka aina a pau, ina ua heluia ka aina ma ka papa o na aina mahiai; a i ole ia, ina komo ma ka papa o ka aina hanai holoholona, alaila, e pa oia i ka aina. Ina ua heluia ka aina ma ke ano he aina hanai holoholona a mahiai i huiia, alaila, e pili no keia kumu i kela a me keia o na ano aina a i elua.

4. Aole oia e hoolilo aku i kona kuleana i olelo ia malalo o ka palapala hoolimalima i olelo ia me ka ae ole o na Komisina i kakauia. Eia nae, o kekahi mea hoolimalima a poe hoolimalima paha e paa ana i ke kuleana a pau loa iloko o kekahi hoolimalima me ke Kuleana e Kuai ua hiki no i kela manawa keia manawa i hookoia ai na kumu o ka palapala hoolimalima e hookoia e ka mea hoolimalima a hiki mai ia manawa e hoihoi aku ia kuleana i ke Aupuni ma ka haawi ana aku i ka palapala hoolimalima i ka Hope-Agena me ka manao o ka poe e paa ana e hoihoi i kakau moakakaia maluna o ka palapala hoolimalima a i kakauinoaia e lakou imua o ka Hope-Agena. O kekahi hoihoi ana o ia ano e lilo no ia i mea e hookuuia ai ka poe hoolimalima mai ka hooko hou ana aku i na kumu i oleloia maloko o ka palapala hoolimalima i hoihoiia, aka, aole e mana kekahi hoihoi ana ina kekahi o na mea hoolimalima he mea oo ole malalo o umiku-

mamawalu makahiki ina aole i loaa i ua mea oo ole nei kekahi kahu i hoonohoia e like me ke kanawai. A e hoomaopopo hou ia ua hiki no i kekahi mea hoolimalima maluna ae o na makahiki he umikumamawalu e hoolilo aku i kona kuleana i kona hoa hoolimalima.

PAUKU 62. Ina e kueia kekahi o na kumu i olelo mua ia ae nei, e lilo no ia i kumu kupono no na Komisina me ka apono o ka Aha Kuhina e lawe i kahi i hoolimalimaia me ka hoolaha, koi, a i ole ia, komo mua ole, a hoopii mua ole, a e hoopau i ke kuleana i loaa ma ia hoolimalima.

PAUKU 63. Ina ua lilo kekahi poe he elua a oi paha i mau mea noho aina like malalo o kekahi hoolimalima o ia ano mamuli o ka hooilina a kumu e ae paha ua hiki no i kekahi o lakou e koi aku a kuaiia mai, a i ole ia, kuaiia aku kona, a i ole ia, ko lakou kuleana, e like me me na hoakaka ana o ka Pauku 45.

PAUKU 64. I kela manawa keia manawa mahope iho o ka ekolu o na makahiki o ka manawa i olelo ia he kuleana ko ka mea hoolimalima e loaa iaia mai ke Aupuni mai kekahi Palapala Sila Aina e hoolilo ana iaia ma ke ano alodio i ka aina i hoakakaia maloko o kona palapala hoolimalima, ma kona uku ana aku i ke Aupuni i ka waiwai io o ka aina i olelo ia ma ia palapala hoolimalima, ina ua mahi oia i ka iwakalua-kumamalima pa-keneta o ka aina i olelo ia a ua noho maluna o laila aole e emi malalo o elua makahiki, a ua hooko pono i na kumu e ae a pau o kona palapala hoolimalima.

NA KULEANA AINA KUAI.

PAUKU 65. E hanaia na noi a pau no na kuleana kuai ma ke kakaulima, a i ole ia, hapa ma ke kakaulima a hapa ma ka mea pa'i hakahaka ma ke keena o ka Hope-Agena, a e hui pu ia me kekahi olelo hoohiki i hanaia me ke ano nui e like me

na kumu i hoakakaia ma ka Papa A, a e hui pu ia me kekahi uku i like me umi pa-keneta o ka waiwai io i kohoia, no ka apana aina i noiia, a o ia uku, e lilo i ke Aupuni ina e lawe ole ka mea noi i ka apana aina ma ke kumukuai koho mua ina aole mea koho kiekie hou ae, a ina i ae ia ke noi, alaila, e kakauia ia uku ma kona inoa ma ke ano oia kekahi hapa o kona hookaa mua ana, aka, ina he mea koho kiekie hou ae maluna o ke kumukuai koho mua a lilo ole ka aina i ka mea noi, e hoihoi hou ia no ia uku iaia. O na noi i hui ole ia me ia olelo hoakaka, a i ole ia, i hui pu ole ia me ka uku i olelo ia, aole no e noonooia. I ka loaa ana o kekahi noi o ia ano a me ka uku i olelo ia e kakau ka Hope-Agena maluna iho o ka palapala noi i ka la a me ka hora i loaa ai o ia mea iaia a me ka loaa ana o ka uku i olelo ia.

PAUKU 66. I ka wa i waihoia ai na noi no kekahi kuleana kuai e hoolaha aku na Komisina ma na nupepa, a i ole ia, ma na pepa kapili, a i ole ia, ma ia mau mea elua ma ka olelo Enelani me Hawaii, a ina ua manao lakou he mea pono ma kekahi olelo e ae i paiia ai na nupepa maloko o ka Repubalika o Hawaii i kekahi kuai kudala no ia mea ma ka manawa a me kahi ma ka apana a lakou e koho ai, a i ole ia, ma ka Hale Oihana Hooko ma Honolulu. Ma ia hoolaha e hooiaia ka apana e kuaiia ana a me ka waiwai io i kohoia o ia apana, a oia no ke kumukuai koho mua.

PAUKU 67. Ina he elua a oi ae mau noi aole nae he koho hou ae maluna o ke kumukuai koho mua, o ka mea nana ke noi i loaa mua ke haawiia ka pono. Ua hiki no i ka Hope-Agena, a i ole ia, kekahi mea e ae i hoomanaia e na Komisina ke lawelawe ma ke ano luna kudala ma ia kuai ana, me ka lawe ole i laikini kudala.

PAUKU 68. E hookaa koke aku ka mea nana i kuai ma kekahi kuai ana i ka hapaha o ke kumukuai a e haawiia aku

iaia kekahi palapala hoike i kapaia "aelike kuleana," a e kakauinoa pakoluia, a e haawiia kekahi kope i ka mea noi, hookahi e waihoia me ka Hope-Agena a o ke kolu e waihoia na ka Agena o na Aina o ka Lehulehu. Ina ua hookaa koke ole ae ka mea kuai i ka hapaha o ke kumukuai, e kukala ae ka mea e lawelawe ana ma ke ano luna kudala ua pau ia kuai ana a e hoolilo aku i ka aina i ka mea nana ke koho malalo koke iho o ke koho kiekie loa, aole ia e kau koke hou mai ma ke kuai, a i ole ia, e unuhi ae i ua aina la mai ke kuai ana no ka manawa. E kapaia ka mea kuai i ka wa e loaa ai iaia o ia aelike kuleana oia "ka mea kuleana," a oia no ka olelo ana no ka poe e ili aku ai kona mau kuleana malalo o ia palapala. O ia lawe ana i ka aelike kuleana oia no ka lawe ana a me ke apono ana i na kumu i hoikeia maloko. Ma ia aelike kuleana e haawiia ka mana i ka mea kuleana e noho maluna a e lawelawe i ka aina i olelo ia maloko o ia palapala, a e loaa iaia ke kuleana e loaa iaia he palapala sila no ia aina ma ka pau ana o ekolu makahiki mai ka la o ia hookaa mua ana, a oia no ka la e hanaia ai ke aelike kuleana, ina ma ia manawa ua hookoia na kumu mahope iho nei:

1. E hookaaia ke koena o ke kumukuai i mahele like ia, iloko o hookahi, elua a ekolu makahiki mai ka la o ka olelo aelike kuleana me ka ukupanee ma ka eono pa-keneta o ka makahiki; eia nae, ua hiki no i ka mea kuleana e uku i kekahi mahele mamua o ka hiki ana mai o ka manawa hookaa, a ma ia hana ana, e hoopau i ka ukupanee.

2. E mahi aole e emi malalo o iwalua-kumamalima pakeneta o ka aina i olelo ia, a me ke kanu a malama ana i na laau malumalu a huaai paha i emi ole malalo o umi no ka eka hookahi ina he aina mahiai, i kekahi manawa hookahi mamua iho o ka pau ana o ke kolu o na makahiki, a i ole ia, ma ka pa ana i ka aina ina he aina hanai holoholona iloko o ia ma-

nawa, eia nae, ina he aina hanai holoholona a me mahiai i huiia, alaila, e pili no na mea i olelo ia mamua ae nei i na ano aina a i elua.

3. E noho ka mea kuleana maluna o ka aina mai ka pau ana o ka ekahi o na makahiki a hiki i ka pau ana o ka ekolu o na makahiki.

4. Aole oia e waiho aku, a i ole ia, hoolimalima hou aku malalo o kekahi mau kumu a ano e ae paha i kona kuleana a o kekahi paha o kona kuleana malalo o ka "aelike kuleana," me ka ae ole i kakaulimaia e ka Hope-Agena i kakauia maluna iho o ia olelo aelike; a e hoomaopopo hou ia, o ka poe kuleana no lakou ke kuleana holookoa ma kekahi aelike kuleana ua hiki no ia lakou i na manawa a pau ina o na kumu a pau o ia aelike e hookoia e ka mea kuleana ua hookoia eia, ua hiki no iaia e hoihoi hou aku i ke Aupuni ia kuleana ma ka haawi ana aku i ka aelike kuleana i ka Hope-Agena me ka manao e hoihoi, i kakau maopopoia maluna iho o ia palapala a i kakauinoaia e lakou a i hooiaioia. O ia hoihoi ana he mea no ia e hookuuia ai ka poe kuleana mai ka hooko ana i na kumu i olelo ia iloko o ka palapala i hoihoiia. Aka, aole ae ia kekahi hoihoi ana o ia ano, ina aia kekahi o na mea kuleana malalo iho o ka umikumamawalu makahiki, ina aole i loaa ia poe oo ole na kahu e like me ke kanawai; a e hoomaopopo hou ia, ua hiki i kekahi mea kuleana maluna ae o ka umikumamawalu makahiki e hoolilo aku i kona kuleana i kona poe hoa noho.

5. Na kumu ma kekahi olelo aelike kuleana no ke pale ana aku i na hana hoopoino, ka hoomalu ana i na laau e ulu ana, a i ole ia, e kanuia aku ana maluna o ia wahi, a i ole ia, no ka hoopau ana i na mea ulu ino maluna o ia wahi, a i ole ia; no ke pale ana aku i ke komo ana mai o ia mau mea ino.

6. E ae oia i na Agena o ke Aupuni, e komo i na manawa a pau e nana i ka aina.

7. E hookaa i na auhau a pau i kupono e hookaaia no ka aina i olelo ia.

PAUKU 69. Ina na hookaa oleia kekahi o na mahele i olelo ia a hala he kanakolu la mahope o ka la e hookaaia ai, a i ole ia, aole i hooko i na kumu e ae i olelo ia, na hiki no i na Komisina me ka apono o ka Aha Kuhina e lawe i na aina nei me ka hoolaha, koi a komo mua ole, me ka hoopii ole e hoopau i ke kuleana i loaa mamuli o ia aelike kuleana.

NA LILO WALE ANA A ME NA HOIHOI WALE ANA.

PAUKU 70. I ka pau ana o kekahi hoolimalima kuai mamuli o ka pau ana o ka manawa, a i ole ia, mamuli o ka lilo ana a hoihoiia ana paha o ia hoolimalima, a i ole ia, aelike kuleana, na hiki no i na Komisina e like me ko lakou ike he pono, a maloko o ko lakou mana e wehe ae i ka aina, a i ole ia, i kekahi hapa paha no ka nohoia ana, a i ole ia, e hookoe iho, a i ole ia, e hoolilo aku ia aina ma kekahi ano, a i ole ia, no kekahi o na hana i hoakakaia ma keia Kanawai. A ina e hooliloia ana malalo o na hoakaka o ka Mahele 7 e koho hou ia no ka waiwai io, eia no nae, ina he aina i hoihoiia aia ia malalo o ka hoolimalima kuai, a i ole ia, he kuleana dala, ina na hooliloia malalo o na olelo o na Mahele 6 a me Mahele 7, e koho kaawaleia ka waiwai io o na mea hana hou ano paa mai ka waiwai io o ia wahi me na mea hou ole, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 54, a na ka mea hoolimalima hou e uku no ia mau mea hou e like me ia i hoakakaia maloko o laila, a o ka waiwai io o na mea hou ano paa i hanaia e hookaaia aku no ia i ka mea hoolimalima a kuleana mua i ka manawa e loaa ai ke Aupuni. A me keia na haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai e hookaa ae i ka huina o ia helu ana i ka wai-

wai io ma ke kikoo ana o na Komisina mailoko ae o kekahi dala i kupono no ia mea.

MAHELE VIII.

NA AHAHUI NOHO AINA.

PAUKU 71. Ina kekahi poe he eono a oi ae paha i kupono e noi i na kuleana kuai malalo o keia Kanawai, e hoohui ia lakou iho ma kekahi ahahui noho aina, a e noi aku e loaa ia lakou na apana iloko o hookahi pauku aina, ua hiki no i na Komisina me ka ae o ka Aha Kuhina e kauoha e anaia na apana iloko o hookahi pauku i like ka nui me ka nui o na kanaka ma ia ahahui ma ka aina mahiai, a i ole ia, hanai holoholona, a o ia mau ano aina a i elua paha i huiia, e like me na mea i hoakakaia ma keia hapa o keia Kanawai.

PAUKU 72. E hookoia no na mea i olelo ia ma keia Kanawai e pili ana i na kuleana kuai ma ka nohoia ana o ia pauku aina a e pili no i na mea a pau e pili ana i ka nohoia ana o ia aina a me na pono a me na kuleana o ke Aupuni, a me ka poe kuleana maloko o ia noho ana; eia nae, o ka hoolaha a ka Agena o na Aina o ka Lehulehu e hoike ana ua hamama ia aina no ka nohoia ana, e hoikeia aku ia i ua ahahui noho aina nei a e hanaia ma ka olelo hookahi wale no, a e hoomaopopo hou ia, ina e hoihoiia a lilo wale paha ke kuleana o kekahi o na lala o ua ahahui la, o ia kuleana ina e hoikeia ana ua hamama no ka nohoia, e hamama no ia i na mea noi a pau malalo o na hoakaka ana o keia hapa o keia Kanawai.

PAUKU 73. Ina e waiho waleia kekahi apana o kekahi pauku aina no ekolu mahina, mahope iho o ka hoikeia ana ua hamama ia pauku no ka nohoia me ka lawe ole ia e kekahi lala o kekahi ahahui o ia ano, ua hiki no e hoikeia aku ua hamama no ka nohoia e kekahi mea noi malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai, e pili ana i na kuleana kuai, a i ole ia,

ua hiki e hooliloia aku ma kekahi ano e ae i hoakakaia ma keia Kanawai, a i ole ia, ua hiki e waihoia no na hana o ka Aupuni a ano e ae paha e like me ka manao o na Komisina he pono.

PAUKU 74. Ina e loaa he hakahaka iloko o na lala o kekahi ahahui noho aina mamuli o ka make ana, haalele ana a kipakuia ana paha o kekahi lala i loaa ole iaia he apana iloko o ia pauku aina, ua hiki no e hoopihaia ia hakahaka e ka ahahui me ka apono ana o na Komisina. Aka, aole loa e ae ia kekahi lala o kekahi ahahui e lawe a oi ae mamua o hookahi apana.

PAUKU 75. Ma ke noi o kekahi ahahui noho aina no kekahi pauku aina e hookomoia he papa o na inoa, ka nui o na makahiki, ka lahui a me ka oihana o na lala, a ina ua mareia a mare ole ia paha a me ka nui o ka ili o ka apana a kela a me keia lala i makemake ai.

MAHELE IX.

NA AINA MA OLAA.

PAUKU 76. O kekahi mea e paa ana i ka aina ma ona wale iho no, a i ole ia, me kekahi poe e ae, e waiho ana maloko o ke Ahupuaa o Olaa, Apana o Puna, ma ka Mokupuni o Hawaii, malalo o kekahi palapala hoolimalima mai na Komisina o na Aina Lei Alii mai (e hookoe ole ana i ka uku hoolimalima no na kahiki mua ekolu, a i ole ia, elima o ia hoolimalima ana) e loaa no iaia i kela a me keia manawa mahope iho o ka hookaa mua ana i ka uku hoolimalima, a ma keia ke hoemiia nei ia uku hoolimalima ma ia mau hoolimalima i hookahi dala i ka makahiki no ka eka ma na hoolimalima a pau e hookoe ana he huina nui ae, ma ka hana hoomaemae ana aole e emi malalo o umikumamalima pa-keneta o ka ili o ka aina e haa-

wiia ana ka palapala sila e like me ka lawa kupono i ka manao o na Komisina, a oia hana hoomaemae hou e huiia no iloko o laila ka mahi maoli ana i ke kope, a i ole ia, i huaai, na mea kanu mahinaai, a i ole ia, o ia mau mea paha a pau, a i ole ia, o kekahi paha o ia mau mea, a me ka uku ana aku i na Komisina i ka waiwai io o ka aina i hana hoomaemae hou ole ia e haawiia ana ke sila e like me ka helu ana i hoakakaia ma ka Pauku 79, mai ke Aupuni mai kekahi Sila Aina no kekahi hapa o kona aina i hoolimalima ai iloko o ka apana hookahi malalo iho o elua haneri eka ka nui a e hookomo ana i kahi i hana hoomaemae hou ia, ina ua hookoia na kumu a pau o ia palapala hoolimalima e hookoia e ka mea hoolimalima a hiki mai ia manawa.

Eia nae, o ke kumu elima o ia palapala hoolimalima, i mea e maikai ai ia palapala hoolimalima, e manaoia no ua hookoia ina ua hanaia na hana hou, a i ole ia, ua mahiia maluna o ua aina ala a hiki i ka huina o ka waiwai io o elua haneri dala. Aole nae e hoopukaia kekahi palapala Sila Aina no kekahi hapa o ka aina i olelo ia aia a hoike mau ia ua hanaia na hana hou, a i ole ia, ua mahiia a hiki aku i ka huina o elua haneri dala mawaho ae o ka umikumamalima pa-keneta i olelo ia maluna. O kekahi mea o ke ano i olelo mua ia ae nei nona kekahi palapala hoolimalima no kekahi aina malalo iho o elua haneri eka a nana i hana hoomaemae aole i emi malalo o kanakolu eka o ia aina, e loaa no iaia ke kuleana ma kona hooko ana i na mea i kauohaia maluna ae nei, e kuai i kekahi apana aina hou iho e like me ka helu ana i hoakakaia ma ka Pauku 79, eia nae, aole e oi aku ka huina o na eka o kona aina mamua o elua haneri. Aole e hoopukaia kekahi sila aina malalo o na hoakaka ana o keia Pauku no kekahi wahi o ia aina hoolimalima e waiho ana malalo iho o hookahi haneri me kanalima kapuai mai ke Alanui o ka Lua o Pele

mai, aole hoi no kekahi wahi malalo o kekahi hoolimalima hookahi ma ke alo e huli ana me ke Alanui o ka Lua o Pele, ina ua pili ilaila i oi aku ka loihi mamua o ke alo o elua mau apana o kanalima eka pakahi e like me ia i hoolalaia ai ma ke ana o Olaa. A e hoomaopopo hou ia, e hookomoia maloko o na Palapala Sila Aina a pau i hoopukaia malalo o na hoakaka o keia Pauku no na aina i kokoke a e huli ana i ke Alanui o ka Lua o Pele kekahi moo a mau moo aina paha e hoohui ana ia wahi me ke Alanui o ka Lua o Pele a i ano kuea me ua alanui nei a e hanaia ma kahi a ka mea noi e makemake ai a aole e oi aku ka huina o ka laula mamua o eha haneri kapuai.

Pauku 77. O kekahi hui i hoohuiia i loaa i ka la i apono ia ai keia Kanawai ke kuleana e paa i ka aina maloko o ke Ahupuaa o Olaa i oleloia malalo o kekahi palapala hoolimalima mai na Komisina o na Aina Lei Alii mai i kela a me keia manawa mahope iho o ka hookaa mua ana i ka uku hoolimalima, a ma keia ke hoemiia nei ia uku hoolimalima no na hoolimalima a pau o ia ano i hookahi dala i ka makahiki no ka eka, ma na hoolimalima a pau e hookoe ana i kekahi huina nui ae, ma ka hana hoomaemae ana i ka umikumamalima pa-keneta o ka ili o ka aina e haawiia ana ka Palapala Sila e like me ka lawa kupono i ka manao o na Komisina, a oia hana hoomaemae hou e huiia no iloko o laila ka mahi maoli ana i ke kope, a i ole ia, na hua ai, na mea kanu mahinaai a me ka uku ana aku i na Komisina i ka waiwai io o ka aina i hoomaemae hou ole ia e haawiia ana ka Palapala Sila e like me ka helu ana i hoakakaia ma ka Pauku 79, e kuleana lakou e loaa mai ke Aupuni mai na Palapala Sila Aina no ka aina holookoa, a i ole ia, no kekahi hapa o ia wahi ma ka apana hookahi ina ua hookoia na kumu a pau o ia palapala hoolimalima e hookoia e ka poe hoolimalima a hiki mai ia manawa,

eia nae, aole e hoopukaia kekahi palapala sila aina malalo o na hoakaka o keia Pauku no kekahi hapa o ia wahi i hoolimalimaia e waiho ana maloko iho o hookahi haneri a me kanalima kapuai mai ke Alanui o ka Lua o Pele mai.

A e hoomaopo hou ia, e hookomoia maloko o na Palapala Sila Aina a pau i hoopukaia malalo o na hoakaka ana o keia Pauku no na aina i kokoke a e huli ana i ke Alanui o ka Lua o Pele kekahi moo a mau moo aina paha e hoohui ana ia wahi me ke Alanui o ka Lua o Pele a i ano kuea me ua alanui nei, a e hanaia ma kahi a ka mea noi e makemake ai a aole e oi aku ka huina o ka laula mamua o eha haneri kapuai; a e hoomaopopo hou ia, e pili wale no na hoakaka ana o keia Pauku i na hui o ia mau hui i hoohuiia, i hoohuiia i keia manawa, a i ole ia, e hoohuiia aku ana malalo o na Kanawai o ka Repubalika o Hawaii.

Pauku 78. E hookaaia ke kumukuai o na aina i haawiia ka sila malalo o na Pauku 76 a me 77 e like me keia mahope iho nei: hookahi-hapaha mahope koke iho o ka ae ia ana mai o ke noi e loaa ke kuleana e kuai i na aina i hoakakaia, a o ke koena ma na mahele like iloko o elua, eha a me eono makahiki pakahi, mai ka la i hanaia ai ia noi me ka ukupanee makahiki ma ka ehiku pa-keneta, ua hiki nae i ka mea noi e hookaa i kekahi o ia mau mahele mamua o ka piha ana o ka manawa e hookaaia ai, a ma ia hana ana e hoopau i ka ukupanee. O ka aina i makemakeia e loaa ka Sila Aina e kaawale no ia mai ka la o ia noi ana i hui pu ia me hookahi-hapaha o ke kumukuai mai na kumu a me na olelo o ia hoolimalima Lei Alii mai, e mau no nae kona mana e pili ana i ke koena o ka aina i hoakakaia maloko. Eia no nae, o ke koena o ka aina, paa ia malalo o ia hoolimalima ua hiki no e hoihoiia aku me ka apono o na Komisina, a e hoomaopopo hou ia, e pili wale no na hoakaka ana o keia Pauku i na hui o ia mau

hui i hoohuiia, i hoohuiia i keia manawa, a i ole ia, e hoohuiia aku anamalalo o na Kanawai o ka Repubalika o Hawaii.

PAUKU 79. O ka aina i paa malalo o na hoolimalima Lei Alii i olelo ia maluna ae nei ma keia ke kohoia nei ko lakou mau kumukuai e like me keia mahope iho nei: O ka lalani mua o na apana kanalima eka e kokoke loa ana i ke Alanui o ka Lua o Pele, e like me ke ano o Olaa, he eono dala o ka eka; no ka lua o ka lalani o na apana kanalima eka, he eha dala no ka eka; no na apana e ae a pau he ekolu dala no ka eka.

PAUKU 80. O ka aina i hookoeia mai ke kuaiia ana e pili ana i ke Alanui o ka Lua o Pele e na Pauku 76 a me 77 ma keia ke hookoeia nei ma ke ano he paka mau loa e hoohanaia no ka hooulu laau ana a me kekahi mau hana e ae e pili ana i na paka, a aole no e kuaiia a hoolimalimaia kekahi o ia wahi e na Komisina me ka ae ole o ka Aha Hooko, aole no hoi me ka haawi mua ole aku ia wahi i ka ona o ka aina e waiho koke mai ana mahope malalo o na kumu i hoakakaia maloko o na Pauku 78 a me 79.

MAHELE X.

NA AINA MA PUUKAPU, KAIMU A ME WAIAKOLEA, A ME NA AINA O NA KANAKA MA OLAA.

PAUKU 81. O kekahi kanaka e paa ana i ka aina e waiho ana iloko o ka Ahupuaa o Olaa i olelo ia malalo o kekahi palapala hoolimalima mai na Komisina o na Aina Lei Alii mai aole e hookoe ana i ka uku hoolimalima no na makahiki mua elima o ia hoolimalima ana, a i ole ia, e waiho ana iloko o na Ahupuaa o Kaimu a me Waiakolea ma ka Apana o Puna i olelo ia, a i ole ia, iloko o ke Ahupuaa o Puukapu ma ka Apana o Kohala Hema ma ka Mokupuni o Hawaii i olelo ia, malalo o kekahi hoolimalima mai na Komisina Lei Alii mai no ka manawa o kanakolu makahiki ua hiki no i kekahi manawa mahope iho o ka hookaa mua ana i ka uku hoolimalima, ina ua hookoia na

kumu a pau ma ia palapala hoolimalima mamua ae o ia manawa, e loaa mai ka Hope-Agena mai ma ke noi ana aku a me ka uku ana iaia i ka huina dala waiho mua kupono, he hoike no ka noho ana, he Hoolimalima Kuai, a i ole ia, Aelike Kuai e like me ka makemake o ka mea noi no ka aina i hoakakaia ma ia Hoolimalima Lei Alii. Ma ka lawe ana i hoike no ka Noho Ana, Hoolimalima me ke Kuleana Kuai, a i ole ia, Aelike Kuleana e ia mea, e lilo no ka Hoolimalima Lei Alii i mea ole.

PAUKU 82. Malalo o na olelo o ka Pauku 81 o ka huina dala e waiho aku ai ma ke noi ana i kekahi hoike no ka noho ana e like no ia me iwakalua-kumamalima keneta no kela a me keia eka o ka aina e noonooia ana; ma ke noi no kekahi hoolimalima me ke Kuleana e Kuai e like ka nui o ke dala e waiho aku ai me ka uku hoolimalima o eono mahina o ka aina e noonooia ana, a e kakauia ma ka helu o ka mea noi ma ke ano he uku hoolimalima ina i pono ke noi ana; ma na noi no na Kuleana Aelike e like ka nui o ke dala e waiho aku ai me ka hapaha o ke kumukuai o ka aina e noonooia ana a e kakauia ma ka helu i hookaaia ina e pono ke noi ana. Ina i holopono ole kekahi mau noi e hoihoiia aku no ke dala i waihoia mai i ka mea noi.

PAUKU 83. O na aina malalo o na Hoolimalima Lei Alii i olelo ia ma Olaa, Kaimu, Waiakolea a me Puukapu i olelo ia ma keia ke heluia nei ma ka elua dala me ka hapalua no ka eka hookahi no na hana mamua ae nei no ka hoolako ana i ka poe hoolimalima o ia mau aina me na hoolimalima me ke Kuleana Kuai a me na Aelike Kuleana. Ma ia helu ana i maopopo ai ka waiwai io o ka aina i laweia malalo o na Kuleana Aelike me ke kuai kudala ole.

PAUKU 84. Koe ma ke ano i hoakakaia maluna o ka hoakaka e pili ana i na Hoolimalima Home Liilii Hoolimalima me ke

Kuleana e Kuai a me na Kuleana Kaui e pili no ia i ke kulana o ka poe i olelo ia i loaa ia lakou na kuleana o ia ano; eia nae, o kekahi noho mau ana i hanaia e ia poe malalo o na Palapala Hoolimalima Lei Alii i olelo ia e haawiia no ia pono ia lakou e like me he ala na hanaia malalo o na palapala Hoike no ka Noho Ana, Hoolimalima Kuleana Kuai, a i ole ia, Aelike Kuai i loaa ia lakou ma ke ano he hooko ana, a i ole ia, hapa hooko ana i ke kumu e pili ana i ka noho ana iloko o ia mau palapala.

MAHELE XI.

PAUKU 85. Mai a mahope aku o ka hoolahaia ana o keia Kanawai, aole e weheia kekahi aina no ka nohoia ana malalo o na hoakaka ana o ka Mokuna 87 o na Kanawai o ke Kau o 1892 i kapaia "He Kanawai e hoohuihui ai a e hooloili ai i ke Kanawai i kapaia He Kanawai e kokua ana i ka loaa ana a me ka nohoia ana o na Apana Aina Liilii i kapaia ma kekahi ano ae o ke Kanawai Home Liilii." O ia kanawai nae e mau kona mana e pili ana i na aina i laweia i keia manawa e ka poe noho.

PAUKU 86. O ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hookumuia ai i Puu Dala Pale Aie," i aponoia ma ka la 31 o Dekemaba, 1864, a me ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoopau ai i na Moraki maluna o na Aina Moi, a e papa ana a mau loa aku i ka hoolilo ana o na mau Aina la," i aponoia ma ka la 3 o Ianuari, 1865, ma keia ke hoopau loa ia nei.

O na Pauku 36, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46 a me 47 o ke Kanawai Kivila, ka Mokuna 44 o na Kanawai o 1876, ka Mokuna 5 o na Kanawai o 1876, ka Mokuna 87 o na Kanawai o 1892, a me ke Kanawai Helu 48 o na Kanawai o ke Aupuni Kuikawa o ko Hawaii Pae Aina, ma keia ke hoololiia nei i kulike ai me na hoakaka ana o keia Kanawai.

PAUKU 87. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o kona la e hoolahaia ai.

PAPA "A."

KE ANO O KA HOIKE O KE NOI NO NA HOOLIMALIMA HOME LIILII, HOOLIMALIMA ME KE KULEANA KUAI, A I OLE IA, KULEANA KUAI.

KO HAWAII PAE AINA, }
MOKUPNI O..... } ss.

Owau o....., malalo o ka hoohiki ke olelo nei ua oi ae ko'u mau makahiki mamua o ka umikumamawalu; he kupa wau ma ka hanau ana (a i ole ia ma ka hookupa ana) no ka Repubalika o Hawaii; (a i ole ia ua loaa ia'u na palapala hookupa malalo o ka Repubalika o Hawaii;) (a i ole ua loaa ia'u kekahi hoike no na pono kupa kuikawa mai ka Repubalika mai o Hawaii;) aole wau i kaa malalo o kekahi pilikia e pili ana i ko'u mau pono kivila no kekahi hewa; aole wau he mea hookaa ole i na auhau; aole wau i hana i kekahi hoike oiaio ole ma ke noi ana i ka aina malalo o ke Kanawai Aina, 1895; a ua mareia wau (a i ole ia aole i mareia); aole owau ka ona o ka aina ma ko Hawaii Pae Aina, i helu ole ia ma ke ano he aina wai; (ina ua mareia, aole ka wahine, a i ole ia, ke kane, he ona no kekahi aina o ia ano;) (a i ole ia, ina he ona o ia ano aina a he mea noi i aina hou aku ma ke ano Hoolimalima me ke Kuleana Kuai, a i ole ia, Kuleana Kuai i mea e lawa ai ke huiia me ka aina i loaa mua iaia ka huina i ae ia a i hoomaopopoia ma ka Pauku 58 Kanawai Aina, 1895, a he ona oia no na ili i like ka nui me ka mea i hoikeia ma kela a me keia papa;) a mawaho ae o ka aina e noiia nei aole au he mea noi i kekahi kuleana iloko o ka aina malalo o ke Kanawai Aina, 1895; (ina ua mareia aole ka wahine, a i ole ke kane he mea noi o ia ano), a ke noi nei au i ka aina i olelo ia no ko'u pono a pomaikai ponoi wale no.

Aponoia i keia la 14 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

KANAWAI 27.

He Kanawai e Hoomaopopo ai no ka Hoopae ana mai a me ke Kuai ana i ka Alakohola no ka Oihana Lapaau a me ka Hana ana me kuai ana i ka Waiona Metulika, a e Hoopau loa ai i ka Mokuna 90 o na Kanawai o ke kau o 1892, e pili ana i ka Hookomo ana mai a me ke kuai ana i ka Alakohola no na hana Lapaau a me na Waiona, Metulika.

E Hooholoia e ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii:

Pauku 1. Ma na wahi a pau o keia Kanawai e ikeia ia na huaolelo (Methylated Spirits) "Metulika" e hoomaopopoia, oia no ka Alakohola i hookuiia aku he hookahi hapaiwa o o kona nui me ka wai o ke kulu laau i puhi ia. Ma na wahi a pau o keia Kanawai e ikeia ai ka huaolelo "Alakohola" e hoomaopopoia, oia no ka Alakohola maoli i maa mau ma ka oihana kalepa malalo o ka inoa o ka (Ethylic Alcohol) "Alekohola i huiia me ka Ether."

Pauku 2. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e haawi aku i ka mea e paa ana he laikini hoopae a kuai aku o na ano laau make, i laikini no ke kuai ana i ka Metulika me ka Alakohola. He kanalima dala no ka makahiki hookahi ka uku no ia laikini a e mana wale ana no ia ano laikini no hookahi makahiki mai ka manawa i hoopukaia ai.

Pauku 3. Mamua o ka haawi ia ana aku oia ano laikini, e koi mua aku a e waihoia mai i bona maikai lawa kupono no hookahi tausani dala i hoopaaia meia aole e emi mai malalo o ka papalua mamua ae o ka hoopai.

A eia na mea i makemake ia no ka hoopaa ana ma ka bona, oiai hoi e hoomaopopo a hooko ka mea e loaa ai keia laikini i na manao o ka Pauku 6 o keia Kanawai.

Ua hoomanaia no hoi ua Kuhina la i olelo ia e koi aku i na hoopaa a mau hana okoa aku ana e manao ia i hooko pono ia ka maluhia o keia Kanawai.

O na hookomo ana mai a pau o ka Alakohola a me na mea i hanaia me ka Alakoholoa a me na Waiona Metulika e kekahi mea nona kekahi laikini a i ole ia no kekahi mea nona kekahi laikini malalo o keia Kanawai, e hoouna pololei ia no ia mai ka moku nana i lawe mai a hiki i ka Hale Dute no ka nana ia ana.

PAUKU 4. Ma keia ua hoomana ia ka Luna Dute Nui e ae aku i na poe e paa ana i na laikini o ke ano i hoomaopopo ia ae nei, ke unuhi mai mai ka Hale Dute mai i na Alakohola Metulika ma ka uku ana i hookahi kala o ke galani no ka uku dute. E kauoha ka Luna Dute Nui e hanaia ia Alakohola a lilo i Waiona Metulika maloko o ka Hale Dute a e nana ia a hoikeia e ka Mea Ana o ke Aupuni, a nana no mamua ae o ka unuhi ia ana e hooiaio ua hana metulika kuponoia ua alakohola la e like me ia i kauohaia ma keia Kanawai.

PAUKU 5. Ma keia ua haawiia ka mana i ka Luna Dute Nui e ae aku i na poe e paa ana i na laikini i hoakaka ia maloko o keia Kanawai e unuhi aku aole e oi mamua o 150 galani Alakohola iloko o ka makahiki hookahi mai loko mai o ka Hale Dute ma ka hookaa ana i ka Dute o Elua Dala no ke galani hookahi.

Eia no na'e, o ka 150 galani i unuhi ia pela e lawelawe ia e ka mea nona ka laikini i olelo ia no na oihana lapaau a pau wale no, a i ole ia no ke kuai aku i kekahi kauka lapaau i laikini pono ia.

A e hoomaopopo hou ia o na alakohola a pau i oi a'e mamua o ka 150 galani i olelo ia i unuhi ia e ka mea nona ka laikini i olelo ia e uku no i ka dute waiona piha e like me kona ika-

ika e like me ia i hoomaopopoia ma ke kanawai no na waiona i like ka ikaika.

PAUKU 6. Ma keia ua papa ia ka poe e paa ana i na laikini no ke kuai ana i na waiona metulika a me ka alakohola malalo o keia Kanawai mai ke kuai ana i ka alakohola, koe wale no i kekahi kauka lapaau i laikini pono ia, a aole no e oi aku ka nui mamua o hookahi galani ke kuai ia ma kekahi kuai kookahi ana i kekahi kauka oia ano. E ili no maluna o kekahi mea e paa ana i kekahi laikini malalo o keia Kanawai e malama i kekahi buke maloko o laila oia e kakau ai a i ole ia e kauoha e kakau ia ka nui o ka Alakohola i kuai ia ma kela a me keia kuai ana, ka la oia kuai ana, ka inoa o ke kauka i kuai ia aku ai ka alakohola, a pela no hoi me ka nui o ka Alakohola i pau i ka mea nona ka laikini a me na hana i hoonohonoho papa ia i hoohana ia ai. O ia buke a me ka Alakohola ma ka lima o ka mea nona ka laikini e hiki no ke nana ia i na wa a pau e kekahi kakauolelo a i ole ia luna o ke Aupuni a ke Kuhina Kalaiaina e koho ai no ia nana ana.

E ili no hoi maluna o kekahi mea e paa ana i kekahi laikini malalo o keia Kanawai e waiho aku me ke Kuhina Kalaiaina iloko o ka pule mua o kela a me keia mahina i kekahi hoakaka i hoohiki ia e hoike ana i ka nui o ka Alakohola e waiho ana i ka hoomaka ana o ka mahina mamua iho, ka nui i kuai ia iloko o ka mahina, ia wai i kuai ia ai, ka nui i pau i ka mea nona ka laikini a me ka nui e waiho ana ma kona lima i ka pau ana o ka mahina i olelo ia.

PAUKU 7. O kela me keia mea e hoopaiia ana no ke kuai ana aku a no ka hoolawa ana aku paha i ka alakohola Metulika a me ka Alakohola maoli me ka laikini ole no ke kuai ana ia mea, e uku ana oia i ka uku hoopai aole e emi malalo o ka hookahi haneri a aole hoi e oi aku mamua o elua haneri me kanalima kala.

O kela me keia kanaka a paa ana i ka laikini i hoomaopopoia ma keia Kanawai e uhaki a kue ana i na mea i hoomaopopoia malaila, e uku oia no ka hewa mua i ka uku hoopai aole e oi mamua o hookahi haneri dala, a no ka lua o ka manawa e hoopaiia aole e oi aku mamua o ka elua haneri me kanalima dala, a me ka hoopauia o kona mau laikini elua i hoomaopopoia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai, alaila, ua kupono iho la ia manawa ka ukuia ana o ka hoopai no ka bona i hoomaopopoia ma ka Pauku 3 o keia Kanawai.

Ma keia ke haawi ia nei ka mana i na Lunakanawai Apana a pau e hoolohe a hooholo no na hihia a apau e ulu mai ana a e pili ana malalo o keia Kanawai, koe ka mana hoohalahala aku i na Aha Maluna.

PAUKU 8. E lilo keia i Kanawai i ka la a mahope aku o kona aponoia ana a o ka Mokuna XC o ke kau Kanawai o ka M. H. 1892, a me na Kanawai e ae a pau a hapa paha o ke Kanawai e kue ana i keia, ma keia ke hoopauia nei, koe nae aole e hoomaopopoia kekahi mea ma keia Kanawai e kue a e hoopau ana paha i ke Kanawai 10 o na Kanawai o ka Repubalika o Hawaii, a i aponoia i ka la 18 o Okatoba M. H. 1894.

Aponoia i keia la 15 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

NA OLELO HOOHOLO HUI.

OLELO HOOHOLO HUI.

E Hooholoia e ka Senate a me ka Hale o ka Poeikohoia:

E noiia aku ka Peresidena o ka Repubalika e hoonoho i Komite o ekolu mau mea e nana a ninau pono no na mea e pili ana i ka oihana kuai io holoholona hou o Honolulu, ma na mea e pili ana i ke ola o ka lehulehu, a e pili ana no hoi i ka lilo o ia hana i monopoli, a e hoike ae i ka lakou mau mea i hoomaopopo ai i ka Ahaolelo o 1896.

Aponoia i keia la 5 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

OLELO HOOHOLO HUI.

E Hooholoia e ka Senate a me ka Hale o ka Poeikohoia o ka Repubalika o Hawaii:

E noiia ka Peresidena o ka Repubalika e hoonoho i kekahi Komisina o ekolu poe enekinia kiwila e ninau a hoike ae iloko o ka manawa kupono i ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii no ka hiki e hanaia kekahi alanui hou ma ka Pali o Nuuanu a me ka nui o ka lilo no ia hana i manaoia.

Aponoia i keia la 5 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

OLELO HOOHOLO HUI.

E Hooholoia: E kohoia i Komite hui o elua lala mai kela a me keia Hale mai e noonoo i na hoailona a kii kupono no kekahi Sila Nui a me na Sila no na Keena Oihana o ke Aupuni a e hoike mai no ia mea no ka aponoia ana.

Aponoia Augate 5, 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

OLELO HOOHOLO HUI.

E Hooholoia e ka Senate a me ka Hale o ka Poeikohoia:

E hoonohoia e ka Peresidena o ka Repubalika kekahi Komisina o ekolu lala na lakou e nana a hoomaopopo i ke ano o ka hoohanaia ana o ke Keena Luna Hooia malalo o ke kanawai e ku nei, a e ninaninau aku i ke kupono e loaa kekahi ano o ka hooia ana i oi ae ka maikai, a ina ua manao lakou he pono e hana a waiho ae imua o ke kau mau iloko o Feberuari e hiki mai ana i kekahi Kanawai Hooia i hooponopono hou ia a i hookomoia ka lakou mau mea i hooholo ai.

Aponoia i keia la 5 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

OLELO HOOHOLO HUI.

No ka mea, o ke ano o ka hanaia ana o na hoolilo aina a me ke kopeia ana o na palapala hoolilo e lawelaweia nei ma keia Aupuni aole no he maikai loa a ua ko ole ka mea i manaoia, a

No ka mea, mamuli o ka maopopo ole e pili ana i ke kuleana i kekahi mau aina he nui ua lilo ia i mea e keakeaia ai ka holomua o ka aina.

E Hooholoia e ka Senate a me ka Hale o ka Poeikohoia:

E noiia aku ka Peresidena o ka Repubalika e hoonoho i Komisina o ekolu mau kanaka kupono na lakou e noonoo i ke ano o ka hoohanaia ana o ko kakou mau hoolilo aina ana me ke kope ia ana o na palapala hoolilo me ka hoohalikeia ana me na mea e hanaia nei ma na aina e ae e hoike ae e pili ana ia mea i ke kau Ahaolelo e hiki mai ana, me na mea a lakou i manao ai he pono e hanaia e pili ana ia mea.

E Hooholoia, e haawiia kekahi kope o keia Olelo Hooholo i ka Peresidena.

Aponoia i keia la 5 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

OLELO HOOHOLO HUI.

No ka mea, Ua ae ia e na mea a pau o ka lawelawe nui ana i na waiona oia kekahi o na ino nui loa ma ka honua nei i keia la; o na hopena o ka inu nui ana i na waiona oia kekahi mea hoopoino loa i ka waiwai o ke kanaka a he mea hookaumaha hoi i ka lehulehu, a

No ka mea, Mamuli o ka mahuahua ino loa ana o ka inu ia ana o ka Saki e na kanaka maoli o keia Repubalika ua ikeia he poino hou e kue ana i ka pono o keia lahui kanaka, a

No ka mea, Mamuli o ke komo nui ana mai o na kanaka mahope iho o ka hoohuiia ana i manaoia o ka Repubalika o Hawaii me Amerika Huipuia, he mea pono o hoala koke ia

na mea kupono e hooponopono ia ai keia ino e like me ka mea i ikeia ma ka lawelawe ana o na aina e; nolaila,

E Hooholoia; E hoonohoia i Komisina o ehiku lala a na lakou e imi pono aku i na mea a pau e pili ana i ke kalepa ia ana o na waiona iloko o keia Repubalika. E hoomaopopo i ke kulana o keia hana i keia wa iloko o keia aina a me na aina e ae, a e huli aku a loaa na ike a pau e pili ana i ka hooponopono ana i keia hana ma ke kanawai, a e waiho mai i ka lakou hoike ma ke kau mau o ka Ahaolelo iloko o Feberuari, 1896, i huipuia me kekahi pakui maloko o laila kekahi kanawai a lakou i manao ai e pau ai na ino e ikeia nei e like me ka mea hiki, a

Ke manao nei makou he mea pono e hoonohoia ma ke ano he mau lala o ia Komisina, he elua lala mai kela a me keia Hale o ka Ahaolelo e hoonohoia e ka Lunahoomalu o ia mau Hale, a i ekolu mau lala e hoonohoia e ka Peresidena o ka Repubalika maiwaena mai o ka lehulehu, e lawelawe na lala a pau i keia hana me ka uku ole.

Aponoia i keia la 6 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

OLELO HOOHOLO HUI.

E Hooholoia e ka Senate a me ka Hale o ka Poeikohoia:

E haawiia ka mana i ka Peresidena e koho i Komisina o ekolu lala e noonoo i ke kumuhana o ka lawelaweia ana o ka Uwila no na alanui Alahao ma Honolulu, a me ka haawi ana i kekahi Pono no ia hana, a me na kumu a me na hoohaiki

ana i kupono e kau ia maluna o ia Pono a e hoike ae i ka Ahaolelo o 1896 no ia mea.

Aponoia i keia la 7 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

OLELO HOOHOLO HUI.

E Hooholoia e ka Senate a me ka Hale o ka Poeikohoia:

E kohoia kekahi Komite Hui o ekolu lala mai kela a me keia lala o ka Ahaolelo e hoike aku i ke kau mau e hiki mai ana o ka Ahaolelo e pili ana i ka ninau no ke kakauinoa ana i na kane a pau e noho ana maloko o ka Repubalika, a i ole ia i kekahi mau papa iloko o ia poe, a e hoike ae i na kanawai a lakou i manao ai he kupono.

Aponoia i keia la 8 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

OLELO HOOHOLO HUI.

No ka mea, mamuli o na hoakaka o ke Kanawai 4 o ka Repubalika o Hawaii i kapaia "He Kanawai e hoomaopopo ai i Komisina Limahana," ua ili maluna o ka Ahaolelo ka hooholo ana i ka uku e haawiia i na lala o ia Komisina.

E Hooholoia e ka Senate a me ka Hale o ka Poeikohoia:

E hookaawaleia mailoko ae o ka Elima Tausani Dala i hookaawaleia ma ke kanawai i olelo ia no ka uku ana i na lilo o ke Komisina i olelo ia ka huina o Hookahi Tausani Dala i mea e ukuia ai na lala o ke Komisina, a o ka maheleia ana o

ia mau dala mawaena o na lala o ke Komisina e hanaia no ia e like me ka mea i hooholoia e ka Aha Hooko.

Aponoia i keia la 8 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

OLELO HOOHOLO HUI.

No ka mea, he mea kupono i ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii ma kona halawai mua ana malalo o ke Kumukanawai e hoike i kona manao e pili ana i ke kumuhana o ka hoohui ana me Amerika Huipuia, nolaila

E Hooholoia e ka Senate a me ka Hale o ka Poeikahoia:

O ke kumuhana hoohui i keia aina me Amerika Huipuia ma keia ke hoapono a hoopaaia nei.

E Hooholoia, o keia hoike ana i ka manao ua kukuluia maluna o ka manaoio paa o ka hoohui aina oia no ka mea oi loa o ka pono no ka Lahui Hawaii, a me ka manaolana oiaio o na mea a pau i manaoio maoli i ka pono o keia aina e hooikaika hou ae ana lakou e hookoia ua manao la.

Aponoia i keia la 13 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

OLELO HOOHOLO HUI.

No ka mea, Ma ke Kanawai o ka Ahaolelo o ka Repubalika o Hawaii i kapaia "He Kanawai e kokua ai i ka hana ana a me ka malama ana i na Uwea Telegarapa ma ka Moana Pakipika" i aponoia ma ka la 12 o Augate, 1895, ua haawiia ka mana i ka Peresidena, me ka ae o ka Aha Kuhina e hana

a hooholo i kekahi aelike a mau aelike paha me kekahi mea a mau mea paha, Hui i hoohuiia a mau Hui i hoohuiia paha, Aupuni a mau Aupuni paha, no ka hana ana, a malama ana me ka hoohana ana aku i kekahi Uwea Telegarapa a mau Uwea paha e hoohui ana i na Mokupuni o ka Repubalika, a i ole ia, e hoohui ana i ka Repubalika o Hawaii me na aina e waiho ana maloko, a i ole ia, e pili ana me ka Moana Pakipika ; a

No ka Mea, Ma na olelo o ke Kanawai i oleloia, ua kauohaia o kekahi aelike i hooholoia malalo, a i ole ia, mamuli o na olelo o ia Kanawai e pili ana i ka uku ia ana o kekahi dala, e kaa no ia malalo o ka aponoia ana e ka Ahaolelo ; a

No ka mea, Malalo o ka mana o ke Kanawai i oleloia, ua hana a hooholo ka Peresidena, me ka ae o ka Aha Kuhina i kekahi aelike me Zephaniah Swift Spalding, no ka hana ana, malama ana a me ka hoohana ana aku i kekahi Uwea Telegarapa e hoohui ana i na Mokupuni o ka Repubalika a pela no hoi me kekahi Uwea Telegarapa e hoohui ana i ka Repubalika o Hawaii me ke kapakai Komohana o Amerika Huipuia, a ma ia aelike na hoakakaia ka uku ana o ke dala o ka Repubalika o Hawaii ia Zephaniah Swift Spalding i oleloia, a

No ka mea, Ua waiho ae ka Peresidena i ua aelike la imua o ka Ahaolelo no ka aponoia ana e like me na olelo o ke Kanawai i oleloia ; nolaila

E Hooholoia e ke Senate a me ka Hale o ka Poeikohoia o ka Repubalika o Hawaii o ka Aelike i oleloia e aponoia a ma keia ke ae, hoopaa a aponoia nei.

Aponoia i keia la 14 o Augate, M. H. 1895.

SANFORD B. DOLE,
Peresidena o ka Repubalika o Hawaii.

NA KANAWAI O 1895---KAU KUIKAWA.

AOAO

KANAWAI 1. He Kanawai e hookaawale ai i puu dala no na lilo o ke Kau Ahaolelo Kuikawa o ka makahiki 1895, mailoko ae o ka Waihona o ka Lehulehu 3

KANAWAI 2. He Kanawai e haawi ai i ka mana i ka Ilamuku a me kona mau Hope, na Makai Nui a me ko lakou mau Hope i ka mana e hoohiki aku i na olelo hoohiki 4

KANAWAI 3. He Kanawai e pili ana i ka hoohaiki ana i ka hele ana mai o na eemoku Pake..... 4

KANAWAI 4. He Kanawai e papa ana i ka pepehi wale ia o na manu ahiu.... 6

KANAWAI 5. He Kanawai e hoomana ai i ka haawi ana i kekahi pono no ka hana ana a me ka hoolako ana i ka malamalama mai ka uwila mai, a me ka ikaika hoohana ma ke taona o Hilo..... 7

KANAWAI 6. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 31 o ka Mokuna 57 o na Kanawai o ke Kau o 1892, i aponoia ma ka la 25 o Novemaba, M. H. 1892, e pili ana i na kau o na Aha Hookolokolo Kaapuni 9

KANAWAI 7. He Kanawai e hookuu ai i ke Canaigre a me na mea ulu olona me na mea a pau i hoomakaukauia a i hanaia mailoko mai o ke Canaigre a me na olona a pau mai na mea ulu mai, a me na hale wili, na mikini, na lako hana, na mea hana a me na hale i hookaawaleia no ka malama ana, mahi ana, a i ole ia, no ka hoomakaukau ana paha ia mau mea, mai ka auhau a me ka dute. 10

AOAO

KANAWAI 8. He Kanawai e hookaawale ana i mau haawina pakui no na hana o ke Aupuni o ka Repubalika o Hawaii no na makahiki elua e pau ana ma ka la 31 o Maraki, 1896 11

KANAWAI 9. He Kanawai e pale aku ai i ka umii ana i ka wawae 12

KANAWAI 10. He Kanawai e hookaawale ana i mau haawina pakui no na hoolilo o ke Aupuni o ka Repubalika o Hawaii no na makahiki elua e pau ana ma ka la 31 o Maraki, 1896 14

KANAWAI 11. He Kanawai e pakui hou ana i haawina no na lilo o ke Kau Ahaolelo Kuikawa o ka Repubalika o 1895 15

KANAWAI 12. He Kanawai e hookuu ana i ka auhau maluna o na waiwai a pau o na Hale Heluhelu Palapala i hoohuiia no ka Lehulehu 15

KANAWAI 13. He Kanawai e hoopau ai i ka Mokuna 41 o na Kanawai o ke Kau o 1884 i kapaia "He Kanawai e hoohoihoi ai i na uweaolelo moana," Mokuna 27 o na Kanawai o ke Kau o 1887 i kapaia "He Kanawai e haawi ai i ka mana i ke Aupuni Hawaii e hana aelike no ka hana ana i na uwea telegarapa me na aina e a mawaena o na Mokupuni o keia Paeaina," Mokuna 14 o na Kanawai o ke Kau o 1888 i kapaia "He Kanawai e haawi ai i ka mana i ke Aupuni Hawaii e hana aelike no ka hana ana i na uwea telegarapa moana uwila mawaena o na Mokupuni o keia Paeaina," a me ka Mokuna 70 o na Kanawai o ke Kau o 1890 i kapaia "He Kanawai e haawi ana i ka mana i ke Aupuni Hawaii e hana aelike no ka hana ana a malama ana i na uwea telegarapa moana" 16

KANAWAI 14. He Kanawai e pili ana i kekahi Komisina Limahana a e hoopau ana i na Kanawai Helu 4 me 11 o na

AOAO

Aha Hooko me Kuka o ka Repubalika o Hawaii, e pili ana i kekahi Komisina Limahana..... 17

KANAWAI 15. He Kanawai e hoopau ai i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hooponopono ai i ka hooholo ana i ka wai maluna o na aina o ka poe i hoopomaikai ole ia mamuli o ia mea," oia no hoi ka Mokuna 27 o na Kanawai o 1876..... 22

KANAWAI 16. He Kanawai e hoopau loa ai i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e haawi ai i ka mana e hana i na alahao no na hana mahiai maluna o na aina i hoopomaikai ole ia e ia mea," oia hoi ka Mokuna 60 o na Kanawai o 1890 23

KANAWAI 17. He Kanawai e kokua ai i ka hanaia ana a me ka malama ana o na uwea telegarapa ma ka moana Pakipika..... 24

KANAWAI 18. He Kanawai e hooponopono ai i ka loaa ana o na kuleana hele maluna o ka aina o kekahi poe 27

KANAWAI 19. He Kanawai e hooponopono ai i ke dala..... 30

KANAWAI 20. He Kanawai e kukulu a e hooponopono ai i na Koa Kiai o Hawaii a me na Puali Kipololei a e hoopau ai i ke Kanawai Helu 46 o na Kanawai o ke Aupuni Kuikawa o ko Hawaii Paeaina, e pili ana i na Koa Kiai o ke Aupuni..... 31

KANAWAI 21. He Kanawai e hookaawale ana i mau haawina pakui no na hoolilo o ke Aupuni o ka Repubalika o Hawaii no na makahiki elua e pau ana i ka la 31 o Maraki, 1896..... 45

KANAWAI 22. He Kanawai e hookaawale ana i kekahi mau haawina kuikawa no na hana o ka Papa Hoonaauao no ke kuai ana i ka waiwai paa a me ka hoomaemae ana i na hale ma ke alanui Emma i ikeia ma ka inoa o "Keoua Hale"..... 48

AOAO

KANAWAI 23. He Kanawai e hookaawale ana i kekahi haawina kuikawa no na hana o ka Papa Hoonaauao iloko o ka manawa e pau ana ma ka la 31 o Maraki, M. H. 1896.. 49

KANAWAI 24. He Kanawai e hooloili ai i ka Mokuna 74 o na Kanawai o 1890 i kapaia "He Kanawai e ae ai i ka Hui Kaa Alahao Hawaii, Kaupalenaia, e hoohana ai a e malama ai i mea huki ma o ka uwila"..... 50

KANAWAI 25. He Kanawai e hooponopono ai i ka haawi ana a me ka waiho ana ae i na bona ma na noi e hookolokolo hou, na hoopii hoohalahala, na kumu hoohalahala, na palapala hai hewa, a e hooponopono ai i ke ano o na hana e pili ana ma ia mea..... 52

KANAWAI 26. He Kanawai e pili ana i na Aina o ka Lehulehu, a e hooloili ana i na Pauku 36, 39 a me 40 o ke Kanawai Kivila e pili ana i ka malama ana i na Aina Aupuni; Pauku 42 o ke Kanawai Kivila, Mokuna 44 o na Kanawai o 1876, Mokuna 3 o na Kanawai o 1878, a me ke Kanawai 48 o ke Aupuni Kuikawa o ko Hawaii Paeaina e pili ana i na hoolilo ana i na Aina Aupuni, na Pauku 43 a me 44 o ke Kanawai Kivila e pili ana i na hoolilo ana i na Aina Aupuni; Pauku 45 o ke Kanawai Kivila e pili ana i ke anaia ana a me na kii o na Aina Aupuni; na Pauku 46 a me 47 o ke Kanawai Kivila e pili ana i na Luna Aina, a me ka Mokuna 87 o na Kanawai o 1892 e pili ana i na Home Liilii, a e hoopau ana i kekahi Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoomakaukau ai i puu dala Pale Aie," i aponoia ma ka la 31 o Dekemaba, 1864, a me ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoopau ai i na moraki maluna o na Aina Moi, a e papa ana a mau loa aku i ka hoolilo ana i ua mau aina la," i aponoia ma ka la 3 o Ianuari, 1865..... 54

KANAWAI 27. He Kanawai e hoomaopopo ai i ka hoopae ana mai a me ke kuai ana i ka Alakohola no ka oihana la-

AOAO

paau a me ka hana ana me ke kuai ana i ka Waiona Metulika, a e hoopau loa ai i ka Mokuna 90 o na Kanawai o ke Kau o 1892, e pili ana i ka hookomo ana mai a me ke kuai ana i ka Alakohola no na hana lapaau a me na Waiona Metulika..... 101

NA OLELO HOOHOLO HUI.

AOAO

OLELO HOOHOLO HUI, no ka hookohu ana i Komite o ekolu lala e nana a e ninau pono i na mea e pili ana i ka oihana kuai io holoholona hou ma Honolulu 105

OLELO HOOHOLO HUI, no ka hoonoho ana i Komisina o ekolu poe enekinia e ninau a e hoike ae iloko o ka manawa kupono i ka Ahaolelo no ka hiki e hanaia kekahi alanui hou ma ka Pali o Nuuanu..... 105

OLELO HOOHOLO HUI, no ke koho ana i Komite Hui o elua lala mai kela a me keia Hale e noonoo i na hoailona a kii kupono paha no kekahi Sila Nui a me na Sila Keena Oihana o ke Aupuni..... 106

OLELO HOOHOLO HUI, no ka hookohu ana i Komisina o ekolu lala e nana a e hoomaopopo i ke ano o ka hoohanaia ana o ke Keena Luna Hooia Dala o ke Aupuni..... 106

OLELO HOOHOLO HUI, no ka hookohu ana i Komisina o ekolu lala e noonoo i ke ano o ka hanaia ana o ko kakou mau hoolilo aina ana, me ke kope ana i na palapala hoolilo, a e hoohalike me na mea e hanaia nei ma na aina e... 106

OLELO HOOHOLO HUI, no ka hookohu ana i Komisina o ehiku lala e imi pono i na mea a pau e pili ana i ke kalepaia ana o na waiona iloko o keia Aupuni..... 107

OLELO HOOHOLO HUI, no ka hookohu ana i Komisina o ekolu lala, e noonoo i ke kumuhana no ka lawelaweia ana o ka uwila no na Alanuihao ma Honolulu.... 108

OLELO HOOHOLO HUI, no ke koho ana i Komite Hui o ekolu lala mai kela a me keia lala o ka Ahaolelo e hoike aku i ke kau mau e hiki mai ana, no na mea e pili ana i ke kakau ana i ka inoa o na kane a pau e noho ana maloko o ke Aupuni 109

AOAO

OLELO HOOHOLO HUI, no ka hookaawale ana i $1000 no ka uku ana i na lala o ke Komisina Limahana 109

OLELO HOOHOLO HUI, no ka hoike ana ua kukuluia maluna o ka manaoio paa o ka Hoohui Aina, oia no ka mea oi loa o ka pono no ka lahui Hawaii 110

OLELO HOOHOLO HUI, no ke apono ana i ka aelike i hanaia mawaena o ke Aupuni a me Z. S. Spalding no ka hana ana, malama ana a hoohana ana i ka oihana Uweaolelo Telegarapa 110

NA KANAWAI I HOOLOLIIA.

Pauku 31, Mokuna 57, o na Kanawai o ke Kau o 1892, e pili ana i na Kau Hookolokolo 9

Mokuna 74, o na Kanawai o ke Kau o 1890 i kapaia "He Kanawai e ae ai i ka Hui Kaa Alahao Hawaii, Kaupalenaia, e hoohana a e malama i mea huki ma o ka uwila" 50

Na Pauku 36, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46 a me 47 o ke Kanawai Kivila; Mokuna 44 o na Kanawai o ke Kau o 1876; Mokuna 5 o na Kanawai o ke Kau o 1878; Kanawai Helu 48 o ke Aupuni Kuikawa, a me Mokuna 87 o na Kanawai o ke Kau o 1892, e pili ana i na Aina Aupuni 54

NA KANAWAI I HOOPAUIA.

AOAO

Mokuna 60 o na Kanawai o ke Kau o 1886, e papa ana i ka pepehi waleia o na manu ahiu 6

Mokuna 41 o na Kanawai o ke Kau o 1884; Mokuna 27 o na Kanawai o ke Kau o 1887; Mokuna 14 o na Kanawai o ke Kau o 1888, a me Mokuna 70 o na Kanawai o ke Kau o 1890, e pili ana i na Uweaolelo moana me ka oihana Telegarapa Uwila 16

Na Kanawai 4 me 11 o na Aha Hooko me Kuka o ka Repubalika, e pili ana i ke Komisina Limahana 17

Mokuna 27 o na Kanawai o ke Kau o 1876 i kapaia "He Kanawai e hooponopono ai i ka hooholo wai ana maluna o na aina i hoopomaikai ole ia" 22

Mokuna 60 o na Kanawai o ke Kau o 1876 i kapaia "He Kanawai e haawi ai i ka mana e hana i na alahao no na hana mahiai maluna o na aina i hoopomaikai ole ia"... 23

Kanawai 46 o ke Aupuni Kuikawa e pili ana i na Koa Kiai o ke Aupuni 31

Kanawai o ke Kau o 1864 i kapaia "He Kanawai e hoomakaukau ai i puu dala pale aie," i aponoia Dekemaba 31, 1864 54

Mokuna 90 o na Kanawai o ke Kau o 1892, e pili ana i ka hookomo ana mai a me ke kuai ana aku i na waiona Alakohola a me Metulika no na hana lapaau 104

PAPA KUHIKUHI.

A.

AOAO

Ahaolelo Kuikawa o 1895, haawina no na lilo..... 3, 15
Ahaolelo, nana e apono na aelike pili i ka uku ana aku i kekahi dala i na oihana Uwea Telegarapa..... 26
Aha Hookolokolo Kaapuni, Kanawai pili i na kau o na..... 9
Aha Kuhina, ko lakou mana e hana aelike pili i na oihana Uwea Telegarapa 24
Aina i hoopomaikai ole ia, hoopauia ke Kanawai pili i ka wai maluna o na 22
Aina i hoopomaikai ole ia, hoopauia ke Kanawai pili i na alahao maluna o na..... 23
Aina o kekahi poe, kuleana hele maluna o ka..... 27
Akekeke, alae, Kanawai papa i ka pepehi i na..... 6
Alahao maluna o na aina i hoopomaikai ole ia, hoopauia ke Kanawai pili i na..... 23
Alahao Hawaii, e hoohana a e malama i mea huki ma o ka uwila 50
Alakohola no ka oihana lapaau, hoopae me ke kuai ana i ka.. 101
Auhau maluna o na Hale Heluhelu Palapala, hookuuia..... 15

B.

Bona Aupuni, e ae ka Oihana Hoonaauao e hoopauia kekahi mau 48, 49
Bona ma na hoopii hoohalahala, ke ano o ka hana ana 52

C.

Canaigre, a me na mea ulu olona, aole dute maluna o ke..... 10

D.

Dala, no na lilo Ahaolelo Kuikawa o 1895..... 3, 15
Dala, haawina pakui no na hana me na lilo o ke Aupuni. 11, 14, 45

AOAO
Dala, Kanawai hooponopono 30
Dute maluna o na mea ulu olona, kapaeia ke 10

H.

Haawina dala pakui no na hana me na lilo o ke Aupuni. 11, 14, 45
Hale Heluhelu Palapala, aole auhau maluna o na 15
Hilo, hui hoolako malamalama mai ka uwila o 7
Hoohiki, hiki i ka Ilamuku me na Makai Nui e hoohiki i na olelo 4
Hoohoihoi i na Uweaolelo moana, hoopauia na kanawai kahiko 16
Hookolokolo Kaapuni, Kanawai pili i na kau o na Aha 9
Hoopii hoohalahala, ke ano o ka hana ana i na bona 52
Hui Kaa Alahao Hawaii, ae ia e hoohana a e malama i mea huki ma o ka uwila 50

I.

Ilamuku a me kona mau Hope, he mana hoohiki ko ka 4

K.

Kakauolelo Oihana Hookolokolo, iaia na bona e haawiia aku ai ma na hoopii hoohalahala 52
Kanawai Aina o 1895 54
Kau Ahaolelo Kuikawa o 1895, haawina no na lilo 3, 15
Kau o na Aha Hookolokolo Kaapuni, Kanawai pili i na 9
Keoua Hale, haawina dala kuai i ka pahale i kapaia 48, 49
Kioea, kolea, kolohala, kukuluaeo, Kanawai papa i ka pepehi i na 6
Koa Kiai o Hawaii, Kanawai hooponopono i na 31
Komisina Limahana, na ka Peresidena e hoonoho i 17
Kuhina Kalaiaina, e haawi i ka mana i ka hui hoolako malamalama uwila ma Hilo 8
Kuhina Waiwai, e hookaa i na palapala kikoo dala 30
Kuleana hele maluna o ka aina o kekahi poe 27

Kanawai Aina 1895—Papa Kuhikuhi:

	Pauku.	Aoao
Ano e loaa ai o na Home	85.	99
Agena o ka Aina o ka Lehulehu	6,	58
Apana	2, 7.	54, 59
Aina Ululaau	3,	57
Aelike a ka Mea Kuleana	68.	88
Aina o ka Lehulehu	2,	54
Aina kalo	3,	57
Aina o Olaa	76-80.	93, 97
Aina hanai holoholona me mahi	3,	57
Aina hanai holoholona	3.	57
Aina o ka Lehulehu	2, 3, 4.	54, 57
Aina o Puukapu	81, 84.	97, 98
Aina laiki	3,	57
Aole e hoolimalima hou	68,	88
Auhau o na hoolimalima laula	25,	66
Auhau o na hoolimalima Home Liilii	50,	79
Aina o Waiakolea	81, 84,	97, 98
Aina waiwai ole	3,	57
Aina wai	3,	57
Hoolaha o na aina no ka noho ana	29, 57, 66,	68, 82, 88
Hoololi ana i na kanawai	86,	99
Hookohu me hoopau ana i na Komisina	6,	58
Hookohu me hoopau ana i ka Hope-Agena	8,	59
Hoolilo ana i ka pono hoolimalima kuai	61,	85
Hoolilo ana i ka aelike kuleana	68,	88
Hui i loaa na hoolimalima o ka aina ma Olaa	77, 78,	95, 96
Hoihoi hou ana o na aina malalo o na palapala hoike noho ana a me hoolimalima Home Liilii	44, 54,	77, 80
Hoolilo panai ana i na palapala hoike o ka noho ana a me hoolimalima Home Liilii	38.	72

	Pauku.	Aoao
Hooponopono laula	6–15,	58, 62
Hoolimalima laula	2, 19–27,	54, 64, 67
Hoakaka laula	3–5,	57, 58
Hoolimalima Home Liilii	2, 28–54,	54, 67, 80
Hoolimalima Home Liilii aole hiki ke hooliloia	38,	72
Hoolimalima Home Liilii aole e kuniia	51,	79
Hoakaka ana	2,	54
Hookaawale ana i ka aina ma Olaa no na kupa	81–84,	97, 98
Hana ana i na kumu o ka noho'na hoolimalima Home Liilii, e ka agena, no na wahine i mareia a me ka mea oo ole malalo o 18 makahiki	48,	79
Hana ana i na kumu o ka palapala hoike noho'na a me na hoolimalima Home Liilii e ka poe e noho ana, a me ka poe hoolimalima i mareia	49,	79
Hana hou mau	2,	54
Hoopau a me hoonoho hou ana i na Komisina	6,	58
Hoopau a me hoonoho hou ana i na Hope-Agena	8,	59
Hoopau ana i na Kanawai	86,	99
Hookaawale ana i na aina no na Home Liilii	28,	67
Hookaawale ana i na aina no na pono e kuai i na hoolimalima a me na aelike kuleana	55,	81
Hope-Agena	2,	54
Hope-Agena o na Aina o ka Lehulehu	2, 8,	54, 59
Hoihoi hou ana	38, 52, 54, 61, 68, 70,	72, 79, 80 85, 88, 91
Ili ana aku o na palapala hoike o ka noho ana a me palapala hoolimalima Home Liilii	43, 44,	75, 77

	Pauku.	Aoao
Inoa pokole	1,	54
Koho ana i ke kumukuai o na aina ma Olaa	79,	97
Koho ana i ke kumukuai a me ka waiwai io o na aina no na pono hoolimalima me ke kuleana e kuai, a me kuleana kuai	56,	82
Kuleana kuai	2, 65–69,	54, 87, 91
Kumu o ka noho ana malalo o na hoolimalima Home Liilii ua hiki e hanaia e na wahine mare, a i ole ia poe oo ole malalo o 18 makahiki, ma o ka agena	48,	79
Ka mea kuleana	2, 68,	54, 88
Kanawai Aina, 1895	1,	54
Kuleana o na mea hoolimalima ma o na hoolimalima laula i ka la i aponoia ai o keia Kanawai	24,	65
Kuai ana o ka aina e na Komisina	10, 18,	59, 63
Kupono o na mea noi i na hoolimalima Home Liilii	31–32,	68, 69
Kupono o na mea noi no na pono kuleana kuai hoolimalima a me aelike kuleana	58,	83
Kuleana e kuai i na hoolimalima	2, 59–60,	54, 84, 85
Kuleana e kuai i na hoolimalima a me aelike kuleana	55–70,	81, 91
Kuai ana o na Aina o ka Lehulehu	17,	62
Laikini aina	2,	55
Loaa ma ke kuai o na Aina o ka Lehulehu	18,	63
Luna Nana Kaahele o na Aina o ka Lehulehu	11,	60
Mana o ka Agena o ka Aina o ka Lehulehu	13,	60
Mana o na Komisina	9–12,	59, 60

	Pauku.	Aoao
Mau mea noho aina like malalo o ka pono kuai hoolimalima kuleana, ua hiki e kuai aku, a i ole kuaiia mai...	63, 45,	87, 77
Mea noho aina malalo o ka palapala hoike o ka noho ana a me hoolimalima Home Liilii	43,	75
Mau mea noho aina like ua hiki e kuai aku, a i ole kuaiia mai.....	45,	77
Mana i loaa i ulu ae mawaena o na aoao a elua no na palapala hoike no ka noho ana, hoolimalima Home Liilii, kuleana kuai, a i ole aelike a ka mea kuleana	15,	62
Mea noho	2, 32–35,	54, 69, 71
Mahele ana o na hoolimalima Home Liilii aole e ae ia.....	47,	79
Na aina mahi	3,	57
Noi no na home liilii....	30–32,	68, 69
Noi hoolimalima kuleana e kuai	59,	84
Noi kuleana aina me ka uku	56,	82
Na kuai kudala	17, 19, 66,	62, 64, 88
Na komisina	2,	54
Na komisina o na aina o ka lehulehu ..	2, 6,	54, 58
Na kumu o ka noho ana malalo o na palapala hoike noho ana.....	33–34, 41, 42,	70, 71, 74, 75
Na kumu o na hoolimalima home liilii.	35, 42,	71, 75
Na kumu o ka pono e kuai ma ka hoolimalima	61, 62,	85, 87
Na kumu o ka aelike kuai.....	68,	88
Na aina leialii..... ..	2,	54
Na hoolimalima aina leialii....	76, 81,	93, 97
Na hoole ana i na poe i mareia ma ke ano, he poe noi palapala hoike o ka noho ana	31,	68

	Pauku.	Aoao
Na hoole ana i na poe i mareia ma ke ano, he poe noi no na pono kuai i na hoolimalima a me na aelike kuleana.	58,	83
Na hana a me na mana o na hope agena	14,	60
Na uku	30, 36, 38, 45, 65,	68, 72, 72 77, 87
Na aina i hookaawale ia o Kaimu	81, 84,	97, 98
Na mana o na komisina	9–12, 17, 19, 20, 23, 24, 26, 27, 28, 34, 55, 70,	59, 60, 62 64, 65, 65 67, 67, 67 71, 81, 91
Na mana a me na hana a ka hope-agena	14,	60
Noho ana o na hui	71–75,	92, 93
Palapala hoike o ka noho ana	2, 32,	54, 69
Palapala hoike o ka noho ana aole e kuniia	51,	79
Palapala hoike o ka noho ana aole e hooliloia	38,	72
Papalapala sila aina	2, 16–18, 64,	54, 62, 63 87
Pau ana o ka manawa, na uhaki ana, a me ka hoi hou ana	70,	91
Poe oo ole malalo o 18 makahiki, e uhaki ana i ka pono o ka, malalo o ka hoolimalima home liilii	53,	81
Poe oo ole malalo o 18 makahiki, hooko ana i ke ano o ka, malalo o ka hoolimalima home liilii, ma o ka agena	48,	79
Papahelu A	....	100
Uhaki ana	53, 54,	70, 80, 80 91
Uhaki ana i na hoolimalima laula	19, 25, 27,	64, 66, 67
Uhaki ana i ka palapala hoike noho ana	34, 42,	71, 75
Uhaki ana i ka palapala hoolimalima home liilii	40, 42,	74, 75

	Pauku.	Aoao
Uhaki ana i ka pono kuai hoolimalima.	62, 70,	87, 91
Uhaki ana i ka aelike kuleana.....	69,	91
Uhaki ana o na wahine mare i ka pono maloko o ka, malalo o na hoolimalima Home Liilii.....	53,	80
Uku ana i na aelike kuleana.....	68,	88
Uku ana i na aina i hookaawaleia ma Olaa.....	78.	96
Uku ana i na hoolimalima o na hoolimalima laula....	21,	65
Uku hoolimalima laula, uku ana i ka..	21,	65
Uku hoolimalima o ke kuleana kuai hoolimalima—uku ana i ka..	61,	85
Wahine mare, hooko ana i ke ano o ka, malalo o na hoolimalima Home Liilii, ma o ka agena.....	48,	79

L.

Lehulehu, Kanawai Aina o ka 54

Lilo o ke Kau Ahaolelo Kuikawa o 1895, haawina no na.....3, 15

Limahana, na ka Peresidena e hoonoho i Komisina.... 17

Lunakanawai Kaapuni, e noi ia aku oia i kuleana hele maluna o ka aina o kekahi poe 27

Luna Buke Helu, e hoopau i na palapala kikoo dala..... 30

M.

Makai Nui a me na Hope, he mana hoohiki ko na..... 4

Mana hoohiki ko ka Ilamuku, na Makai Nui me na Hope.... 4

Manu ahiu, Kanawai papa i ka pepehiia o na..... 6

Metulika, hoopae a me ke kuai ana i ka waiona..... 101

N.

Nunu ahiu me manuku ahiu, Kanawai papa i ka pepehi i na. 6

AOAO

O.

Oihana Hookolokolo, i ke Kakauolelo o ia oihana e haawi aku ai i na bona hoopii hoohalahala..... 52
Oihana Hoonaauao, haawina pakui no na lilo o ka..... 46
Oihana Hoonaauao, e ae i ka hoopau ana i kekahi mau bona, 48, 49
Oihana Kalaiaina, haawina dala pakui no na hana me na lilo o ke Aupuni 11, 14, 45
Oihana Koa, Kanawai hooponopono..... 31
Oihana o ko na Aina e, haawina pakui no na lilo o ka 14, 45
Oihana Loio Kuhina, haawina pakui no na lilo o ka.....14, 45
Oihana lapaau, Kanawai pili i ka hoopae me ke kuai ana i na waiona Metulika no ka 101
Olelo hoohiki, hiki i ka Ilamuku a me na Makai Nui e hoohiki i na 4
Olona, kapaeia ke dute maluna o na mea ulu 10

P.

Peresidena o ka Repubalika, e hoonoho i Komisina Limahana 17
Peresidena, kona mana e hana aelike pili i na oihana Uwea Telegarapa 24
Puali Kipololei, Kanawai hooponopono i na 31

T.

Telegarapa, Kanawai kokua oihana 24
Telegarapa moana, hoopauia na kanawai kahiko, hoohoihoi... 16

U.

Ulili, Kanawai papa i ka pepehi i na 6
Umii wawae, Kanawai pale i ka 12
Uweaolelo moana, hoopauia na kanawai kahiko, hoohoihoi.... 16
Uwea telegarapa ma ka moana Pakipika, kokua oihana 24
Uwila ma Hilo, Hawaii, hui hoolako malamalama 7

W.

Waiona metulika, hoopae me ke kuai ana i ka..... 101
Wai maluna o na aina i hoopomaikai ole ia, hoopauia ke Kanawai pili i ka..... 22
Waiwai o na Hale Heluhelu Palapala, aole e auhauia..... 15
Wawae, Kanawai pale i ka umii..... 12